

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

**ZPRÁVA
O STAVU OBCHODOVÁNÍ S LIDMI
V ČESKÉ REPUBLICĚ
ZA ROK 2010**

Odbor bezpečnostní politiky

Praha 2011

Obsah:

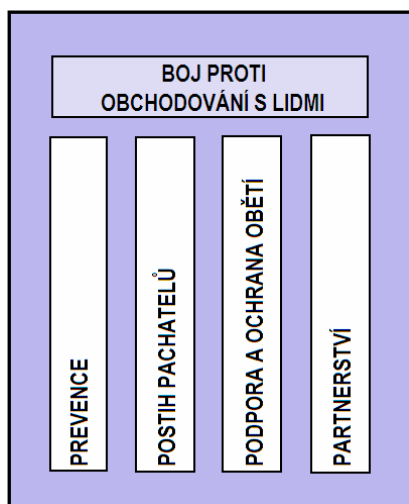
Obsah:	1
ÚVOD.....	3
1 POPIS SITUACE	4
1.1 Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a provozování prostitute.....	5
1.1.1 Prostituční scéna.....	5
1.1.2 Regulace prostitute.....	6
1.2 Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování	7
1.3 Obchodování s dětmi	9
1.3.1 Institucionální ukotvení a aktuální informace	9
1.3.2 Případ žebrajících dětí	10
1.3.3 Zařízení pro děti – cizince	11
1.3 Obchodování s lidskými orgány	12
2 POSTIH PACHATELŮ.....	13
2.1 Kriminální statistiky a související informace	13
2.1.1 Údaje poskytnuté Policií ČR	13
2.1.2 Údaje poskytnuté Nejvyšším státním zastupitelstvím.....	18
2.1.3 Údaje poskytnuté Ministerstvem spravedlnosti.....	20
2.2 Čeští pachatelé v zahraničí	21
2.3 Finanční šetření.....	22
2.4 Kontrolní a další akce orgánů veřejné správy	23
2.4.1 Kontrolní a další činnost v gesci MPSV	23
3 PODPORA A OCHRANA OBĚTÍ.....	29
3.1 Oběti v trestním řízení	29
3.1.1 Oběti ve statistikách	29
3.1.2 Odškodňování a zastupování obětí	31
3.2 České oběti v zahraničí.....	33
3.3 Oběti obchodování s lidmi a sociální služby.....	34
3.4 Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi	35
3.5 Podpora ze strany pomáhajících organizací	37
3.5.1 La Strada Česká republika, o.p.s.....	37
3.5.2 Arcidiecézní charita Praha, Projekt Magdala	46
3.5.3 Diakonie Českobratrské církve evangelické	48
3.5.4 Mezinárodní organizace pro migraci	49
3.6 Zhodnocení aplikace §42 e cizineckého zákona	50
3.6 Další informace k problematice identifikace obětí	51
3.7 Finanční zdroje	52
3.7.1 Finance poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR.....	52
3.7.2 Finance poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR.....	53
3.7.3 Další finanční zdroje.....	54
4 PREVENCE	54
4.1 Vzdělávání	54
4.1.1 Vzdělávání OČTŘ.....	54
4.1.2 Vzdělávání pracovníků Správy uprchlických zařízení	57
4.1.3 Vzdělávání pracovníků MZV vyjíždějících do zahraničí	57
4.1.4 Vzdělávání ozbrojených sil.....	58
4.2 Další aktivity	58
4.3 Prevence cestou zlepšení právní úpravy	59

4.3.1 Změna relevantní právní úpravy v ČR	59
4.3.2 Změna relevantní právní úpravy v EU.....	61
5 PARTNERSTVÍ	62
5.1 Partnerství v rámci ČR	62
5.1.1 Meziřezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi	62
5.1.3 Společné bezpečnostní akce, společná jednání	64
5.2 Spolupráce se zahraničními partnery	64
5.2.1 Spolupráce v rámci EU	64
5.2.2 Další spolupráce na mezinárodní scéně.....	65
6 PRIORITY	69
6.1 Zhodnocení aktivit v boji proti obchodování s lidmi ve světle priorit stanovených na rok 2010.....	69
6.2 Priority pro rok 2011	71
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	73

ÚVOD

Předkládaný materiál je již třetí zprávou o stavu obchodování s lidmi v České republice. Jeho vypracování bylo zadáno usnesením vlády ČR ze dne 23. ledna 2008 č. 67 k Národní strategii boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011), dále jen „Národní strategie“.

Cílem zprávy je poskytnout podrobné informace o situaci v oblasti obchodování s lidmi na území ČR za období od 1. ledna do 31. prosince 2010, nicméně věnujeme se i popisu situace v zahraničí, pokud zde existují vazby na ČR. Hlavní pozornost bude tradičně věnována obchodování s lidmi zejména ve smyslu definice uvedené v ustanovení §168 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, (dále jen „TZ“) – obchodování s osobami staršími 18-ti let, jelikož se s touto trestnou činností v prostředí České republiky setkáváme nejčastěji, ale i trestné činnosti páchané na osobách mladších 18-ti let ve znění ustanovení §168 odst. 1 TZ. Zpráva stejně jako v uplynulých letech obsahuje i kapitolu týkající se prostituční scény v ČR a zhodnocení plnění priorit v oblasti potírání trestné činnosti obchodování s lidmi pro rok 2010 a zároveň s tím i stanovení nových priorit a úkolů pro rok 2011.

Oproti předchozí zprávě došlo ke změnám ve struktuře materiálu. Po úvodním popisu situace a identifikaci nových trendů je zpráva dále rozčleněna dle pilířů – tzv. „čtyř P“, (původně „tři P“), na kterých je v současné době boj proti obchodování s lidmi postaven, a to jak v rámci Evropské unie (dále jen „EU“) tak i na poli mezinárodním. Důraz na tři P klade i Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se ruší rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV). Jedná se o následující tři oblasti: Prevention (prevence), Prosecution (postih pachatelů), Protection (podpora a ochrana obětí), přičemž v předložené zprávě bylo doplněno čtvrté „P“, na které byl kladen důraz na mezinárodní scéně právě v uplynulém roce, a to: Partnership (partnerství).

Zpráva o stavu obchodování s lidmi by měla nejen poskytnout informace k této problematice, její ambicí je mimo jiné politiku v oblasti obchodování s lidmi v souladu s Národní strategií formovat, přičemž považujeme vhodné na tomto místě zmínit, že se tento materiál nezabývá základními otázkami v problematice obchodování s lidmi, kterým již byla věnována pozornost v předchozích zprávách o stavu obchodování s lidmi a v Národní strategii.

Úvodem bychom chtěli poděkovat za spolupráci všem, kteří přispěli svými podklady, bez jejichž přispění by tato zpráva nebyla nekompletní - zejména členům Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi (dále jen „MKS“).

Poznámky k textu:

V textu pod pojmem cizinec míníme osobu jak pohlaví ženského, tak mužského, tzn. jak cizince, tak cizinku, pokud z jednotlivých konkrétních případů nevyplývá něco jiného. Stejně je tomu i při užívání pojmu migrant, zaměstnanec, občan, pracovník atd. a samozřejmě při udávání státní příslušnosti (př. Vietnamec, míníme i Vietnamku). Dále je v textu přísně rozlišována příslušnost ke konkrétnímu pohlaví v případech, kdy tak učinili stálí členové MKS při zpracovávání podkladů pro tuto zprávu.

Text neprošel jazykovou a stylistickou úpravou.

1 POPIS SITUACE

Českou republiku lze považovat především za zemi cílovou a transitní, v menší míře za zemi zdrojovou. Pokud se týká zemí původu obětí identifikovaných v České republice, byly jako zdrojové zaznamenány země s jinou životní úrovní (Ruská federace, Slovensko, Ukrajina, Rumunsko apod.). I v roce 2010 pokračovaly hlavní trendy v oblasti obchodování s lidmi, které ovlivňují situaci v České republice již od roku 2004. Došlo ke stabilizaci až mírnému poklesu obchodování s lidmi v oblasti sexuálního vykořisťování (pokles registruje v roce 2010 celý sektor poskytující sexuální služby), částečně i z důvodu probíhající ekonomické krize. Ta naopak přispěla v nemalé míře k nárůstu případů podezření na pracovní vykořisťování a nucené práce. Firmy hledaly cesty, jak výrobu provozovat co nejlevněji, například snižovaly počty legálních kmenových i agenturních zaměstnanců, mnohdy zahraničních, a mnozí pracovníci, především ze zahraničí, častokrát přijímali práce bez adekvátní záruky na finanční ohodnocení a pracovní podmínky.

Již od roku 2008 přetrvává popisovaná **změna „modu operandi“** pachatelů. Přebírají subtilní formy donucení, jakožto prostředek manipulace s obětí. Oběti mají často možnost opustit pracoviště i ubytovací prostory, dostávají peněžní zálohy. Fyzické násilí se objevuje zřídka častokrát spíše jako výsledek potyček a rozporů mezi zaměstnanci a zaměstnavatelem, nikoli jako donucovací nástroj. Naopak častý je psychologický nátlak, vyhrožování a jiné praktiky na hranici zákonnosti (vyplácení mzdy se zpožděním, nicméně ještě v zákonné lhůtě, vyžadování přesčasů, které pak nejsou uhrazeny, vymáhání fiktivních dluhů, nevyhovující hygienické podmínky, postihy za smyšlené porušení zásad a podmínek atd.), zneužívána je často i neznalost zákona a jazyka.

I v roce 2010 byl potvrzen další trend, který registrujeme v posledních letech, a sice zaměření pachatelů na zranitelné skupiny osob, a to především ve fázi jejich nábory na různé práce v ČR ale i v zahraničí. Již tradiční skupinou jsou cizinci, často ti, kteří přišli na území České republiky o zaměstnání a hrozí jim správní vyhoštění, dále osoby ze sociálně vyloučených lokalit, mentálně postižení či bezdomovci. Tyto osoby mají ztížený přístup na trh práce a jsou pak často zlákáni vidinou příjmů, které by za normálních okolností nezískali. Jejich schopnost požádat o pomoc v případě, že se stanou oběťmi takového zacházení je pak taktéž snižená ať už kvůli jejich handicapu, předsudkům, které vůči nim společnost chová, či absenci pobytového oprávnění.

Typickým znakem, který přetrvával i v roce 2010, je latence trestného činu obchodování s lidmi a jeho problematické dokazování. V **oblasti odsuzování** se stejně jako další země Evropy potýkáme s nedostatkem odsuzujících rozsudků k trestnému činu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Problém je stále aktuální i přesto, že dne 1. ledna 2010 vstoupil v účinnost nový trestní zákoník (TZ), kde je trestný čin obchodování s lidmi nově definován (blíže viz kapitola 4.3.1 Změna relevantní právní úpravy v ČR). Z tohoto pohledu je již úspěchem první, i když doposud nepravomocný, rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ve věci odsouzení 3 ukrajinských pachatelů z 15. června 2010 pro zločin obchodování s lidmi za účelem nucené práce či jiných forem vykořisťování.

V roce 2010 probíhaly výrazné změny i na úrovni legislativy EU. Do finální fáze se dostal návrh znění Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV). K uveřejnění dojde pravděpodobně v první polovině roku 2011 (viz kapitola 4.3.2 Změna relevantní právní úpravy v EU).

1.1 Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a provozování prostituce

V oblasti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování zaznamenáváme stále jako zdrojové země Ruskou federaci, Slovensko, Ukrajinu, nově byly registrovány případy obchodovaných dívek z Nigérie, Hondurasu, Rumunska a Bulharska. Ačkoli lze v současné době považovat Českou republiku především za zemi cílovou, byly zaregistrovány případy českých obětí ve Velké Británii, Německu, Švédsku a Nizozemí.

Způsoby páchaní trestné činnosti obchodování s lidmi v oblasti sexuálního zneužívání nebo užití k prostituci se v průběhu roku 2010 ve srovnání s předchozím rokem zásadně nezměnily. Obchod s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, organizování prostituce - kuplířství patří mezi typické formy organizovaného zločinu na našem území. Jedná se o skupinovou trestnou činnost, která se vyznačuje dlouhou dobou trvání, dělbou činnosti, plánováním a orientací na zisk.

Účinnost nového TZ k 1. lednu 2010 neměla zásadní vliv na způsob ani frekvenci páchaní trestného činu obchodování s lidmi (do oblasti sexuálního vykořisťování „k pohlavnímu styku nebo jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování“ spadá nově „anebo k výrobě pornografického díla“). Počet spáchaných trestných činů obchodování s lidmi za účelem sexuálního zneužívání stále výrazně převažuje nad počtem spáchaných trestných činů za účelem pracovního vykořisťování.

1.1.1 Prostituční scéna

Informace o prostituční scéně jsou získávány především z poznatků Policie ČR (dále jen „PČR“) a obecní policie a je nutné zmínit význam v této oblasti specializovaných neziskových organizací. Nenahraditelnou roli zde hraje organizace Rozkoš bez rizika, o. s. (dále jen „R-R“), která poskytuje sociální a zdravotnické služby především ženám poskytujícím placené sexuální služby a sexuálně vykořisťovaným osobám.

Situace v oblasti nucené prostituce odráží vývoj prostituce dobrovolné. Z prováděných šetření je zřejmé, že některé Češky dochází do klubů pouze v případě telefonického vyznění, že jsou přítomni zákazníci. Pro tento druh prostitutek je finanční zisk příležitostným příjmem. Takto jsou aktivní studentky, ale i vdané ženy. V uplynulém roce byly v rámci prováděných kontrolních akcí zjišťovány jako prostitutky převážně ženy české a slovenské státní příslušnosti.

Zjištěné skutečnosti rovněž potvrzují informace, že v důsledku konkurence osob poskytujících sexuální služby, nemusí provozovatel klubu ženy k prostituci nutit, protože se s nimi na režimu a podmínkách poskytování služeb a finanční participaci dohodne. Některé se samy aktivně nabízejí i jako „příležitostné“ prostitutky. Prostituce na většině území vykazuje stejný jev, kterým je snižování výdělků, provozování bez potřeby násilí, přesouvání do privátů a nabízení služeb přes internet a jiné sociální sítě. Při dokazování v rámci vyšetřování je ze strany prostitutek patrný nezájem svědčit z obavy, aby nepřišly o svou „práci“.

Sexuální služby na našem území poskytují Češky, Ukrajinky, ženy z Běloruska, Slovenska, Rumunska, Maďarska, vyskytují se i ženy z řady exotických zemí. V prostitučním prostředí byl zaznamenán vyšší výskyt žen z Nigérie, které na našem území pobývají převážně na základě víz získaných v Itálii či Španělsku. Byla zaznamenána poptávka zákazníků komerčního sexuálního průmyslu po dívkách z exotických zemí, zejména Latinské Ameriky (Honduras, Ekvádor, Guatemala). Česká republika byla naopak identifikována jako zdrojová země pro Rakousko, SRN, Švýcarsko a Velkou Británii.

Pouliční prostituce je v poledních letech na ústupu. Tradičně nejvyšší výskyt prostituce, obzvláště té pouliční, je registrován v oblasti hlavního města Prahy a v příhraničních regionech, zejména v sousedství s Německem a Rakouskem. Prostituce je

provozována nejvíce na dálničním přivaděči D5 Plzeň – Rozvadov. Častým jevem je okrádání zákazníků prostitutkami a jejich kuplíři. Prostituce je příležitostně provozována na silničním tahu Liberec - Děčín a v penzionech s ubytováním, neboť majitelé pronajímají dívkám pokoje, aniž by se zajímali o důvod pronájmu. Příhraniční sexuální turistika, která byla v minulých letech typická např. pro lokalitu Karvinska v místech přechodu pro kamionovou dopravu s Polskem, je na ústupu.

Pro pražskou prostituční pouliční scénu byla charakteristická její proměnlivost, co se změnilo lokalitě týče. Důvodem byly rekonstrukce vozovek, chodníků atp. Z informací poskytnutých R-R vyplývá, že se prostituce soustředila zejména na území městské části Prahy 2 (opět potvrzeno Karlovo náměstí a okolí) a Václavské náměstí (v této lokalitě došlo k opětovné identifikaci klientek z Bulharska). Z hlediska zdravotních rizik lze poukázat na skutečnost, že na pouliční scéně došlo především k rozšíření onemocnění syfilis (jednalo se zejména o uživatelky drog, které jsou přístupnější k rizikovým praktikám).

V otázce nočních erotických klubů lze konstatovat, že zejména v příhraničí se jejich počet stále snižuje a prosperuje jen několik klubů, za kterými stojí silný kapitál. V roce 2010 se potvrdil odhadovaný vývoj v této oblasti trestné činnosti, který směřoval k využívání služeb, jež poskytují nejrůznější modelingové agentury a agentury nabízející společnosti prostřednictvím sítě internet. V praxi se jednalo o poskytování sexuálních služeb v tuzemsku a ve značné míře i v zahraničí, zejména v okolních státech EU.

Dle informací poskytnutých R-R hledají kluby stále nové způsoby, jak zaujmout a nalákat: klasické noční kluby se přeměňují v sauna-kluby, relaxační centra. Stále platí různé slevy, „šťastné hodinky“, věrnostní slevy v klubech, slevové kartičky na vstupy apod. Díky krizi a úbytku zákazníků se zřejmě přiosťhuje konkurenční boj mezi dívkami. Dle sdělení některých pracovníků jsou časté extra služby, aby pracovníce měly vůbec nějaké zákazníky. V některých podnicích pracovníce nemohou odmítnout zákazníka nebo jet na „ Eskort“ apod. Obecně se snižuje počet dívek na směně v klubech (zejména v menších klubech). Typické je pro prostředí nočních erotických klubů organizování a následné kořistění z poskytování sexuálních služeb. Pro poskytovatele sexuálních služeb je i z tohoto důvodu výhodnější přesun do tzv. „privátů“, popř. eskortní servis. V roce 2010 zůstalo poskytování sexuálních služeb za úplaty v privátních bytech na stejné nebo mírně se zvyšující kvantitativní úrovni. Důvody tohoto trendu byly zcela zřejmé, zejména v kontextu celosvětové ekonomické krize. Ceny za služby v privátních bytech byly výrazně nižší než v nočních erotických klubech, což bylo logickým vyústěním porovnání faktorů přímých nákladů na provoz a počtu klientů.

Prostituci provozovanou v privátech je velmi obtížné mapovat a následně dokumentovat trestnou činnost, která s tímto může souviset. O situaci v oblasti prostituce v tzv. „privátech“ je možné získat přehled např. v rámci monitoringu nabízených služeb v prostředí internetu. Vzhledem k uzavřenosti privátů se též nedostává prostituujícím dostatek sociálních, zdravotních a dalších služeb, jako je tomu u poměrně přehledné klubové prostituce. I přes tuto skutečnost se daří R-R prolomit nedůvěřivost a pronikat do některých privátů a nabízet pomocné služby.

Pro budoucí vývoj prostituční scény bude zásadním faktorem růst ekonomiky a poptávka po těchto službách. Současná situace v této oblasti ukazuje na dlouhodobější útlum, není předpoklad, že by prostituce v průběhu několika málo let dosáhla rozsahu konce devadesátých let. V rizikových destinacích České republiky se udrží jen ty podniky, které jsou majetkem provozovatele a nabízející exkluzivní sexuální služby. Dá se však říci, že je situace prostituční scény více méně stabilní, neodehrávají se výraznější změny. Některé kluby fungují stabilně, jiné zanikají a místo nich vznikají nové.

1.1.2 Regulace prostituce

Samotná otázka prostituce, jejího definování popř. jejího uchopení v právním řádu ČR je stále jedním z témat, které by nemělo zůstat opomenuto. Řešení tohoto problému bylo

částečně odsunuto do pozadí, když na jaře roku 2006 došlo ke stažení návrhu zákona o regulaci prostituce spolu s návrhem na vypovězení Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob (OSN New York, 2. 12. 1949, Československá republika k úmluvě přistoupila dne 14. 3. 1958, New Yorská úmluva) z programu jednání Parlamentu.

K jednomu z posledních pokusů regulovat tuto oblast došlo na podzim roku 2010. Zastupitelstvem hlavního města Prahy byl předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR návrh zákona o regulaci prostituce, který do značné míry vycházel z návrhu zákona z roku 2006. Vzhledem k personálním změnám v Zastupitelstvu hl. m. Prahy bude Návrh znovu projednáván na úrovni města Výbor legislativní a bezpečnostní a následně znovu zastupitelstvo.

1.2 Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování

V roce 2010 nedošlo k výrazným změnám v oblasti podezření na páchaní trestného činu obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování. ČR je cílovou zemí pro osoby z bývalého SSSR, Rumunska, Bulharska, Slovenska, Vietnamu a dalších asijských zemí. Pod záminkou práce s dobrým výdělkem jsou lidé získáváni na práci v ČR prostřednictvím organizovaných skupin, které jim v případě potřeby zařídí legální vstup na území ČR. Po příjezdu do ČR jsou jim například odebrány pasy a musí vykonávat podřadnou práci, většinou fyzicky náročnou, za minimální nebo žádný plat. V roce 2010 se v několika případech výše uvedené jednání potvrdilo a pachatelé jsou prověřováni nebo stíháni pro trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. e), odst. 3 písm. a) nebo odst. 4 písm. c) TZ. Vždy se jednalo o organizovanou skupinu pachatelů působící většinou v několika státech. Často se zločinecké skupiny jeví jako legální agentury práce, jejichž předmětem činnosti je zprostředkování práce, popř. existuje vazba mezi zločineckou skupinou a zprostředkovatelskou agenturou. Prověřovaly se i případy možného napojení zločineckých skupin na státní orgány při legalizaci pobytu na území ČR a v několika případech i v oblasti zajišťování pracovních dokladů.

Charakter vykonávané práce je různorodý, převážně se jedná o manuální práce ve stavebnictví, lesnictví a potravinářském průmyslu. Typ pracovní činnosti, kterou cizinci vykonávají, je většinou krátkodobé sezónní povahy (např. sběr plodin). V několika případech se vyskytly problémy při zaměstnání na stavbě fotovoltaických elektráren. Pracovníci se u jednoho zaměstnavatele mohou často střídát. Stejně tak dochází k vysoké fluktuaci na ubytovnách. K potencionálním obětem nucené práce je nutné zdůraznit, že se na tomto velmi lukrativním způsobu vykořisťování v minulém období výrazně podepsala hospodářská krize, kdy řada továren přišla o odbytový trh. V důsledku toho hledaly cesty, jak výrobu provozovat co nejlevněji, například snižovaly počty legálních kmenových i agenturních zaměstnanců, mnohdy zahraničních. Snaha nechat odcestovat nezaměstnané cizince (do 15. prosince 2009 měli cizinci, kteří v důsledku ekonomické krize ztratili pracovní uplatnění a nejsou schopni hradit si náklady spojené s vycestováním z vlastních prostředků, poslední možnost využít dobrovolných návratů – projektů Ministerstva vnitra ČR (dále jen „MV“), které jim zajistil důstojný návrat do země původu) nebyla ze strany nezaměstnaných cizinců příliš výrazně reflektována. Řada nezaměstnaných pracovníků především ze zemí mimo EU nadále zůstala v ČR v naději, že získají práci a budou moci splácet své dluhy spojené s jejich pobytem a prací v ČR. Naštěstí se nepotvrdily obavy, že by mohli nezaměstnaní cizinci z důvodu insolventnosti páchat trestnou činnost, zejména pouliční násilnou a majetkovou. Zasluhu na tom nese snad i soudržnost jednotlivých komunit, které nemají zájem na sebe upoutávat pozornost ze strany státních orgánů. Existují domněnky, že právě bohatší členové komunit zaměstnávali znevýhodněné spoluobčany za otrockých podmínek, právě s vědomím, že cizinec nemá jinou možnost výběru a závislost na zaměstnavateli nebo zprostředkovateli práce se projevovala strachem ze ztráty zaměstnání a z toho plynoucí

sociální nejistoty. Zaměstnavatelé této situace údajně využívali i tak, že zaměstnávali cizince bez platných povolení, v některých případech pouze za stravu a ubytování.

Specifickou kapitolu v této problematice tvoří občané EU. Od konce roku 2009 byly ve větší míře zaznamenávány problémy spojené s podezřením na pracovní vykořisťování občanů EU, jež se v naprosté většině týkají občanů Rumunska a Bulharska, kteří v ČR hledají pracovní uplatnění a stali se oběťmi nepoctivého jednání zprostředkovatelů (mnohdy působících již v zemi původu zahraničních pracovníků). Častější výskyt případů podezření na zneužívání občanů EU v oblasti pracovní migrace je spojen s řešením dopadů ekonomické krize a vývojem na trhu práce, stejně jako tomu bylo u pracovníků – občanů mimo země EU. Po zavedení zpřísněného vydávání povolení k zaměstnání a omezení nabírání žádostí o dlouhodobá víza v hlavních zdrojových zemích migrace se zprostředkovatelské subjekty a organizátoři pracovní migrace přeorientovali na klientelu ze zemí EU¹.

Občané EU mají právo volného pohybu v rámci EU, tzn., že ke vstupu a pobytu do ČR nepotřebují vízum či povolení k pobytu. Pro výkon práce v ČR nepotřebují povolení k zaměstnání ani zelenou kartu, na trhu práce je k nim uplatňován stejný přístup jako k českým občanům. Problémem však je jazyková nevybavenost zejména občanů Rumunska a Bulharska a mnohdy velmi nízká vzdělanostní úroveň pracovníků, a minimální povědomí o svých právech a povinnostech, z těchto důvodů jsou tito pracovníci snadněji zneužitelní.

Dle informací, které má MV ČR k dispozici (na základě informací regionálních Center na podporu integrace cizinců či z informací od nevládních organizací vzešlých z terénní práce), si občané EU ve větší míře stěžují, že se na území ČR stávají oběťmi hrubého porušování pracovních předpisů (např. nevyplacení dohodnuté mzdy či nedodržení dalších sjednaných podmínek, nevyhovující pracovní podmínky). Ubytování jsou často v nevyhovujících podmínkách, v některých případech dokonce omezování na svobodě (je jim např. odebrán cestovní doklad) a v případě stížností je jim vyhrožováno.

Konkrétním vyústěním popsaných problémů byl např. incident z 5. listopadu 2010 v Plzni. Došlo zde ke konfliktu mezi skupinou zahraničních pracovníků a jejich zprostředkovateli z důvodu špatných pracovních i ubytovacích podmínek a nevyplacení mzdy. Pro fyzické napadení byly čtyři osoby vzaty do vazby a obviněny z trestných činů vydírání, omezování osobní svobody a pokus ublížení na zdraví. Celá věc byla PČR prověřována pro podezření z trestného činu obchodování s lidmi.

V souvislosti s uvedeným případem se na PČR dostavila početná skupina rumunských pracovníků (cca 200 osob) s žádostí o ochranu. Skupina byla následně 6. listopadu 2010 na vlastní žádost dopravena zpět do Rumunska. Akce proběhla pod koordinací MV a PČR.

Náklady na zajištění návratu celé skupiny zpět do vlasti byly pokryty z rozpočtu MV, a to na základě usnesení vlády ČR ze dne 14. prosince 2010 č. 915 k řešení situace obětí pracovního vykořisťování z řad občanů Evropské unie. Materiál reagoval na aktuální situaci v souvislosti s pracovní migrací občanů EU (Rumunska). Z poskytnutých poznatků lze celkově dovodit (nejen ve vztahu k občanům Rumunska, ale obecně k občanům EU – zejména Bulharska a Slovenska), že k situacím spojeným s podezřením na porušování pracovních předpisů a pracovní vykořisťování dochází zejména v období krátkodobých zaměstnání a brigád. Problémy byly zaznamenány zejména kvůli neshodám

¹ Tento vývoj potvrzují rovněž statistické údaje k počtu zahraničních pracovníků v ČR. Dle informací MPSV působilo v září 2010 na českém trhu práce celkem 143 947 pracovníků ze zemí Evropské unie/Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska. Zatímco celkový počet zahraničních pracovníků v ČR resp. počet pracovníků ze třetích zemí klesá, počet pracovníků ze zemí Evropské unie vykazují přesně opačný trend - od ledna 2010 se jejich počet zvýšil o 7 723 osob. Nejvýraznější nárůst byl zaznamenán v případě občanů Rumunska (z 3 466 osob v lednu na 4 764 v září 2010) a Bulharska (z 4 477 osob v lednu na 5 614 v září 2010).

ohledně plateb za vykonanou práci. Nicméně ne ve všech případech se muselo nutně jednat o pochybení ze strany zaměstnavatele. Některé informace naznačují, že z neznalosti právního prostředí pracovníci z řad občanů EU požadují zaplacení odměny za odvedenou práci ještě dříve, než mají na odměnu nárok a na základě této skutečnosti vznikají spory se zaměstnavatelem, kterého obviní z nedodržování pracovní smlouvy. Případy, kdy zaměstnavatel skutečně nezaplatí, se nicméně objevují.

Ačkoli v některých případech bylo konstatováno podezření na páčání trestné činnosti (zejména trestného činu obchodování s lidmi), v naprosté většině případů platí, že ze strany vykořisťovaných osob není pracovní vykořisťování odpovědným orgánům oznamováno, ačkoli je lze na základě získaných indicií předpokládat. Z dostupných informací a poznatků poskytnutých jednotlivými útvary PČR vyplývá, že pracovní vykořisťování tak představuje především latentní formu páčání trestné činnosti. Události nahlášené PČR nenaznačují, že by pracovní vykořisťování a páčání související trestné činnosti bylo masovým organizovaným jevem. Spíše se jedná o lokální, jednotlivé a spolu nesouvisející události.

Pracovní vykořisťování mělo řadu podob, nechyběl často ani přeshraniční prvek. Příkladem je např. nábor bezdomovců a dalších osob ze sociálně ohrožených skupin k práci, vykonávané na území Anglie. Pachatelé po dohodě s bezdomovci vyřídili všechny doklady potřebné k vycestování, nejčastěji vozidlem je dovezli do Anglie, kde již měli zajištěnou práci včetně ubytování. Po nástupu do práce pachatelé takovým lidem odebrali výplatu a ti nemohli od „zprostředkovatelů“ odejít. Při snaze opustit zaměstnání jim bylo vyhrožováno a došlo i k fyzickému napadání. Ve spolupráci s policisty z Velké Británie bylo zjištěno, že se jedná o trend posledních let - na území Velké Británie dochází ke zneužívání sociálních dávek a k úvěrovým podvodům. Tuto trestnou činnost, dle údajů PČR, páčali především rodinné klany Romů z ČR a SR.

1.3 Obchodování s dětmi

1.3.1 Institucionální ukotvení a aktuální informace

Problematicke obchodování s dětmi je v rámci tématu komerčního sexuálního zneužívání dětí systematicky věnována pozornost. Na základě tzv. „Stockholmského kongresu“ zahrnuje termín komerční sexuální zneužívání dětí dále dětskou pornografii a dětskou prostituci. Od roku 2000 byly zpracovávány Národní plány boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí - první Národní plán byl zpracován v roce 2000 (schválen usnesením vlády č. 698/2000) a Česká republika jím především vytvořila institucionální a koncepční rámec pro řešení dané problematiky a pro koordinovaný postup státní správy proti tomuto jevu, splnila své mezinárodní závazky v dané oblasti a v neposlední řadě obrátila pozornost státní správy a samosprávy, včetně odborné i laické veřejnosti, k tomuto fenoménu. Hlavním gestorem za koordinaci aktivit v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí bylo MV.

Vzhledem k nutnosti pojmout problematiku násilí na dětech komplexně, věnovat se všem formám násilí páchaném na dětech a potřebě odstranit roztržitost primárně preventivních programů, přešla roku 2008 na základě vypracování základního strategického dokumentu Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018 hlavní gesce na tehdejší ministryni pro lidská práva a menšiny. V Národním akčním plánu realizace Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2009-2010 jsou pak konkretizovány specifické cíle k naplnění úkolů obsažených ve zmíněné strategii.

Pracovní orgán Rady vlády pro lidská práva, Výbor pro práva dítěte v roce 2010 věnoval zvýšenou pozornost problematice sexuálního zneužívání dětí. Za nevyhovující považuje výbor stav, kdy v České republice nejsou dostupné aktuální statistiky k počtům a

podrobnostem o sexuálně zneužívaných dětech, ze kterých by bylo možné vycházet při návrzích preventivních opatření. Výbor pro práva dítěte se proto dlouhodobě snaží o zajištění aktuálního monitoringu a statistik počtů sexuálně zneužívaných dětí. V souvislosti s prevencí tohoto nebezpečného jevu je potřeba zmínit, že tato problematika úzce souvisí s on-line bezpečností dětí na sociálních sítích a webových stránkách.

Výbor pro práva dítěte vidí dále potřebu celospolečenských změn v souvislosti s plošným zavedením sexuální výchovy pro děti v rámci vzdělávacích programů pro základní školy a pro předškolní zařízení (v rámci vytvářené metodiky k sexuální výchově byla připravována i kapitola o bezpečnostních rizicích v této oblasti). V roce 2010 vypracovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen „MŠMT“) k této problematice dokument určený pro odbornou pedagogickou veřejnost. V listopadu 2010 byla Radou Evropy oficiálně zahájena kampaň „Stop sexuálnímu násilí na dětech“, jde o iniciativu, která by měla téma sexuálního násilí na dětech zviditelnit a hledat východiska pro účinné potírání tohoto jevu, v současnosti v návaznosti na tuto iniciativu Rady Evropy probíhají práce na překladech tištěných materiálů do češtiny, jež budou zveřejněny v roce 2011.

Jak již bylo zmíněno v předchozí zprávě o stavu obchodování s lidmi, z dostupných údajů vyplývá, že k obchodování s dětmi nedochází v takové míře, jako je tomu u osob starších 18 let. Na území ČR byly povětšinou v posledních letech identifikovány případy, ve kterých existovalo podezření, že by děti cizí státní příslušnosti mohly být nuceny k trestné činnosti, ze které plyne majetkový prospěch (kapesní krádeže atp.) či žebrání. V následujících statích přinášíme další informace, které se této problematice úzce dotýkají.

1.3.2 Případ žebrajících dětí

V předchozí zprávě o stavu obchodování s lidmi byl zmíněn případ z přelomu roku 2009-2010. Jednalo se o řešení situace údajně žebrajících dětí rumunské národnosti, či rodičů s dětmi, v Brně. Na situaci upozornila reportáž, ve které bylo zmíněno, že dětem jsou podávány omamné či psychotropní látky. Případ se během šetření ukázal jako problematický hned z několika hledisek:

1) Z hlediska pobytového režimu tj. v té době platného zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „cizinecký zákon“), pobývali Rumuni na území ČR oprávněně. Od 1. ledna 2007 je Rumunsko členským státem EU, což znamená, že je na tyto občany pohlíženo jako na ostatní občany EU. Občan EU je dle § 18 citovaného zákona oprávněn pobývat na území ČR přechodně bez víza. V případě, že občan EU hodlá na území ČR pobývat přechodně po dobu delší než tři měsíce, vydala policie na jeho žádost potvrzení o přechodném pobytu dle § 87a cizineckého zákona. Z uvedeného ustanovení však pro občany EU nevyplývala zákonná povinnost o vydání uvedeného potvrzení požádat,

2) Z hlediska preventivního byla tato situace dlouhodobě řešena ve spolupráci se Službou pořádkové policie Městského ředitelství policie Brno a Městskou policií, kdy Službě cizinecké policie PČR (dále jen „SCP“) byly předávány poznatky k problémovým cizincům, kteří pak byli pro opakované narušení veřejného pořádku účastníky správního řízení o správním vyhoštění. K tomu je však nutné uvést, že Magistrát města Brna v té době neměl platnou vyhlášku, která by žebřání na území města zakazovala. Pokud se u žebrajících nebo v jejich blízkosti pohybovalo dítě, vždy bylo vyrozuměno Oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Prováděným šetřením se nezjistilo, že by žebrající byli k žebřání nuceni třetí osobou, ani nebylo zjištěno, že by jejich jednáním docházelo k týrání dítěte.

Stejně poznatky z monitorování situace měli i policisté vnější služby Městského ředitelství PČR Brno, kteří se ve spolupráci se Službou kriminální policie a vyšetřování PČR (dále jen „SKPV“) zaměřili na osoby žebrající s dětmi a byly zjištěny pouze dva případy, které rámcově odpovídaly situaci z uvedené reportáže. Jednalo se o ženy cizinky (Rumunky). V jednom případě se jednalo o matku s nezletilým synem. Za spolupráce s SCP a orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) byli oba podrobeni testům Drugwipe 5+

s negativním výsledkem. Následně byli převezeni do nemocnice k vyšetření, zda dítě není podchlazené, podvyživené nebo nemocné, rovněž s negativním výsledkem. Ve druhém případě nebylo možno ověřit sociální podmínky pobytu dítěte, proto pracovnice OSPOD rozhodla o jeho umístění do Krizového centra v Brně.

Rovněž zpráva ředitelky odboru rodiny a dávkových systémů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (dále jen „MPSV“) se zmiňuje pouze o dvou, již výše popsaných, případech. V prvním případě nic nenasvědčovalo tomu, že by dítě bylo pod vlivem omamných látek, či by jinak strádalo. Případ převzal Městský úřad Židlochovice, okres Brno-venkov, který provádí další úkony. Ve druhém případě bylo dítě - cizinec umístěno v Krizovém zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v Brně. Magistrát města Brna úzce spolupracuje s PČR i Městskou policií v Brně. MPSV nadále monitorovalo případy rumunských dětí a jejich rodin na území města Brna.

1.3.3 Zařízení pro děti – cizince

Zařízením pro děti – cizince (dále jen „ZDC“), se rozumí školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy (diagnostický ústav, dětský domov se školou, výchovný ústav, středisko výchovné péče, základní a praktická škola) dle § 2 odst. 4 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tzn. zařízení poskytující péči rovněž dětem, které nejsou občany ČR. Dle § 14 odst. 14 vyhlášky č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, má ZDC v Praze územní působnost pro celou ČR a nepodléhá územní působnosti diagnostických ústavů. V § 12 a § 13 výše uvedené vyhlášky jsou upraveny podmínky pro umístování a pobyt dětí-cizinců v ZDC. Péče v tomto zařízení odpovídá péči poskytované českým dětem v obdobných zařízeních, ale s některými službami navíc, jako např. využívání služeb tlumočnicků nebo zvýšený počet vyučovacích hodin českého jazyka. Hlavní náplní zařízení je integrace nezletilých dětí-cizinců bez doprovodu v České republice při zachování, pochopení a respektování jejich sociálních, etnických, kulturně-historických a náboženských zvyklostí.

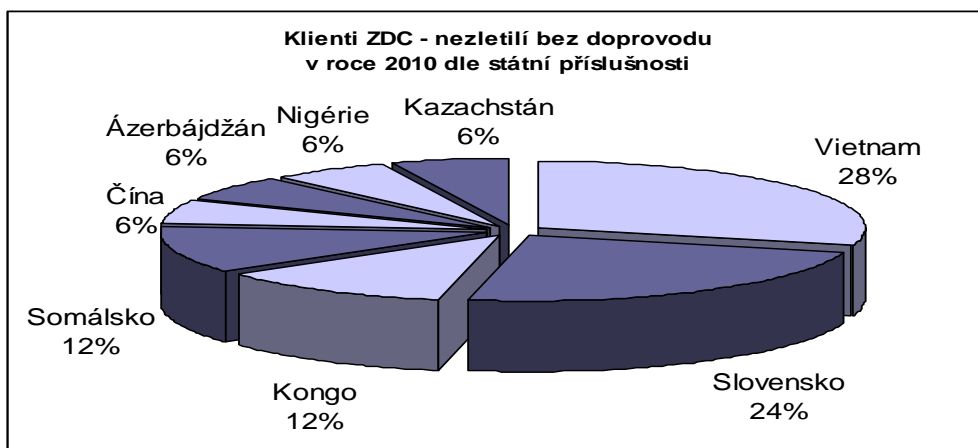
V rámci své činnosti se ZDC setkává s problematikou obchodování s lidmi, vzhledem k tomu, že jsou do ZDC umístováni děti cizí státní příslušnosti u nichž existuje podezření, že byly obchodovány; tomuto tématu je tedy věnována velká pozornost. Odborní pracovníci poskytují klientům krizové intervence, psychoterapeutické služby, další podpůrná opatření důležitá ke stabilizaci psychického stavu oběti obchodování a zmírnění prožitých traumat. ZDC spolupracuje se všemi zúčastněnými složkami a to zejména PČR, OSPOD, soudy, velvyslanectvími jednotlivých států a odbornými pracovišti.

Zařízení vyvíjí i mnohé další aktivity týkající se problematiky obchodu s dětmi, resp. obchodu s lidmi. Vedoucí ZDC se zúčastňuje pravidelných koordinačních schůzek k problematice obchodování s lidmi (pro bližší informace ke koordinačním schůzkám viz kapitola 3.4) a vyjadřuje se k materiálům týkajícím se uvedené problematiky. Účastní se aktivně konferencí, seminářů a školících akcí spojených s tímto tématem. ZDC spolupracuje s Mezinárodní organizací pro migraci (dále jen „IOM“) a v roce 2010 se aktivně zúčastnilo projektu IOM a MV, kde jedním z diskutovaných témat bylo právě obchodování s lidmi. Přejemnějším stejně důležitý je i přenos informací zpracovaných do uchopitelných témat směrem k pedagogům ostatních zařízení pro ochrannou nebo ústavní výchovu i k pedagogům škol a jiných školských zařízení.

Z hlediska podchycení fenoménu obchodování s dětmi je klientela ZDC nejlépe sledovatelným vzorkem nezletilých, kterých se mohla dotknout realita problematiky obchodování s dětmi, v působnosti resortu MŠMT. Z tohoto pohledu je nezbytná spolupráce s odbornými pracovníky a s vedením ZDC. Je důležité nejen sledovat a vyhodnocovat situaci dětí, u kterých je podezření na obchodování s nimi, a nyní jsou v ZDC umístěni. V roce 2010

bylo v DÚ ZDC zaznamenáno celkem pět případů vyhodnocených jako „podezření na obchodování s lidmi.“ Vždy se jednalo o občany slovenské národnosti, dvakrát o dívku a třikrát o chlapce. Všichni byli ve věkové kategorii 13 až 17 let. Ve dvou případech byly důvodem umístění klienta do ZDC zneužívání pro opakované drobné krádeže, v jednom případě navíc i loupežné přepadení, jedenkrát šlo o sexuální zneužívání za účelem dosažení zisků nebo výhod a v jednom případě došlo k zavlečení klienta do Německa z důvodů zneužití k prostituci, ke které však nedošlo. Ve třech případech se jednalo o klienty s diagnostikovaným mentálním postižením, z toho jedenkrát v kombinaci tělesným postižením.

Od roku 2004 pracuje při ZDC tzv. „expertní skupina“, v rámci které se setkávají odborníci ze všech rezortů participujících na práci s nezletilými bez doprovodu (dále jen „NBD“). V roce 2010 ZDC uskutečnilo celkem 73 příjmů z toho lze 17 klientů označit jako NBD - 12 chlapců a 5 dívek, 14 klientů bylo nad 15 let a 3 klienti pod 15 let. 7 klientů – NBD požádalo o azyl. Skupinu přijatých NBD tvořilo pět klientů z Vietnamu, čtyři ze Slovenska, po dvou z Konga a ze Somálska a po jednom z Číny, Ázerbájdžánu Nigérie a Kazachstánu. Nejkratší ukončený pobyt NBD v diagnostickém ústavu ZDC je 12 dnů, nejdelší ukončený pobyt pak 121 dnů. Průměrná délka pobytu v diagnostickém ústavu ZDC je 59 dnů.

V tomto kontextu je nutné upozornit na určitý trend týkající se nezletilých bez doprovodu. V průběhu roku 2010 byl zaznamenán stále klesající počet klientů, které lze označit jako NBD v původním významu. Naopak v posledních dvou letech lze sledovat nárůst počtu nezletilých cizinců z problematického rodinného prostředí, kteří jsou zadrženi PČR na území České republiky. Tito mají na území ČR své zákonné zástupce, kteří se však momentálně nemohou, nechtějí nebo neumějí o své dítě řádně starat, např. v případech, kdy je umístěn ve výkonu vazby, ve výkonu trestu odnětí svobody, v nemocnici nebo byl podán návrh předběžného opatření na umístění nezletilého dítěte cizince do ústavní výchovy z výchovných důvodů. Poměrně častý je i jev, kdy je dítě přijato do ZDC jako NBD, ale v průběhu pobytu udá adresu svých rodičů, kteří jsou dohledáni úřady nebo se zákonní zástupci sami přihlásí.

1.3 Obchodování s lidskými orgány

V roce 2010 byl v oblasti transplantací tkání a orgánů schválen Národní akční plán pro darování orgánů a transplantace pro léta 2010 – 2015, který byl projednán na schůzi vlády č. 17 ze dne 10. května 2010. Dále došlo ke schválení Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/53/EU o jakostních a bezpečnostních normách pro lidské orgány určené k transplantaci, vydané dne 7. července 2010 ve Věstníku EU. Oba tyto dokumenty se týkají i zajištění bezpečnosti v oblasti dárcovství orgánů a zamezení obchodování s lidskými tkáněmi a orgány patří mezi jejich priority.

V současné době nemá Ministerstvo zdravotnictví ČR (dále jen „MZ“) informace o tom, že by na našem území docházelo k nelegálnímu nakládání s tkáněmi a orgány lidského původu. Za zmínku stojí, že vývoz a dovoz tkání a orgánů je přísně regulován – MZ vydává licenční povolení a dále spolupracuje s Celní správou ČR. Ani v této oblasti nemáme informace o nelegální činnosti.

2 POSTIH PACHATELŮ

2.1 Kriminální statistiky a související informace

2.1.1 Údaje poskytnuté Policií ČR

Kriminalitu v této oblasti lze charakterizovat jako druh skupinové trestné činnosti, které se pachatelé dopouštějí jako členové organizované skupiny. Vyznačuje se dlouhou dobou trvání, dělbou činností, plánovitostí a orientací na zisk. Obchod s lidmi, organizování prostituce a kuplířství páchané členy organizované skupiny, patří mezi typické formy organizovaného zločinu na území ČR.

Lze konstatovat, že ani nabytím účinnosti nového TZ, který od 1. ledna 2010 zavedl určité legislativní změny, nedošlo v této problematice k žádné zásadní změně ve smyslu subsumpcce konkrétních jednání pod trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 TZ. Trestní zákoník totiž nově vyjmenovává i další formy, k nimž může směřovat obchodování s lidmi, přičemž těmito novými formami jsou odběr tkáně, buňky nebo orgánu z těla, služba v ozbrojených silách, otroctví nebo nevolnictví. Taxativně nově vyjmenované formy jednání však nebyly v roce 2010 zjištěny.

Při prezentaci statistických údajů vycházíme v této kapitole především z Evidenčně statistického systému kriminality (dále jen „ESSK“), jehož provozním gestorem je Policejní prezidium PČR. Policejní statistiky umožňují třídit trestnou činnost nejen podle ustanovení ve zvláštní části TZ, ale též dle takticko-statistické klasifikace, která umožňuje zkoumat či rozlišovat různé aspekty spáchání daného trestné činnosti dle potřeb PČR.

V otázce potírání trestné činnosti obchodování s lidmi v rámci PČR hraje nezastupitelnou úlohu Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování PČR (dále jen „ÚOOZ“), který je pracovištěm SKPV PČR s celostátní působností a ve vymezeném rozsahu je koordinačním, metodickým a kontrolním pracovištěm. Podílí se na udržování vnitřního pořádku a bezpečnosti zejména v oblasti odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu. Potíráním trestné činnosti týkající se obchodování s lidmi se rovněž zabývají jednotlivá krajská ředitelství Policie ČR, přičemž vzájemné kompetence a součinnost je upravena v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 30/2009 ze dne 21. dubna 2009 v platném znění.

Počty PČR zjištěných a objasněných trestných činů obchodování s lidmi (dle § 232a STZ, dříve § 246; od 1. ledna 2010 § 168 TZ)											
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zjištěno	13	27	15	10	13	16	16	11	29	10	24
Objasněno	13	25	10	9	12	11	13	11	11	3	13
Objasněno celkem tj. včetně dodatečné objasněnosti	13	25	10	12	12	11	13	11	13	11	17
Vyšetřované a stíhané osoby	21	26	12	19	30	18	11	20	22	32	35

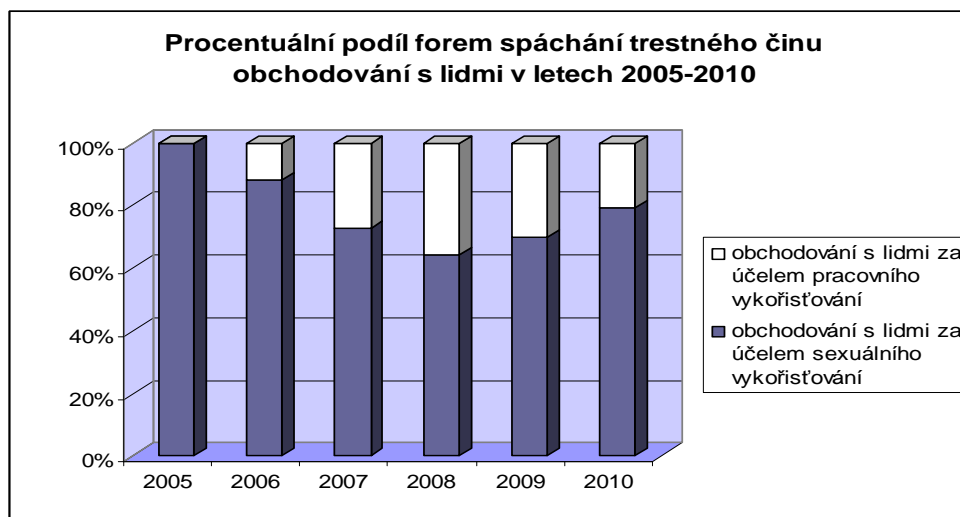
V roce 2010 bylo zjištěno (tj. byly zjištěny skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, byla stanovena trestně-právní kvalifikace a zahájeny úkony v trestním

řízení) 24 trestných činů obchodování s lidmi, což je o 14 případů více, než v roce 2009. Zároveň se jedná o třetí nejvyšší počet zjištěných případů od roku 2000. Celkem 13 případů bylo objasněno (byl zjištěn pachatel), pokud zahrneme i údaje o dodatečné objasněnosti, pak se jednalo o celkem 17 trestných činů. Z těchto 17 objasněných trestných činů bylo 12 objasněno policejními orgány obecné kriminality a 5 případů objasnil ÚOOZ. Z dat za poslední tři roky lze vyčíst klesající podíl objasněnosti trestného činu obchodování s lidmi, což lze uvést i ve vztahu k trendům v posledních letech, kdy dochází ke stále sofistikovanějším způsobům páchaní této trestné činnosti. Celkem bylo vyšetřováno a stíháno 35 osob, z toho 27 mužů a 8 žen. Opět se v této souvislosti potvrzuje skutečnost, že podíl žen u stíhaných a vyšetřovaných osob za trestný čin obchodování s lidmi je vyšší ve srovnání s podílem žen na vyšetřovaných a stíhaných osobách v rámci celkové kriminality. V roce 2010 dosáhl procentuální podíl žen na celkovém počtu vyšetřovaných a stíhaných osob u trestného činu obchodování s lidmi přibližně 23 %.

Forma spáchání TČ obchodování s lidmi v roce 2010 v rámci zjištěných trestných činů obchodování s lidmi	
pracovní vykořisťování	5
sexuální vykořisťování	19
z toho byl tento trestný čin spáchán:	
v úmyslu, aby jiného bylo použito k prostituci	13
ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech	4

Z celkového počtu 24 zjištěných trestných činů obchodování s lidmi se v 19 případech jednalo o podezření na spáchání tohoto trestného činu za účelem sexuálního vykořisťování (z toho 13 v úmyslu, aby bylo jiného použito k prostituci) a v 5 případech existovalo podezření na obchodování za účelem pracovního vykořisťování. Ze všech zjištěných trestných činů obchodování s lidmi byla činnost pachatelů kvalifikována jako spáchaná ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Přitom zjištěných trestných činů spáchaných v organizované skupině (bez požadavku na její působení ve více státech) bylo zaznamenáno 10 (v rámci toho pak bylo stíháno 14 osob - 10 cizinců a čtyři občané ČR; dle pohlaví 11 mužů a 3 ženy).

Od roku 2005, kdy jsou odděleně vykazovány statistiky ohledně forem páchaní trestného činu obchodování s lidmi, je možné lépe sledovat podíl sexuálního a pracovního vykořisťování (jakožto dvou nejdůležitějších forem páchaní této trestné činnosti) na celkovém počtu zjištěných trestných činů obchodování s lidmi. Z grafu je patrné, že v počtu zjištěných spáchaných trestných činů převažuje forma sexuálního vykořisťování. Nejvyšší podíl mělo pracovní vykořisťování v roce 2008 – tvořilo přibližně 36 % z celkového počtu spáchaných trestných činů obchodování s lidmi.

Celkem 12 z 35 stíhaných a vyšetřovaných osob byli recidivisté a 14 osob nebylo občany České republiky. Podíl cizinců na páčání tohoto trestného činu se výrazněji nezměnil. Nejčastěji se jednalo o příslušníky Slovenska a Ukrajiny, kteří již v ČR žili po delší dobu a trestnou činnost páčali společně s občany ČR. V některých případech se cizinci podílejí na páčání této a související trestné činnosti pouze sekundárně, tak, že pachatelům z řad občanů ČR poskytují v místě svého bydliště (např. SRN) či v místě provozování prostituce ubytování nebo jim umožní či pronajmou prostory (podniky), kde se prostituce provozuje.

Při bližším pohledu na věkové složení nalezneme 25 pachatelů ve věku přesahujícím hranici 30 let, 9 pachatelů ve věkovém rozmezí 18-30 let a jedna osoba ve věku 15-18 let.

Jako zajímavý se může jevit i údaj o tom, kdo podal podnět k trestnímu řízení. Z oněch 24 zjištěných trestných činů obchodování s lidmi vzešel nejčastěji podnět od operativního orgánu obecné kriminality PČR, dále od občanů a samozřejmě od operativních orgánů ÚOOZ; jeden podnět byl evidován subjekty v kategorii ostatní.

ÚOOZ

V červenci 2010 proběhla realizace trestního spisu pod krycím názvem „APO“, při níž bylo zadrženo 5 pachatelů organizované trestné činnosti obchodování s lidmi. Jedná se o státní příslušníky Slovenska, kteří působili na území ČR a Slovenska. Trestnou činnost měli páčat nejméně od roku 2001, kdy využívají špatné sociální situace nezaměstnaných dívek žijících na Slovensku ve špatných sociálních podmínkách na hranici hmotné nouze, je zjednávali k vykonávání prostituce nebo je zlákali pod záminkou získání zaměstnání (práce servírek a myček nádobí). Takto zjednané dívky dopravili do České republiky, zajistili jim ubytování ve svých trvalých bydlištích nebo v pensíonech a barech v Českých Velenicích u státní hranice s Rakouskem. Poté dívky fyzickým násilím, výhrůžkami fyzickým násilím či jinou újmou přiměli k výkonu pouliční prostituce. Všichni obvinění se stěžovali při jejich dohlížení nepřetržitě nebo z povzdálí na místě nebo je opakovaně kontrolovali po telefonu. Finanční prostředky získané prostitucí jim byly odebírány a následně použity pro vlastní potřebu všech obviněných. Vazebně jsou stíhány tři osoby a v případě odsouzení jim hrozí trest odnětí svobody v trvání od 8 do 15 let.

V roce 2010 byl realizován trestní spis pod názvem „NIKO“ pro podezření z trestné činnosti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a kuplířství, kdy pachatelé (tři muži) přiměli osoby blízké věku 18-ti let a jednu osobu mladší 18-ti let k provozování prostituce v nočních klubech Královéhradeckého a Pardubického kraje. V poškozených také cíleně budovali závislost na omamných a psychotropních látkách. Jeden z pachatelů byl současně distributorem těchto látek.

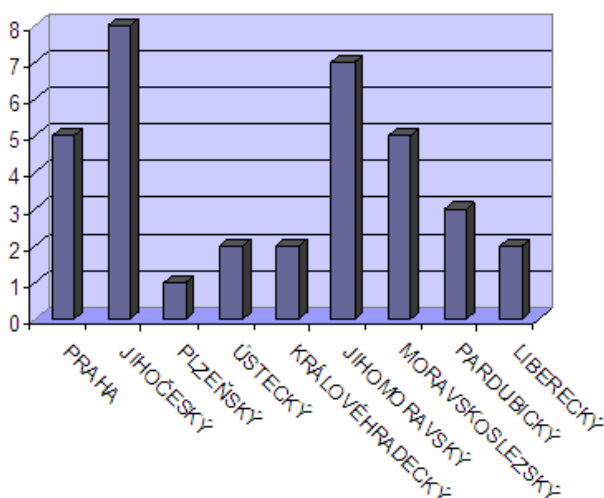
V únoru 2010 proběhla akce pod názvem „RAB“. Při ní bylo zahájeno trestní stíhání čtyř osob pro trestný čin obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování podle § 168 odst. 2 písm. e), odst. 3 písm. a) TZ. Jednalo se o dovoz ukrajinských občanů do ČR, kteří byli po odebrání dokladů a vyhrožování nuceni k práci na stavbách a ve službách. V případě bylo vyslechnuto více než osmdesát svědků. V současné době je spis ve fázi skončení vyšetřování a je připravován návrh na podání obžaloby

Jihočeský kraj

V jihočeském kraji byl evidován největší počet stíhaných a vyšetřovaných osob v uplynulém roce. V osmi případech se jednalo o české státní příslušníky, dalších pět pachatelů mělo slovenskou státní příslušnost.

**Počet vyšetřovaných a stíhaných osob
za trestný čin obchodování s lidmi
v roce 2010 dle krajů**

Praha

Praha je hned druhá v pořadí s nejvyšším počtem stíhaných a vyšetřovaných osob za trestný čin obchodování s lidmi v uplynulém roce, z toho se ve čtyřech případech jednalo o státní příslušníky Ukrajiny.

Středočeský kraj

Středočeský kraj je svojí rozlohou a počtem obyvatel největším v rámci ČR. Ve vztahu k obchodování s lidmi lze identifikovat jako rizikové, zejména v okolí Prahy, výstavba satelitních obcí a expanze zahraničních firem se svými logistickými centry. Díky těmto podnikatelským aktivitám je zde zvýšená poptávka po levné pracovní síle (častým zdrojem jsou pak zahraniční dělníci), což může být

příležitostí pro organizované skupiny k páčání trestného činu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování.

Plzeňský kraj

V Plzeňském kraji byl v roce 2010 zaznamenán případ podezření na obchodování s lidmi za účelem vykořisťování a nucených prací, kdy oběti, občané Rumunska, měli být zlákáni za pomoci lsti k práci v ČR (bližší informace viz kapitola 1.2 Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování). Podezřelými osobami byli občané ČR, Ukrajiny, Slovenska a Rumunska. Doposud nezjištěný počet rumunských občanů měl pracovat za jiných než původně sjednaných podmínek, když za celou dobu odváděné práce jim nebyla vyplacena původně přislíbená mzda. Krajským státním zastupitelstvím bylo zrušeno zahájení úkonů v trestním řízení podle § 158/3 trestního řádu jako předčasné, neboť nebyly policejním orgánem objasněny všechny pracovní právní aspekty. Případem se nyní zabývá UOOZ.

V srpnu 2010 bylo dle § 160 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TŘ“), zahájeno trestní stíhání osoby pro pokračující zločin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 2a, 3d TZ ve formě pokusu dle § 21 odst. 1 TZ, kterého se měl dopustit dotčený tím, že nutil dívku, aby mu prostitutí opatřila 500 Kč od dosud neustanoveného muže vietnamské národnosti, který pracoval za barem v herně, s tím, že mu musí peníze přinést do 5 minut, pak že ji nechá na pokoji. Když peníze nepřinesla, zavolal ji před bar na chodbu, kde ji dal facku a poté pěstí do obličeje až spadla na zem, kde na chvíli ztratila vědomí, dále jí opakovaně nutil, aby mu prostitutí opatřila peníze, když toto odmítla, začal jí pěstí mlátit do hlavy, podkopl jí nohy a kopal do ní na zemi. V případě byla podána obžaloba u příslušného soudu.

Jihomoravský kraj

V jihomoravském kraji bylo z celkem 7 stíhaných a vyšetřovaných osob 5 pachatelů ukrajinské státní příslušnosti, další dvě osoby byly občané ČR. Z těchto sedmi pachatelů byli 2 ženy a 5 mužů. Jedním z rizikových faktorů, ovlivňujících páčání této mravnostní kriminality je policisty považováno předčasné zahájení sexuálního života zejména ze strany dívek, žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Na obdobné riziko upozornili i příslušníci PČR Zlínského kraje.

Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj nepředstavuje z hlediska ekonomického oblast, kde by existovalo vysoké riziko páchaní trestného činu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Jedná se spíše o oblast zdrojovou (lidé vyjíždějí za prací po celé ČR i do zahraničí). Pokud zde jsou registrovány případy obchodu s lidmi, jedná se nejčastěji o účel sexuálního vykořisťování.

V roce 2009 bylo vrchním komisařem zahájeno trestní stíhání dvou mužů pro TČ dle § 232a odst. 1a, 3d) STZ a dále pro TČ dle § 204 odst. 1 STZ, částečně spáchaných ve spolupachatelství, neboť sjednali a přinutily dvě ženy k provozování prostituce, přičemž kořistili z jejich výdělku. Dále byli obviněni upozorněni na změnu právní kvalifikace § 204 odst. 1 STZ, § 168 odst. 1a, 3d TZ spáchaný v jednočinném souběhu s přečinem ohrožování výchovy mládeže dle § 201 odst. 1b, 3a TZ. Oba jmenovaní byli uznáni soudcem Krajského soudu v Ostravě vinnými a odsouzeni k trestu odnětí svobody nepodmíněně, na dobu osmi a šesti let.

Ústecký kraj

V Ústeckém kraji se v příhraniční oblasti dle údajů PČR podílejí na obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a kuplířství komunity ze sociálně vyloučených lokalit. Proniknout do tohoto prostředí je velmi náročné, tedy i věc zadokumentovat a vyšetřit, neboť tyto komunity mají snahu si problémy řešit sami uvnitř společenství. Přítomnost příslušníků PČR zde není vítána, často jí nejsou podávány objektivní informace a vyšetřování je účelově mařeno. Při odhalování a vyšetřování trestné činnosti obchodování s lidmi zde policie v některých případech naráží na požadavky zadokumentování v rámci prokazování všech znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu.

Liberecký kraj

V roce 2010 pokračovalo řešení případu s vazbami přesahujícími území Libereckého kraje: pachatel, státní příslušnost ČR, v přesně nezjištěné době, nejméně od listopadu 2006 do dubna 2007, společně se svým, tehdy ještě mladistvým, spolupachatelem (státní příslušnost ČR), zjednali v té době mladistvé dívky pod lživou záminkou zajištění práce servírek v baru, a to za účelem provozování prostituce, do přesně neustanoveného baru v Teplicích, ačkoliv věděli, že se jedná o osoby mladší 18 let. Současně využili tíživé situace obou dívek. Jedna byla na útěku z domova, druhá z dětského domova a tedy bez zázemí i bez jakýchkoliv prostředků. Též jim aplikovali omamné a psychotropní látky.

V rámci mezinárodní spolupráce při potírání tohoto trestného činu byly v roce 2010 v souvislosti s danou problematikou rovněž provedeny faktické realizace žádostí o právní pomoc, zejména v rozsahu operativních prověrek, potřebných šetření, výslechů svědků, domovních prohlídek a realizace evropských zatýkacích rozkazů. Nejčastěji byla spolupráce prováděna s policejními orgány SRN, Velké Británie, Ukrajiny a Rumunska. Byla využívána aktivní činnost styčných důstojníků těchto zemí, kteří byli vysláni na příslušné zastupitelské úřady. Prohlubování mezinárodní policejní spolupráce bylo tedy průběžně prováděno při odhalování této trestné činnosti v rámci EU a dalších zemí, ze kterých se rekrutují pachatelé a poškození. Rovněž byli velmi často využíváni styční důstojníci PČR vyslaní k plnění úkolů na příslušných zastupitelských úřadech ČR v zahraničí.

Pro zajímavost dále uvádíme i data k související trestné činnosti, která je relevantní zvláště u případů obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Za rok 2010 bylo zjištěno 33 trestných činů kuplířství. Jedná se o nejnižší počet zjištěných trestných činů tohoto druhu za posledních deset let. I zde lze pozorovat klesající tendenci v počtu zjištěných trestných činů za rok. Z celkem 33 případů kuplířství bylo 26 případů objasněno, zde míra

objasněnosti odpovídá předchozím letům. V souvislosti se spácháním tohoto trestného činu bylo vyšetřováno a stíháno 28 osob. Stejně tak jako u počtu zjištěných případů i zde se jedná o vůbec nejnižší počet vyšetřovaných a stíhaných osob za posledních deset let.

Počty PČR zjištěných a objasněných trestných činů kuplířství (dle § 189 TZ, dříve § 204 STZ)											
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zjištěno	130	150	116	101	83	123	85	46	52	37	33
Objasněno	129	146	101	96	83	119	79	39	43	28	26
Vyšetřované a stíhané osoby	163	133	107	103	105	119	98	66	88	35	28

Ve spojitosti s problematikou organizace prostituce zmíníme na tomto místě ještě informace k počtu zjištěných trestných činů *prostituce ohrožující mravní vývoj dětí* dle § 190 TZ. Jedná se o ustanovení, které chrání děti před projevem prostituce provozované v blízkosti míst, kde se děti zdržují (jde zejména o školy či školská nebo jiná obdobná zařízení). V roce 2010 byl zjištěn jediný trestný čin kvalifikovaný dle uvedeného ustanovení.

2.1.2 Údaje poskytnuté Nejvyšším státním zastupitelstvím

Nejvyšší státní zastupitelství (dále jen „NSZ“) upozornilo na vysokou míru latence ve vztahu k páčání TČ obchodování s lidmi a potvrdilo jako problematické v oblasti odsuzování tohoto trestného činu výklad pojmů „nucená práce“ a „jiné formy vykořisťování“. NSZ identifikuje jako zásadní překážku neexistenci judikatury, zkušenosti jsou, dle jejich vyjádření, pouze z oblasti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Zdroje z NSZ dále uvádějí, že v mnoha případech soudy příliš nechtějí, nebo se bojí tuto trestnou činnost soudit. NSZ dále upozorňuje na fakt, že sice mohou existovat signály nebo poznatky o páčání této trestné činnosti, ale chybí relevantní prostředky k jejímu náležitému objasnění. Jinak řečeno, účinný postih kriminality v oblasti obchodování s lidmi nezávisí jen na odhalení informací o její reálné existenci v určitých konkrétních případech, ale v úspěšném prokázání formou k tomu zákonem předvídanou.

Počty obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (dle § 232a STZ, dříve § 246; od 1. ledna 2010 § 168 TZ)											
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Obžalováno	31	33	14	24	0	0	14	20	17	26	26

V roce 2010 klesl počet stíhaných osob oproti roku 2009 cca o 7 %, počet osob obžalovaných vykazuje stejnou hodnotu – tedy celkově 26 osob. V roce 2010 nejvíce stíhaných i obžalovaných osob zaznamenal Severočeský, Východočeský a Jihočeský kraj (všechny shodně 7/7), následuje Jihomoravský a Severomoravský kraj (oba shodně 2/2) a Západočeský kraj (1/1). Pokud jde o strukturu pachatelů podle státní příslušnosti v roce 2010, jednoznačně převažují Češi, stejně jako v roce 2009. Z 26 celkem evidovaných pachatelů jich bylo 18 z ČR, jeden Ukrajinec a 7 osob ze Slovenské republiky.

U trestného činu svěření dítěte do moci jiného dle § 169 TZ (dříve obchodování s dětmi § 216a STZ), nebyl za rok 2010 vykázán žádný výskyt.

Počty obžalovaných osob pro trestný čin kuplířství (dle § 204 STZ, od 1. ledna 2010 § 168)											
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Obžalováno	152	151	111	181	118	205	136	72	119	89	33

Z údajů o stíhaných a obžalovaných osobách vyplývá, že u trestného činu kuplířství se již v roce 2009 zaznamenal pokles jak v počtu stíhaných, tak i v počtu obžalovaných osob zhruba o jednu čtvrtinu oproti předchozím létům. V roce 2010 tento trend pokračoval jak v počtu stíhaných, tak i v počtu obžalovaných a to zhruba o dvě třetiny – celkově bylo tedy obžalováno 33 osob pro trestný čin kuplířství. Při porovnání v delší časové řadě je patrné, že tento trestný čin vykazuje klesající trend (zejm. od roku 1995) s ročním výkyvem ve prospěch nárůstu v roce 2005.

V roce 2010 byl nejčetnější výskyt stíhaných a obžalovaných osob dle krajů zaznamenán v Severočeském kraji - shodně sedm stíhaných a obžalovaných, Jihomoravském kraji - opět sedm stíhaných a obžalovaných, Západočeském kraji - šest stíhaných a obžalovaných, Východočeském kraji a Severomoravském kraji - shodně pět stíhaných a obžalovaných, Jihočeském kraji - po třech stíhaných i obžalovaných a v Praze - po jednom stíhaném.

V roce 2010 bylo z 36 celkem evidovaných osob 35 pachatelů české státní příslušnosti a 1 pachatel z Vietnamské socialistické republiky.

U trestného činu obchodování s lidmi, alespoň prozatím (předběžné statistické údaje nedovolují učinit v tomto směru jednoznačný závěr) převažuje forma sexuálního vykořisťování, ostatní formy se vyskytují spíše výjimečně, i když zprávy o činnosti nižších státních zastupitelství² poukazují na to, že se tyto formy vyskytují častěji, zvláště v podobě pracovního vykořisťování.

K nové právní úpravě přijaté v trestním zákoníku s účinností od 1. ledna 2010 nelze z pochopitelných důvodů zatím uvést žádné konkrétní praktické zkušenosti. Je možno zopakovat jen informace obecné - ze srovnání skutkových podstat zejména u trestných činů kuplířství a obchodování s lidmi plyne, že byla provedena úprava skutkové podstaty trestného činu kuplířství (§ 189 TZ) tak, aby pokud možno již nekonkurovala trestnému činu obchodování s lidmi (§ 168 TZ). V jaké míře se naplní očekávání spojené s novou právní úpravou, zatím nelze spolehlivě odhadnout. Prokáže to aplikační praxe, až se začne tento druh kriminality podle nové úpravy postihovat.

Nikoli jako zcela nový fenomén, avšak se strmě narůstající tendencí, jsou trestní věci spočívající v transferu ilegálních migrantů ze zemí tzv. třetího světa a zemí východní Evropy přes ČR s cílem přepravy do zemí západní Evropy kvalifikované jako trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 TZ.

Pokud jde o prognózu dalšího vývoje, z dosavadních zkušeností i z vývoje v této oblasti v roce 2009 a 2010 lze soudit, že se nadále zachová struktura této kriminality, s pravděpodobným nárůstem jiných forem vykořisťování, než jen sexuálního. Předmětná trestná činnost nepochybně vykazuje velmi vysokou míru latence, umocňovaná též problematickým (zranitelným) postavením obětí, které nejsou vždy ochotny (z důvodu jako např. - jazyková bariéra, neznámé prostředí, sociální provázanost, strach ze msty na nich samotných nebo rodinných příslušníků) spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, přičemž je tato spolupráce problematická zejména i v pozdějších fázích „formalizovaného“ trestního řízení.

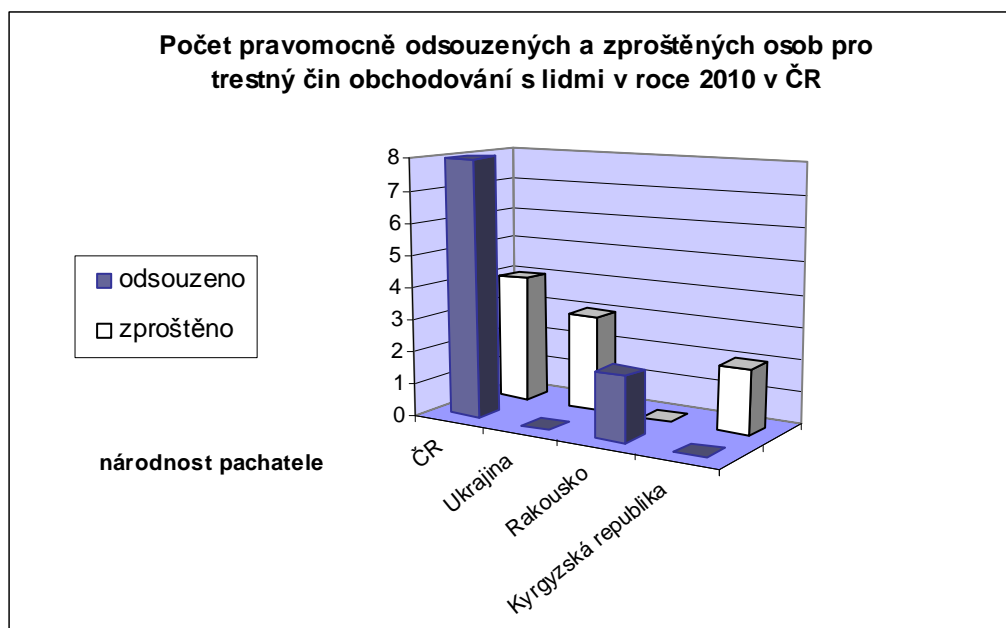
² V době uzávěrky této Zprávy nebyly k dispozici údaje ze zpráv nižších státních zastupitelství (podle harmonogramu jsou předkládány Nejvyššímu státnímu zastupitelství nejpozději ke dni 1. dubna každého roku).

2.1.3 Údaje poskytnuté Ministerstvem spravedlnosti

Údaje, které poskytlo Ministerstva spravedlnosti ČR (dále jen „MS“) umožňují vhléd do rozhodovací činnosti soudů v uplynulých letech. Text na následujících řádkách je opět zaměřen zejména na trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 TZ.

Počty pravomocně odsouzených osob a uložených trestů za obchodování s lidmi (dle § 168 a 232a, dříve § 246 STZ)											
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Odsouzené osoby	16	15	20	5	12	20	2	4	3	1	10
K nepodmíněnému trestu	6	7	5	1	3	8	0	3	3	0	9
K podmíněnému trestu	10	8	15	4	9	12	2	1	0	1	1

V roce 2010 bylo pravomocně odsouzených 10 osob za spáchání trestného činu dle § 168 TZ. Jedná se o nejvyšší počet pravomocně odsouzených osob za tento trestný čin za posledních pět let. 9 osob bylo odsouzeno k nepodmíněnému trestu, pouze jedna osoba k podmíněnému trestu odnětí svobody. Z hlediska osob odsouzených k nepodmíněnému trestu se jedná o nejvyšší počet od roku 2000. Počet osob, které byly odsouzeny podmíněně, je shodný s údaji z předešlých let.

V roce 2010 byly vyneseny pravomocné rozsudky nad celkem 19 osobami, jednalo se o občany ČR, Ukrajiny, Kyrgyzstánu a Rakouska. Byli odsouzeni dva občané Rakouska a osm občanů ČR. Zproštění obžaloby byli čtyři občané ČR, tři občané původem z Ukrajiny a dva občané Kyrgyzstánu.

Jako nejpřísnější trestní sankce byl v uplynulém roce uložen nepodmíněný trest odnětí svobody vykonávaný ve věznicí s ostrahou v délce 90 měsíců, včetně peněžitého trestu a vyhoštění. Jednalo se o postih za obchodování s dětmi za účelem sexuálního vykořisťování. Ze zmíněných deseti odsuzujících rozsudků byly vyneseny ještě další tři nepodmíněné tresty odnětí svobody za obchodování s dětmi za účelem sexuálního

vykořisťování. Nejmírnější trestní sankci představovalo podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem s délkou zkušební doby 48 měsíců. V tomto případě šlo o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

Jak již vyplývá z výše uvedených údajů, případ obchodování s lidmi za účelem odběru, tkáně, buňky nebo orgánu z těla obchodované osoby nebyl v uplynulém roce souzen. Pro informaci uvádíme údaje o úzce souvisejících trestných činech, ačkoli nejde o obchodování s lidmi: v uplynulém roce nedošlo k žádnému odsouzení za trestný čin dle § 209a STZ, nedovolené nakládání s buňkami, tkáněmi a orgány, a nepadl ani žádný odsuzující rozsudek za trestný čin nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány podle § 165 TZ či trestný čin odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu dle § 166 TZ.

Vzhledem k významné souvislosti potírání trestného činu obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování s trestáním organizování prostituce, představujeme v následující tabulce statistická data k trestnému činu kuplířství.

Počty pravomocně odsouzených osob a uložených trestů za kuplířství (dle § 204 STZ, § 189 TZ)					
Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Počet odsouzených osob	68	74	60	82	64
K nepodmíněnému trestu	12	20	14	19	21
K podmíněnému trestu	49	48	44	60	39

Za rok 2010 bylo pravomocně odsouzeno 64 osob za trestný čin kuplířství, což je druhý nejnižší počet pravomocně odsouzených osob za trestný čin dle § 204 za posledních 5 let. Z celkového počtu 64 odsouzených osob bylo 21 osob odsouzeno k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, což je vůbec nejvyšší počet od roku 2006. Trest do jednoho roku odnětí svobody byl uložen čtyřikrát. Dále bylo uloženo 13 nepodmíněných trestů odnětí svobody v rozmezí 1-5 let a čtyři tresty v rozmezí 5-15 let. Za posledních pět let lze vypočítat trend snižování počtu podmíněných trestů za současného navyšování počtu trestů nepodmíněných, což potvrzuje i rok 2010. Bylo odsouzeno 39 osob k podmíněnému trestu odnětí svobody, což je nejnižší počet za posledních 5 let. Ve třech případech došlo k upuštění od potrestání.³

Jednou z novinek, kterou přinesl nový trestní zákoník, představovalo zavedení trestného činu prostituce ohrožující mravní vývoj dětí. V roce 2010 byl identifikován pouze jeden případ odsouzení za tento trestný čin, přičemž došlo k podmíněnému odsouzení k trestu odnětí svobody.

2.2 Čeští pachatelé v zahraničí

V rámci EU neexistuje systém, který by umožňoval sběr dat týkající se státní příslušnosti pachatele. Pokud v rámci trestního řízení nepožádají orgány činné v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) o informaci či úkon cestou právní pomoci, či pokud případ není medializován, není možné získat přesné informace o př. občanech české národnosti páchajících trestnou činností v zemích EU. Dostupné údaje jsou pouze informativní a nemají komplexní vypovídající hodnotu.

³ Od potrestání pachatele, který spáchal přečin, jeho spáchání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě, lze upustit, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a k dosavadnímu životu pachatele lze důvodně očekávat, že již pouhé projednání věci postačí k jeho nápravě i k ochraně společnosti (viz § 46 TZ).

Irská policie na podzim 2010 asistovala britské policii ve vyšetřování případu dvou žen českého původu ve věku 19 a 37 let, které byly obchodovány za účelem sexuálního vykořisťování do Spojeného království z Prahy přes Dublin. Na podzim 2010 proběhl soud s pachateli - tři čeští občané ve věku 31, 37 a 38 let byli odsouzeni k několikaletým trestům odnětí svobody.

V případě Německa byla zaznamenána jedna oběť obchodovaná do ČR. Jednalo se o ženu ve věku 36 let, která byla obchodovaná za účelem nucené prostituce do ČR. Do trestné činnosti byli zapojeni čeští občané. Podle informací byla ze strany generálního konzulátu v Drážďanech oběti poskytnuta asistence jak ze strany generálního konzulátu, tak ze strany Evropské poradny pro trestně stíhané osoby a oběti trestných činů se sídlem v Heidenau i Drážďan.

Španělskými orgány byl zadržen jeden český občan v souvislosti s obchodováním s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Bližší informace nebyly k případu poskytnuty. V roce 2010 byly zaznamenány a vyšetřovány tři případy týkající se trestného činu kuplířství, nikoli však obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Hlavním podezřelým byl Čech, který byl za tuto činnost odsouzen na 1 měsíc do vězení, jeho obětí se stala i žena české státní příslušnosti. Tuto informaci poskytla švédskému Ministerstvu spravedlnosti národní zpravodajka pro boj proti obchodování s lidmi.

Informace poskytnuté zastupitelským úřadem na Ukrajině nezmiňují žádné pachatele obchodování s lidmi, kteří by byli původem z ČR a byli na Ukrajině souzeni. Nicméně za povšimnutí stojí údaje k počtu obětí obchodování s lidmi, kteří uvedli za svou cílovou destinaci ČR: 35 osob (8 bylo sexuálně vykořisťovaných, 27 pracovní vykořisťovaných) za rok 2010. Ve vztahu k těmto obětem bylo zahájeno 8 trestních stíhání, jak již bylo uvedeno výše, zpráva neuvádí, jaké státní příslušnosti byli stíhaní pachatelé. Za rok 2010 bylo ukrajinskými orgány zjištěno 337 případů spáchání tohoto trestného činu, rozsudek byl vyneseno ve 39 případech.

Slovensko, Spojené arabské emiráty, Sýrie, Černá hora, Řecko, Nizozemí, Dánsko, Mongolsko a další státy nemají informace o občanech české republiky, kteří by páchali trestnou činností obchodování s lidmi. V případě ostatních států neposkytly tyto relevantní informace, nebo nebyly do doby uzávěrky této Zprávy známe. Specifickým případem je Rumunsko a Bulharsko, kde jejich domácí úřady upozorňují na fakt, že v rámci zaměstnávání v České republice dochází k pracovnímu vykořisťování občanů Rumunska a Bulharska. Nicméně případy, které na toto poukazují, jsou ve fázi prošetřování, popř. nebyly kvalifikovány jako obchod s lidmi.

2.3 Finanční šetření

V mezinárodním kontextu se v policejní práci stále více prosazuje koncepce, podle které je vyhledání a odčerpání zisku stejně důležitou součástí boje proti kriminalitě, jako identifikace a potrestání pachatele, který jeho trestnou činností vznikl, a to bez ohledu na to, zda je odčerpaný zisk využit pro zhojení oprávněných zájmů poškozeného nebo zda se jedná o zisk, který se stane majetkem státu. Pomineme-li velkou skupinu násilné trestné činnosti, lze s trochou zjednodušení konstatovat, že ty nejzávažnější druhy kriminality a zcela bez výjimky veškerý organizovaný zločin jsou páčány zásadně za účelem dosažení zisku. Ze zahraničních výzkumů vyplývá, že pachatelé považují odčerpání výnosu za velmi závažný odstrašující prostředek a často je pro ně jeho dopad citelnější než trest odnětí svobody. V rámci České republiky se zatím takový průzkum neuskutečnil, ale zpráv z jiných zemí Evropské unie je řada a všechny poukazují na to, že je velmi důležité, aby v rámci trestních spisů byl kladen větší důraz na vyhledávání a zajišťování výnosů z trestné činnosti. Kromě odstrašujícího (preventivního) působení na pachatele je přínosem i navrácení škody vzniklé trestnou činností poškozenému.

Dle informací poskytnutých Úřadem služby kriminální policie a vyšetřování PČR (dále jen „ÚSKPV“) souvisí nízká efektivita odčerpávání výnosů z trestné činnosti s celkově nízkou informovaností OČTŘ o této problematice a neexistenci jednotného vzdělávacího programu – toto platí pro veškerou trestnou činnost nikoli pouze pro oblast obchodování s lidmi.

Dohledávání výnosů z trestné činnosti je problematické, neboť většina pachatelů využívá hotovostních finančních operací, nevyužívá bankovních převodů a služeb. Takto získané prostředky nelegalizují v rámci obchodní činnosti, případně klasické legalizace výnosů z trestné činnosti, ale zvyšují si jejich prostřednictvím svůj životní standard. Při domovních prohlídkách je zajišťován vyšší objem finančních prostředků v hotovosti než za pomoci dalších zajišťovacích institutů dle příslušných ustanovení TŘ.

V etapě vyhledávání výnosů z trestné činnosti se jako stěžejní ukazuje rychlost a včasnost získání informací o výnosech z trestné činnosti. Ke zrychlení procesu odhalování a vyhledávání těchto výnosů by přispělo vytvoření možnosti elektronického dotazování orgánů činných v trestním řízení směřující na instituce vedoucí evidenci vlastníků majetku, zejména pak zřízení centrálního registru účtů. (Tento institut je zaveden v některých zemích, např. ve Spolkové republice Německo, Francii, USA). Nejvíce zkušeností se zajišťováním výnosů z trestné činnosti obchodování s lidmi (i vzhledem k počtu šetřených věcí) má ÚOOZ, který v roce 2010 zajistil majetek v hodnotě 10.890.872,- Kč (obchodování s lidmi 8.519.027,- Kč, kuplířství 2.371.845,- Kč). V rámci Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV PČR (dále jen "ÚOKFK") je řešena kromě samotného šetření i metodická činnost k dané problematice. Policisté při šetření výnosů pocházejících z trestné činnosti postupují v souladu s Pokynem náměstka policejního prezidenta k provádění finančního šetření v rámci trestního řízení.

Konečné odčerpání výnosů z trestné činnosti je pak zcela v kompetenci soudu. Pro soud nepostačuje určitá míra pravděpodobnosti, že konkrétní věc (majetek) může pocházet z trestné činnosti, tato skutečnost musí být jednoznačně prokázána. Jedním z důvodů neuložení trestu propadnutí věci bývá právě skutečnost, že se nepodařilo prokázat vlastnický vztah k této věci.

2.4 Kontrolní a další akce orgánů veřejné správy

2. 4.1 Kontrolní a další činnost v gesci MPSV

Výkon kontrolní a poradenské činnosti zaměřené na pracovní právo a jeho dodržování je v současné době rozdělen mezi oblastní inspektoráty práce, podřízené Státnímu úřadu inspekce práce (dále jen „SÚIP“), a úřady práce. Další část této podkapitoly je věnována činnosti Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (dále jen „MOPNZC“).

2.4.1.1 Kontrolní činnost SÚIP a oblastních inspektorátů práce

SÚIP provádí podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, kontrolní činnost zaměřenou na dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a práv a povinností v pracovněprávních vztazích. Každoročně orgány inspekce práce obdrží více než 5.000 podnětů ke kontrole, ve kterých občané upozorňují na porušování pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatelů.

V roce 2010 obdržel SÚIP od cizích státních příslušníků celkem 185 podnětů k provedení kontroly dodržování pracovněprávních předpisů jejich zaměstnavateli v České republice – viz tabulka.

V porovnání s rokem 2009 došlo k celkovému nárůstu počtu podaných podnětů od občanů s cizí státní příslušností. Nadále podávali nejvíce podnětů občané Slovenské republiky a Ukrajiny, naopak poklesl počet podnětů od občanů Polské republiky. Je však

třeba zdůraznit, že ne vždy podatelé podnětů uvedou svou státní příslušnost, jedná se o dobrovolný údaj. V případě anonymních podání nelze státní příslušnost zjistit vůbec.

Podněty poukazovaly zejména na porušování předpisů na úseku odměňování (nevyplacení mzdy, nevyplacení náhrady mzdy, nevydání dokladů o mzdě, nevyplacení zaručené mzdy apod.) a na úseku vzniku, změn a skončení pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (nedostatky v pracovní smlouvě, nevydání potvrzení o zaměstnání, zaměstnávání bez pracovní smlouvy nebo dohody mimo pracovní poměr, přidělení k uživateli agenturou práce bez písemného pokynu k přidělení apod.), v menší míře bylo poukazováno na nerovné zacházení v případě pracovních a mzdových podmínek a na nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Oblastní inspektoráty práce se zabývaly všemi podanými podněty. Z výsledků uzavřených kontrol provedených v roce 2010 na základě 84 podnětů vyplývá, že oprávněných a částečně oprávněných podnětů bylo 38 (45 %), neoprávněných a neprokázaných 46 (65 %). Dále je 44 podnětů dosud v šetření, 8 bylo zařazeno do plánu roku 2011, 26 podnětů je neúplných nebo je z jiných důvodů nelze šetřit, 17 podnětů bylo postoupeno jiným orgánům a 6 podnětů bylo vyřízeno přímo dopisem.

Pořadí	Státní příslušnost	Počet podání
1.	Slovenská	116
2.	Ukrajinská	28
3.	Jiná - podatelem nespecifikována	13
4.	Polská	11
5.	Bulharská	5
	Rumunská	5
	Ruská	5
6.	Běloruská	1
	Německá	1
Celkem		185

Kontroly dotýkající se cizích státních příslušníků se provádějí často u zaměstnavatelů – agentur práce, které zaměstnávají velké množství těchto osob. Pro rok 2010 byly kontroly agentur práce zaměřeny na rovné zacházení, vznik, změnu a skončení pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, pracovní dobu, dobu odpočinku, práci přesčas, práci v noci, odměňování a poskytování náhrad, dodržování podmínek při dočasném přidělení zaměstnance k výkonu práce u uživatele a ochranu osobních práv zaměstnance podle § 316 odst. 2 – 4 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“). Oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byla šetřena

samostatně v rámci plánu kontrolní činnosti odboru bezpečnosti práce SUIP.

V roce 2010 provedly orgány inspekce práce celkem 95 kontrol agentur práce a 47 kontrol u jejich uživatelů. Kontroly se týkaly všech agenturních zaměstnanců, bez ohledu na to, zda se jednalo o cizince či nikoli. Z celkového počtu kontrol provedených u agentur práce bylo 62 se zjištěním porušení zákona (65 %), což odpovídá zhruba stejnému číslu za rok 2009. Pozitivním zjištěním je menší počet zjištěných porušení. Celkově byly 15 agenturám práce uloženy pokuty ve výši 687 500,- Kč.

Z celkového počtu zjištěných porušení jich bylo nejvíce na úseku vzniku, změn a skončení pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (39 %), kdy zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti nevydal zaměstnanci potvrzení o zaměstnání nebo v něm neuvedl zákonem předepsané údaje, neinformoval zaměstnance o obsahu pracovního poměru, vyslal zaměstnance na pracovní cestu bez dohody s ním apod.

Dále bylo nejvíce porušení zjištěno na úseku agenturního zaměstnávání týkající se dodržování § 308 a § 309 zákoníku práce (29 %), kdy agentury práce přidělovaly zaměstnance k výkonu práce u uživatele bez písemného pokynu, nebo tento pokyn neobsahoval předepsané náležitosti, případně dohoda mezi agenturou práce a uživatelem nebyla uzavřena nebo neobsahovala zákonem vyjmenované údaje.

Třetí oblastí nejčastějšího porušení zákona byla oblast odměňování (17 %), kdy agentury práce nevydaly zaměstnancům písemný doklad o jednotlivých složkách mzdy, neposkytly jim příplatky za práci v sobotu a v neděli, neposkytly jim mzdu za vykonanou práci ve lhůtě splatnosti nebo jim nevydaly nejpozději v den nástupu do práce písemný mzdový výměr.

Na základě výsledků kontrol lze pozitivně hodnotit, že případy nerovného zacházení agenturních zaměstnanců v porovnání s kmenovými zaměstnanci uživatele se vyskytovaly méně než v minulých letech. Skutečností však také je, že někdy je obtížné najít srovnatelného zaměstnance, když pracovní pozice je stanovená velmi obecně (např. montážní dělník, pomocný dělník). Problematické je někdy vyhodnocení nároků na různé benefity, které pobírají zaměstnanci uživatele. Na základě výkladů pracovníků MPSV a dalších odborníků z oblasti práva jsou názory na tyto nároky již jednotnější a mezi agenturami práce rozšířenější, čímž došlo k poklesu přijatých podnětů v této oblasti. Nebylo zjištěno porušování osobních práv zaměstnanců agentur práce. Nebyly prokázány případy obchodování s lidmi ani skutečnosti, které by tomu nasvědčovaly.

SÚIP v souladu se zákonem o inspekci práce informoval MPSV o případech porušení povinností stanovených agenturám práce v § 308 a 309 zákoníku práce a o uložených sankcích. MPSV má následně možnost odebrat příslušným agenturám práce povolení ke zprostředkování zaměstnání.

Na žádost států – členů EU, poskytoval SÚIP v roce 2010 informace týkající se pracovníků vysílaných z České republiky k výkonu práce v jiném státě. Na základě těchto žádostí provedly oblastní inspektoráty práce 6 kontrol, a to 2 pro Francii, 2 pro Rumunsko, 1 pro Bulharsko, 1 pro Belgie. Česká republika podala v roce 2010 jednu žádost o informace do Rakouska. Jako nejvíc problematické se jeví případy občanů z Rumunska a Bulharska. Již v loňském roce byl v této zprávě uváděn případ rumunských občanů zaměstnaných na práce v lesích v České republice a komplikace s ním spojené. V letošním roce inspekce práce šetřila podobný případ, ale z důvodu nedostatku konkrétnějších údajů o místě výkonu práce, neupřesnění zaměstnavatele nebo uživatele, nemožnosti kontaktovat agentury práce, neznalosti jmen zaměstnanců apod. se nepodařilo prokázat konkrétní porušení pracovněprávních předpisů, eventuálně předat věc orgánům činným v trestním řízení. Občané těchto dvou zemí se obtížně kontaktují k upřesnění konkrétnějších informací týkajících se jimi podaných podnětů, zřejmě z obav před postihy ze strany jejich zaměstnavatelů nebo zprostředkovatelů práce.

V průběhu roku 2010 byla v praxi realizována normativní instrukce č. 4/2010 MPSV vedoucí k bližší spolupráci mezi inspekcí práce a úřady práce. Na to navázalo od měsíce září 2010 provádění koordinovaných kontrol, do nichž jsou zapojeny úřady práce, oblastní inspektoráty práce, dále podle potřeby Česká správa sociálního zabezpečení, živnostenské úřady, PČR, SCP a další orgány. Jedná se o komplexní kontroly, jejichž hlavním úkolem je potírání nelegální práce, prosazování pracovněprávních předpisů, předpisů o zaměstnanosti, předpisů o sociálním zabezpečení apod.

Je možné konstatovat, že orgány inspekce práce věnují otázkám zaměstnanců – cizích státních příslušníků stále velkou pozornost a pravidelně se zaměřují na kontroly jejich zaměstnavatelů. Všechny podněty, ze kterých lze získat údaje vedoucí ke konkrétnímu zaměstnavateli, jsou prošetřovány a v případě zjištění porušení zákona jsou provedena opatření k nápravě zjištěného stavu.

2.5.1.2 Kontrolní činnost úřadů práce

Od poloviny roku 2005 kontrolují úřady práce mimo jiné dodržování zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), a zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Kontrolní činnost úřadů práce je zaměřena především na: dodržování zákazu diskriminace a zajištění rovného zacházení, zprostředkování zaměstnání, legální zaměstnávání, plnění

povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu a další. Úřad práce se při provádění kontrolní činnosti řídí plány kontrol, mimo tyto plány provádí běžně i další kontroly. Úřad práce může za zjištěná porušení předpisů ukládat pokuty až do výše 5 000 000,- Kč.

Přestupky a správní delikty na úseku zahraniční zaměstnanosti jsou uvedeny v § 139 – 140 zákona o zaměstnanosti. Kontrolní útvary úřadů práce provedly v roce 2010 celkem 13 865 kontrolních akcí. Z tohoto počtu kontrolních akcí bylo uskutečněno 2 333 kontrol u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávali i zahraniční pracovníky (což činí 16,83 % z celkového počtu a je to o 435 kontrol více než v roce 2009). Na základě kontrol provedených celními úřady (dále jen „CÚ“) zahájily úřady práce v roce 2010 celkem 530 správních řízení.

V roce 2010 zkontrolovaly úřady práce celkem 14 186 zahraničních pracovníků, z toho 4 961 žen. Při kontrolách byl zjištěn výkon nelegální práce 1 797 cizinců, kteří mají povinnost mít platné povolení k zaměstnání⁴ a pobytové oprávnění, a u 4 435 cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání, nesplnil zaměstnavatel svoji oznamovací povinnost vůči úřadu práce o nástupu do zaměstnání. U obou kategorií pochybení tak nastal pokles, neboť v roce 2009 byl zjištěn výkon nelegální práce u 3 170 osob a u 4 916 osob nesplnil zaměstnavatel svoji informační povinnost.

Ve sledovaném období kontrolovaly úřady práce rovněž dodržování § 88 zákona o zaměstnanosti, který zaměstnavatelům stanoví povinnost písemně informovat příslušný úřad práce, jestliže cizinec, kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání nebo zelená karta, nenastoupil do práce nebo ukončil zaměstnání před uplynutím doby, na kterou bylo povolení vydáno. Nedodržení této informační povinnosti zaměstnavatelem bylo zjištěno celkem v 1 215 případech (v 533 případech neohlásili zaměstnavatelé úřadu práce nenastoupení cizince do zaměstnání a u 682 cizinců neoznámili zaměstnavatelé úřadu práce předčasné ukončení zaměstnání cizince).

V roce 2010 uložily úřady práce za porušení povinností na úseku zaměstnávání zahraničních pracovníků zaměstnancům 169 pokut v celkové výši 426 500,- Kč a zaměstnavatelům 1 071 pokut v celkové výši 44 556 600,- Kč. Ve vztahu k zaměstnavatelům tak došlo k navýšení počtu pokut o 92 (v roce 2009 bylo uloženo 979 pokut v celkové výši 46 700 200,- Kč).

Podle státního občanství se k nejpočetnější skupině nelegálně i neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků řadí občané Slovenska s počtem 2 241 neohlášeně zaměstnávaných osob, u nichž došlo oproti roku 2009 k poklesu o 757 osob. Následují občané Ukrajiny s celkovým počtem 1 516 nelegálně i neohlášeně zaměstnávaných osob. Uvedené představuje neměnnou skutečnost v porovnání s údaji v předcházejících letech a je třeba na tuto skutečnost nahlížet rovněž v souvislosti s nejvyšším početním zastoupením pracovníků z těchto obou uvedených států na trhu práce v ČR. Další početnou skupinu zjištěných nelegálně i neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků představují občané Vietnamu s počtem 556 osob.

V roce 2010 pracovalo nelegálně podle § 5 písm. e) bod 2 zákona o zaměstnanosti nejvíce zahraničních pracovníků ve stavebnictví (753 osob), dále v oblasti zahrnující administrativní a podpůrné činnosti (385 osob), ve zpracovatelském průmyslu (278 osob) a v kategorii „velkoobchod, maloobchod, činnosti zahrnující opravy a údržbu motorových vozidel“ (159 osob).

§ 89 zákona o zaměstnanosti stanoví, že plnění úkolů vyplývajících z předmětu činnosti právnické osoby zajišťovaných společníkem, statutárním orgánem nebo členem statutárního nebo jiného orgánu obchodní společnosti pro obchodní společnost nebo členem družstva nebo členem statutárního nebo jiného orgánu družstva pro družstvo je pro účely zahraniční zaměstnanosti považováno za zaměstnání, ke kterému je vyžadováno povolení k zaměstnání.⁵ Při kontrolních akcích bylo ve sledovaném období zjištěno celkem 217 osob,

⁴ Pochybení se týkalo 484 zaměstnavatelů, což představuje 20,75 % z celku kontrolovaných zaměstnavatelů.

⁵ Cizinec, který je v ČR členem družstva a pro družstvo vykonává práci vyplývající z předmětu činnosti družstva, nemusí mít uzavřen pracovněprávní vztah v případech, kdy nejde o závislou práci. Pro účely monitoringu situace na trhu práce se však i u těchto lidí vyžaduje, aby měli povolení k zaměstnání.

u kterých bylo prokázáno nedodržení této povinnosti (v roce 2009 byl počet výrazně vyšší – 379 osob). Nejčteněji se porušení dopouštěla družstva (153 osob).

Z porovnání údajů z roku 2010 s předchozími obdobími vyplývá početní převaha a zejména vzrůstající tendence neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků (jejich podíl na celku všech zjištěných pochybení na úseku zahraniční zaměstnanosti činil v roce 2006 – 55,10 %, v roce 2007 – 56,55 %, v roce 2008 – 64,05 %, v roce 2009 – 60,80 % a v roce 2010 – 71,16 %).

V roce 2010 se na počtu podaných podnětů ke kontrolním akcím na úseku zahraniční zaměstnanosti a přímé účasti na těchto kontrolách nejvíce podílely inspektoráty cizinecké policie (dále jen „ICP“) a CÚ. ICP celkem podaly 308 podnětů ke kontrole a spolu s úřady práce se zúčastnily při 541 kontrolních akcích. CÚ podaly ve stejném období celkem 243 podnětů ke kontrole a zúčastnily se kontroly ve 320 případech. Z uvedeného vyplývá, že se na celkovém počtu 2 333 provedených kontrolních akcí ICP podílely svými podněty k jejich provedení 13,20 % a svojí účastí ve 23,19 %. CÚ se podněty ke kontrolám podílely 10,42 % a účastnily se v 13,72 %. Kontrolních akcí se v menší míře zúčastňují i další státní orgány. V roce 2010 lze při kontrolách zaznamenat oproti roku 2009 nárůst účastí zejména pracovníků oblastních inspektorátů práce (účasť při 127 kontrolách) a útvarů České správy sociálního zabezpečení (účasť při 68 kontrolách).

Zvýšená pozornost byla věnována také kontrole na úseku zprostředkování zaměstnání. V roce 2010 bylo provedeno 508 kontrol a bylo uděleno 264 pokut agenturám práce (o 111 více než v roce 2009) v celkové výši 12 897 500,- Kč. V roce 2009 bylo uskutečněno 674 kontrol agentur práce a uloženo 153 pokut v celkové výši 22 330 000,- Kč.

2.5.1.3 Mezurezortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců

Koordinace a spolupráce v oblasti boje s nelegálním zaměstnáváním cizinců je na centrální úrovni zajišťována prostřednictvím MOPNZC jehož gestorem je MPSV. V roce 2010 se uskutečnila tři řádná zasedání (v pořadí 23. – 25.) a jedno setkání pracovní skupiny MOPNZC.

K projednávaným tématům patřily zejména uskutečněné a navrhované legislativní změny, zvyšování informovanosti cizinců, živnostenské podnikání cizinců jako jedna z nejčastějších forem činnosti, při které se vyskytuje zastřené pracovní právní vztah, a efektivita zelených karet jakožto dalšího nástroje legální formy migrace (v souvislosti s prevencí nelegální pracovní migrace). V rámci pracovní skupiny byly projednávány legislativní návrhy předložené nevládními neziskovými organizacemi.

Změny zákona o zaměstnanosti byly obsaženy zejména ve dvou nových zákonech. Prvním je zákon č. 347/2010 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti MPSV. Druhým je zákon č. 427/2010 Sb., kterým se mění cizinecký zákon, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. K odhalování a prevenci potenciálního obchodu s lidmi by z těchto změn mohlo napomoci například rozšíření kontrolních pravomocí celních úřadů (kontrola dodržování oznamovacích povinností zaměstnavatelů vůči úřadům práce na úseku zahraniční zaměstnanosti) nebo zpřísnění podmínek pro působení agentur práce (blíže viz kapitola 4.3 Prevence cestou zlepšení právní úpravy).

K větší efektivitě kontroly na úseku pracovní právních vztahů by mělo přispět i zavedení povinné písemné formy dohody o provedení práce, které s účinností od 1. ledna 2011 obsahuje novela zákoníku práce. Všechny formy smluv, kterými se zakládá pracovní právní vztah, tak nyní budou muset mít písemnou formu.

2.5.1.4 Další informace⁶

V rámci dotačního řízení na podporu integrace cizinců v roce 2010 byla MPSV přidělena částka celkem 5 700 000,- Kč 22 projektům. Jedná se o projekty zaměřené na aktivity k usnadnění vstupu a udržení se na trhu práce cizinců s dlouhodobým a trvalým pobytem, informovanost zaměstnavatelů cizinců, sociální začleňování zranitelných skupin imigrantů, zejména žen a dětí, a na rozvoj vztahů mezi cizinci a členy majoritní společnosti.

Zkušenosti z praxe ukazují, že vzhledem k jazykovému, socio-kulturnímu a vzdělanostnímu vybavení se jako nejrizikovější pro možnou manipulaci a zneužívání ze strany různých subjektů jeví skupiny zaměstnanců a živnostníků z Asie. Zejména se jedná o masérky z Thajska, na jiných pozicích pak o Vietnamce a Mongoly. Obdobně jsou na tom ale i někteří pracovníci z Rumunska a Bulharska. Z výsledků kontrol příslušných orgánů však vyplývá, že působení těchto osob v České republice je vesměs v souladu s českými pracovněprávními předpisy. Je ovšem otázkou, nakolik mají cizinci k dispozici dostatečné informace a zda nedochází k tomu, že někteří z nich například podepisují dokumenty či dávají plné moci dalším osobám, aniž by dostatečně zvážili možné důsledky svého postupu. V případě, že dochází k porušení, je také mnohdy problémem nedostatečná součinnost s kontrolním orgánem ze strany zaměstnanců.

Zástupci MPSV se i v roce 2010 podíleli na činnosti Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci, mimo jiné se zúčastnili několika monitorovacích akcí v rámci spolupráce na plnění úkolu monitorovat bezpečnostní situaci na území ČR v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize. Spolupráce s MV byla uskutečňována i nad rámec Analytického centra, například při přípravě legislativních návrhů.

2.5.1.5 Výhled do roku 2011

V důsledku legislativních změn se nadále zpřísní podmínky pro vznik a působení agentur práce. Počet platných povolení k zaměstnání pro cizince ze třetích zemí zapůjčovaných agenturou práce k uživateli by měl ovšem zřejmě klesat i nadále, bez ohledu na legislativní změny. Koncem roku 2008 se jednalo o téměř 20 000 povolení, ke 31. prosinci 2009 to bylo 3 574 a ke 31. prosinci 2010 již jen 2 021 povolení. Dá se očekávat i pokles cizinců-družstevníků, zaznamenaný v průběhu roku 2010, přesto však vzhledem k poklesu i celkového počtu zahraničních pracovníků ze třetích zemí budou pravděpodobně družstevníci představovat nadále zhruba třetinu těchto osob. Vzhledem k tomu, že v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, se bude minimálně část roku 2011 nadále vyskytovat ustanovení o „pracovním vztahu člena družstva k družstvu“, které znemožňuje dostatečnou kontrolu dodržování pracovněprávních předpisů u družstevníků, se dá očekávat, že budou družstevníci i nadále jednou z nejproblematictějších skupin zahraničních pracovníků. Vztahy mezi členy družstva spadají do práva soukromého, tudíž není vyloučeno, že v řadě případů dochází a bude docházet např. k nevyplácení podílu na zisku či jiných odměn za práci cizinců a dalším jevům blížícím se vykořisťování a nucené práci, které ale nejsou postižitelné v rámci veřejného práva.

Vzhledem k početnímu nárůstu o přibližně třetinu, respektive čtvrtinu zahraničních pracovníků z Rumunska a Bulharska v roce 2010 je možné, že navýšení počtu těchto cizinců

---

⁶ Jeden z nástrojů prevence nezákonných postupů při působení cizinců v České republice představují adekvátní zdroje informací pro všechny zainteresované subjekty. Ke sdílení informací a zkušeností na poli integrace cizinců slouží i webová stránka www.cizinci.cz spravovaná MPSV ve spolupráci s Ministerstvem vnitra. Lze zde nalézt informace o možnostech financování projektů v oblasti podpory integrace cizinců, o realizovaných projektech, informační publikace v elektronické podobě atd. V roce 2010 byly aktualizovány i informace týkající se podmínek zaměstnávání cizinců na internetových stránkách MPSV (www.mpsv.cz, www.portal.mpsv.cz).

bude pokračovat i v roce 2011. S tím může být následně spojen i nárůst rizikových situací, které se již v roce 2010 v souvislosti s jejich působením v České republice objevily.

Jak vyplývá z tiskové zprávy MPSV ze dne 10. ledna 2011, bude mezi priority resortu v roce 2011 patřit mimo jiné zefektivnění kontrolní činnosti. Plánuje se například výkon kontroly pouze jedním orgánem, a to Státním úřadem inspekce práce, změna definice nelegální práce nebo zakotvení vyvatitelné právní domněnky odpovědnosti za umožnění výkonu nelegální práce osoby, na jejímž pracovišti k výkonu práce došlo. K dalšímu zefektivnění kontrolní činnosti a k posílení práv zahraničních pracovníků dojde v souvislosti s transpozicí směrnice č. 2009/52/ES o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících příslušníků třetích zemí.

Protože orgány inspekce práce nejsou stále spokojeny se stavem dodržování zákona na úseku agenturního zaměstnávání, bude v roce 2011 úkol zaměřený na kontroly agentur práce pokračovat. SÚIP si je vědom přetrvávajících problémů spojených se zaměstnáváním cizích státních příslušníků, a proto budou oblastními inspektoráty práce ke kontrole vybírány alespoň z poloviny agentury práce zaměstnávající cizí státní příslušníky nebo takové, u nichž budou vykonávat práci vysílání pracovníci v rámci poskytování služeb (§ 319 zákoníku práce). Dále se inspektoři zaměří na uzavírání dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a na činnost družstev.

3 PODPORA A OCHRANA OBĚTÍ

3.1 Oběti v trestním řízení

3.1.1 Oběti ve statistikách

Informace o obětech trestné činnosti vycházejí opět z větší části z Evidenčně statistického systému kriminality. Zmiňujeme-li v tomto kontextu pojem oběť, není zde myšlen poškozený dle trestněprávní úpravy, ale jedná se o kategorii vytvořenou pro účely policejních statistik. Oběť se vykazuje u násilné, mravnostní a vybrané majetkové kriminality (př. kapesní krádež). Ne však u všech obětí lze zjistit stejné penzum informací, V rámci položky *objekt napadení* ve formuláři o trestném činu jsou vykazovány následující kategorie: žena, muž, skupina osob (např. jedná-li se o větší případ), objekty obecné kriminality, objekty hospodářské kriminality, soukromý zájem a veřejný zájem. Lze však zaškrtnout pouze jednu kolonku z uvedených kategorií. U obětí – osob ve skupinách se pak nelze dopátrat stejně obsáhlých informací ve srovnání s případy, kdy je jako oběť označen muž či žena.

V roce 2010 bylo tedy evidováno v ESSK celkem 76 obětí, tzn. o 34 osob více než v roce předchozím. Obětí - žen bylo identifikováno 10, z čehož jedna byla mladší 15 let. 3 ženy byly zařazeny do věkové kategorie 15-18 let a 6 žen ve věku 18-30 let. Ve statistikách se dále objevili 4 muži: dva z uvedeného počtu se nacházeli ve věkové kategorii do 15 let, jeden 15-18 a jeden 41-60 let. Politováníhodný je fakt, že údaje o věku nejsou k dispozici u obětí evidovaných jako objekt napadení *skupina osob* (tzn. zbývajících 62 obětí).

Z dostupných statistických údajů je též možné vyčíst, v jakých částech ČR byly výše uvedené oběti obchodování s lidmi registrovány. K dispozici jsou data vykazována v krajích. Pro informaci uvádíme, že se jedná se o organizační dělení PČR, v minulosti tedy 8 policejních krajů; kraje se nekryly s administrativním členěním ČR. Od 1. ledna 2010 vzniklo na základě vyhlášky č. 407/2009 k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky 6 nových krajů tak, aby se krajská územní struktura policie kryla s územním rozdělením krajské samosprávy. Z celkového počtu 62 obětí – osob ve skupinách bylo nejvíce obětí identifikováno v Jihočeském kraji (14), dále po deseti osobách v kraji Ústeckém a Libereckém a po sedmi osobách v kraji Plzeňském, Pardubickém, Moravskoslezském a Zlínském. Vezmeme-li v úvahu oběti – ženy a muže, tak shledáme 3 osoby evidované

v Praze, po dvou obětech v kraji Ústeckém, Královéhradeckém a Pardubickém; po jedné oběti v kraji Středočeském, Plzeňském, Jihomoravském, Moravskoslezském a Libereckém. V Karlovarském, Olomouckém kraji v kraji Vysočina nebyla v uplynulém roce identifikována žádná oběť.

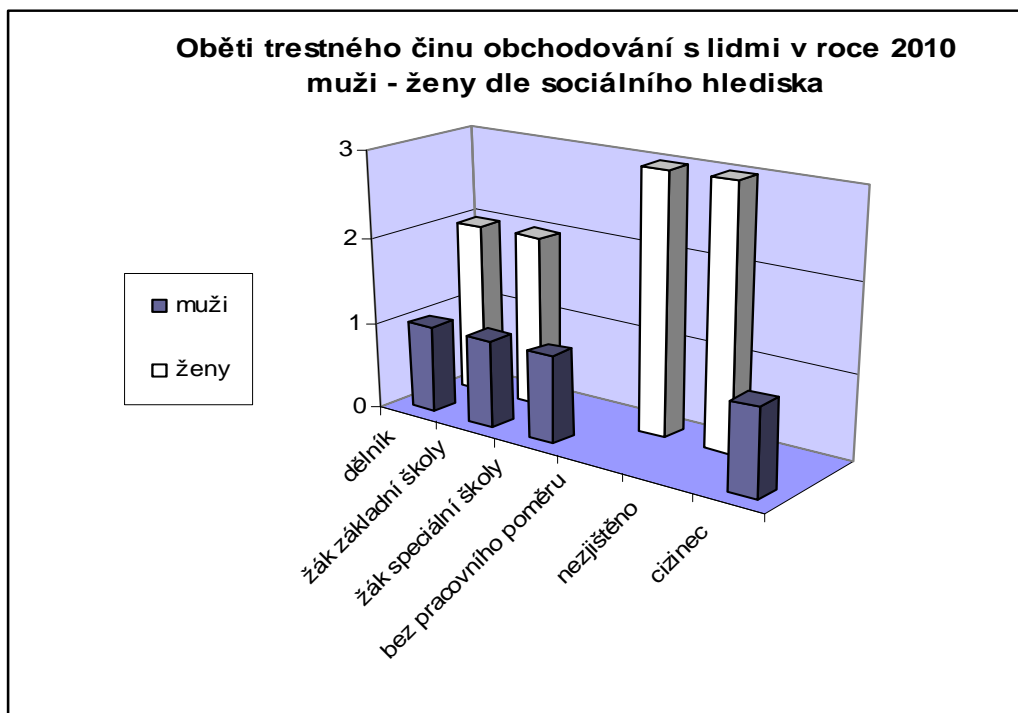

Jak již bylo zmíněno výše, do policejních statistik se vkládají data, která vykreslují pozadí případu a slouží pro kriminalisticky taktické účely v další činnosti PČR. V následující tabulce jsou znázorněny údaje, které blíže specifikují situaci oběti v době spáchání trestného činu obchodování s lidmi. Ve čtyřech případech (ze 14 obětí – mužů, žen) byla obětí prostituující žena, v jednom případě se jednalo o osobu s duševním/tělesným handicapem.

Oběti tr. činu obchod s lidmi v roce 2010: muži – ženy dle taktického hlediska	muži	ženy	celkem
duševní nemoc, tělesný handicap	0	1	1
jiné	1	1	2
prostitut/ka	0	3	3
komerční sex. zneužívání dětí – prostitut/ka	0	1	1
náhodná osoba	2	0	2
jiná osoba	1	4	5
Celkový součet	4	10	14

Zranitelné kategorie obětí se objevují i v datech vypovídajících o obětech – skupinách osob, byť se opět nejedná o detailní informace. Z 62 obětí – osob ve skupinách bylo mezi oběťmi identifikováno sedm cizinců, tři bezdomovci a tři osoby komerčně sexuálně zneužívané. Nutno však podotknout, že dané údaje s sebou nesou jistou dávku subjektivity, neboť závisí vždy na posouzení situace osobou, která data do ESSK vkládá.

Kromě taktického hlediska je při vykazování kriminality bráno v potaz i hledisko sociální (viz následující graf). Z informací dostupných pro 14 obětí - mužů, žen vyplývá, že se ve čtyřech případech jednalo o žáky základních škol a speciální školy. Jako speciální škola je myšleno zařízení ve smyslu čl. 5 vyhlášky ministra školství, mládeže a tělovýchovy č.73/2005. Mezi těmito oběťmi byli i tři dělníci a tři ženy bez pracovního poměru.

3.1.2 Odškodňování a zastupování obětí

Oběť, pro účely trestního řízení - poškozený⁷, má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena, a je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit tuto škodu. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování. Z návrhu musí být dále patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody uplatňuje (viz § 43 TŘ). Samotné vyčíslení újmy, která byla oběti trestným činem způsobena činí v praxi nemalé obtíže a vezmeme-li v úvahu specifika trestné činnosti obchodování s lidmi - že ve většině případů dochází i k újmě nemajetkového charakteru - k psychické újmě, k ponížení, morální újmě atd., stává se možnost získat odškodnění v rámci trestního řízení velmi problematickou. Možnost uplatnění nároku na náhradu škody je zatím omezena na škodu majetkovou. Pozitivní změnu v této oblasti by měl přinést vypracovávaný zákon o obětech trestné činnosti. I přes existující možnost (v případech, kde je důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno) zajistit nárok až do pravděpodobné výše škody na majetku obviněného, komplikuje situaci obtížné prokazování majetkových poměrů pachatele.

Není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti k náhradě škody podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody třeba provádět další dokazování, jež přesahuje potřeby trestního stíhání a podstatně by je protáhlo, jestliže mu nárok z jakéhokoli důvodu přizná jen zčásti nebo jestliže soud obžalovaného obžaloby zproští, odkáže soud poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem (§ 229 TŘ).

Předpokladem pro vznik nároku na peněžitou pomoc dle zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů je skutečnost, že trestným činem je žadateli způsobena újma na zdraví, u níž bodové hodnocení vytrpěné bolesti ve smyslu vyhlášky MZ č. 440/2001 Sb. dosáhne nejméně 100 bodů, případně, že žadatel náleží do zákonem specifikované skupiny pozůstalých po oběti, která následkem trestné činu zemřela. Skutková

⁷ Poškozeným je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda (§ 43 TŘ).

kvalifikace trestných činů, jimiž byly výše uvedené následky žadatelům o peněžitou pomoc způsobeny, není odborem odškodňování statisticky sledována, ze zkušeností z praxe odboru je možno uvést, že v roce 2010 nebyla ve spojení s žádným z nich nikomu peněžítá pomoc poskytnuta a nikdo o ni ani nežádal.

Dále dle ustanovení § 50 TŘ si každý poškozený může zvolit svého zmocněnce, aby ho zastupoval, činil za poškozeného návrhy a podával za něj žádosti a opravné prostředky. Zmocněncem může přitom být kterákoliv osoba starší 18 let, jejíž způsobilost k právním úkonům nebyla soudem omezena a která nemá v řízení postavení svědka, znalce nebo tlumočníka. Zákon na osobu zmocněnce neklade žádné jiné požadavky, čili jím nemusí být osoba s právnickým vzděláním. Smyslem institutu je především hájení zájmů klienta a jeho psychická opora. Zmocněnec má činit jménem poškozeného a v jeho prospěch vše, co je v jeho silách, aby zasažená práva poškozeného byla v nejvyšší míře ošetřena a pokud možno uvedena v původní stav.

Z procesního hlediska je zmocněnec specifickou stranou trestního procesu, který má dle § 51 trestního řádu právo zúčastnit se všech úkonů, kterých se může zúčastnit poškozený. Je oprávněn činit za poškozeného návrhy (navrhovat důkazy) a podávat za něj žádosti a opravné prostředky, přičemž veškeré úkony vykovává jménem poškozeného. Zmocněnci (a to pouze jemu) se také doručují veškeré písemnosti určené poškozenému, ovšem s výjimkou, kdy se poškozenému zasílá výzva, aby něco osobně vykonal (§ 45a TŘ). Pokud má poškozený něco osobně vykonat, např. když jde o vydání věci nebo předvolání k úkonu trestního řízení,⁸ doručuje se taková výzva i poškozenému (tzn. i zmocněnci, i poškozenému, § 62 odst. 2 TŘ). Jakékoliv vyrozumění přitom musí být provedeno řádně a včas.

Mezi další oprávnění zmocněnce patří právo nahlížet do spisů, s výjimkou protokolu o hlasování a osobních údajů svědka podle § 55 odst. 2, činit se z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí (§ 65 TŘ). Výpisky a poznámky si mohou zmocněnci pořizovat zcela svobodně a nejsou povinni je předkládat OČTŘ k nahlédnutí.

Zmocněnec by měl také dbát na přesnou protokolaci obsahu výsledků, aby uplatnil kvalifikovaně nárok poškozeného na náhradu škody, a dále na to, aby učiněná podání byla obsahově a významově na takové úrovni, aby nebylo řízení prodlužováno a zatěžováno výzvami k odstranění vad.

Neziskové organizace pracující s oběťmi obchodování s lidmi mají jako jeden z cílů umožnit obchodovaným a/či vykořisťovaným osobám snadný přístup ke spravedlnosti, právní ochraně a dalším službám zaručeným Evropským společenstvím, mimo jiné i skrze institut zmocněnce. Například NNO La Strada Česká republika, o.p.s. (dále jen „La Strada“) či Arcidiecézní charita Praha realizuje několik projektů s cílem zvýšit dostupnost této služby a zefektivnit roli zmocněnce v rámci trestního řízení. V současné době jsou proto angažováni zmocněnci z řad advokátů. V několika případech vyvstala potřeba upřesnit roli zmocněnce během trestního řízení ve vztahu k příslušníkům PČR a obětem. Odbor bezpečnostní politiky MV (dále jen „OBP MV“) v rámci efektivnějšího postupu proti obchodování s lidmi a pro zajištění vyšší důvěry ze strany obětí v orgány činné v trestním řízení vypracovalo stanovisko, ve kterém upřesnilo práva a povinnosti subjektů v trestním řízení. Stanovisko bylo poskytnuto orgánům PČR a dále neziskovým organizacím, aby tyto dle svého uvážení šířili dále.

---

⁸ Pokud je však poškozený předvoláván jako svědek k výsledku podle § 98 TŘ, doručuje se písemnost pouze zmocněnci.

3.2 České oběti v zahraničí

EU potažmo Česká republika nedisponují žádným systémem, ve kterém by bylo možné dohledat identifikované oběti na základě občanství. Ve stejném smyslu nejsou orgány činné v trestním řízení povinny informovat státy o obětech, které byly identifikovány na území ČR. Informace o českých obětech jsou získávány skrze zastupitelské úřady (dále jen „ZÚ“), od PČR, MV, popř. z informačních zdrojů neziskového sektoru. Nicméně lze předpokládat, že získané údaje jsou pouze orientační a nevystihují reálnou situaci v počtech identifikovaných českých obětí v zahraničí. Následující text tedy přináší „útržky“ zpráv, které jsou o českých obětech k dispozici.

Pobočka IOM na **Ukrajně**, která poskytuje pomoc a podporu obětem obchodování s lidmi a dále zajišťuje veškeré re-integrační služby, poskytla od roku 2000 pomoc 7343 obětem obchodování s lidmi, z toho za rok 2010 1085 osobám. Za rok 2010 registrovala tato pobočka 2 osoby původem z ČR, které využily nabízených služeb. Občané ČR byli společně s občany z Konga, Moldávie a Uzbekistánu jedinými cizinci – celkem osmi, kteří využili služeb IOM.

V roce 2010 byly v **Bělorusku** zaznamenány dva případy obchodování s lidmi; v obou z nich se jednalo o sexuálně vykořisťované ženy ve věku 20 a 21 let. Oběma ženám byla poskytnuta asistence minskou pobočkou IOM. V Dánsku byly v minulém roce zaznamenány tři případy obchodování s lidmi, vždy se jednalo o sexuálně vykořisťované ženy ve věku 28 až 32 let (prostituce v oblasti hl. města Kodaně).

V době dokončování této zprávy neměly **irské** autority kompletně zpracované statistiky, nicméně během zpracování vyplynulo, že státy neevidují ani jeden případ obchodování s lidmi mezi Irskem a ČR. Irská policie nicméně asistovala v případě obchodování s lidmi, který byl vyšetřován ve Velké Británii, oběťmi byly dvě ženy českého původu ve věku 19 a 37 let, které byly obchodovány z důvodu sexuálního vykořisťování do Spojeného království z Prahy přes Dublin.

V roce 2010 byly v **Nizozemí** zaznamenány tři oběti obchodování s lidmi, ve všech případech se jednalo o sexuálně vykořisťované ženy ve věku 18 až 22 let. Žádná z obětí se neobrátila na ZÚ se žádostí o pomoc. Asistence byla poskytnuta pouze ze strany nizozemských orgánů.

V roce 2010 zaznamenal ZÚ Athény v **Řecku** případ dvou českých občerek, které se v Řecku údajně mohly stát oběťmi sexuálního vykořisťování. Ženám byla mužem údajné chorvatské či albánské národnosti ještě v Čechách nabídnuta čtrnáctidenní práce společnic na řeckém ostrově Santorini. Ženy odcestovaly s mužem do Řecka, kde však po zjištění, že nemohou opustit hotel (zůstal jim však cestovní pas a mobilní telefon), ve kterém se všichni společně ubytovali, kontaktovali ZÚ v Athénách z důvodu podezření na sexuální vykořisťování. Zastupitelský úřad informoval Policii, která dívky z hotelu odvezla, a druhý den byly po výpovědi odvezeny na letiště. Letenky jim byly zajištěny z České republiky. Řecká policie případ prošetřuje.

V roce 2010 bylo ve **Španělsku** zaznamenáno sedm obětí obchodování s lidmi. V šesti případech se jednalo o sexuální vykořisťování, v jednom případě o nucenou práci. Ve všech případech se jednalo o ženy ve věku 23 až 32 let.

Ve **Švédsku** byl v roce 2010 zaznamenán případ kuplířství, jehož oběť se měla stát žena českého původu. ZÚ ve Švédsku v roce 2010 neposkytl žádné z obětí asistenci ani nebyl o pomoc požádán. V létě 2010 zaznamenal ZÚ Stockholm šest případů, kdy švédská policie vyhostila ze země Češky, neboť byly zadrženy pro prostituci. Prostituce není ve Švédsku kvalifikována jako trestný čin, avšak může být důvodem pro správní vyhoštění (tzv. avvisning), neboť podle cizineckého zákona si musí cizinec vydělávat na živobytí ve Švédsku „poctivým“ způsobem a podle policejního ředitele ve Stockholmu, prostituce tímto způsobem není.

Slovensko, Rumunsko, Mongolsko, Spojené arabské emiráty, Německo, Černá Hora, Lucembursko a Bulharsko nezískali žádné informace, na základě kterých by bylo možné usuzovat na identifikaci obětí v dané zemi českého původu. Informace z dalších států byly taktéž negativní, popřípadě nebyly v době uzávěrky této zprávy zpracovány statistické informace k této problematice.

3.3 Oběti obchodování s lidmi a sociální služby

Systém sociálních služeb v České republice je upraven zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“). Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím jednotlivých druhů sociálních služeb, podmínky nároku a výplatu příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb, způsob financování a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách. Sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní.

Okruh oprávněných osob, jimž jsou při splnění podmínek stanovených v zákoně poskytovány sociální služby, je stanoven v § 4 zákona o sociálních službách. Podle zákona o sociálních službách je možné poskytovat sociální služby jen na základě registrace u místně příslušného krajského úřadu. Podmínky registrace se řídí § 78 a 79 zákona o sociálních službách. Seznam registrovaných poskytovatelů sociálních služeb je veřejně přístupný v registru poskytovatelů sociálních služeb (dále jen registr) na webové adrese <http://iregistr.mpsv.cz/socreg/>. Veřejně dostupná část registru ve své rozšířené části nabízí vyhledávat služby dle cílové skupiny, včetně cílové skupiny „oběti obchodu s lidmi“.

Ke dni 17. ledna 2011 je v registru poskytovatelů sociálních služeb evidováno celkem 132 sociálních služeb, které uvádějí, že jednou z cílových skupin jejich uživatelů jsou „oběti obchodu s lidmi“.

Jedná se o tyto druhy sociálních služeb:

Druh sociální služby	Počet
Azylové domy	21
Krizová pomoc	10
Odborné sociální poradenství	59
Sociální rehabilitace	5
Telefonická krizová pomoc	12
Terénní programy	16

Zde je nutno také předestřít, že většina uvedených služeb se věnuje obětem obchodování s lidmi spíše okrajově a primární cílovou skupinou bývají jiné skupiny.

Nejvíce registrovaných služeb pro oběti obchodu s lidmi mají tyto poskytovatelé sociálních služeb:

- Diecézní charita Brno,
- Arcidiecézní charita Praha,
- La Strada,
- Rozkoš bez rizika, o. s.,
- Diakonie Českobratrské církve evangelické (dále jen „Diakonie „ČCE“),
- Bílý kruh bezpečí, o. s., jehož primární cílovou skupinou jsou však oběti domácího násilí.

3.4 Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV (dále jen „Program“) je pokračováním pilotního projektu Úřadu pro drogy a kriminalitu OSN „Model podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování“ z roku 2003. Program je určen obětem trestného činu obchodování s lidmi zejména za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování, kterým nabízí právní, sociální a zdravotní pomoc, ubytování a důstojný návrat do země původu. Kromě humanitárního aspektu je cílem Programu i získávání relevantních informací o kriminálním prostředí, které mohou vést k odhalení, potrestání a odsouzení pachatelů této trestné činnosti.

MV jako resortní gestor Programu je v rámci národního referenčního mechanismu pro oblast podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi odpovědný nejen za koordinaci tohoto Programu, ale rovněž za preventivní aktivity v dané problematice. Zároveň efektivně spolupracuje s ostatními resorty [MPSV, MŠMT, Ministerstvo zahraničních věcí ČR (dále jen „MZV“)], PČR a nevládními organizacemi. Fungování Programu na národní úrovni zajišťuje odbor prevence kriminality MV (dále jen „OPK MV“). K zabezpečení fungování Programu se zpravidla jednou za dva měsíce (tzn. v kratších intervalech než je tomu u jednání MKS) schází úzká skupina expertů složená ze zástupců spolupracujících institucí a organizací na tzv. koordinačních schůzkách. Zde jsou operativně řešeny aktuální problémy týkající se jednotlivých obětí obchodování s lidmi a tím je zároveň zabezpečena výměna informací mezi hlavními aktéry.

V roce 2010 pokračovalo úspěšné fungování a rozvíjení výše uvedeného celostátního Programu, do něhož jsou z nevládního sektoru zapojeny dvě nevládní organizace - La Strada a Arcidiecézní charita Praha, se kterými Ministerstvo vnitra podepsalo dohody o spolupráci při podpoře a ochraně obětí trestného činu obchodování s lidmi.

Dalším subjektem je mezivládní organizace – Mezinárodní organizace pro migraci (IOM Praha), která zajišťuje program dobrovolných návratů pro oběti obchodování s lidmi. Tento program umožňuje obětem obchodování s lidmi navrátit se důstojně, bezpečně a bezplatně do země původu. Program dobrovolných návratů je hrazen z rozpočtu Ministerstva vnitra a je určen pro všechny oběti, které vstoupí do Programu (k návratu se mohou rozhodnout v jakékoli fázi Programu), dále pro všechny české oběti, které byly identifikovány v zahraničí, a chtějí se vrátit do ČR (zde není úhrada návratu do ČR podmíněna vstupem do Programu). Na základě cizineckého zákona na území České republiky mohou programu dobrovolných návratů dále využít občané ze zemí mimo EU, kteří nelegálně pobývali na území ČR a bylo jim uděleno správní vyhoštění, ale i ti občané z třetích zemí, kteří mají legalizovaný pobyt a bylo jim taktéž uděleno správní vyhoštění. Náklady na cestu do země původu mohou být hrazeny v plné výši. Výši uhrazení cestovních nákladů posoudí kompetentní orgán – odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR (dále jen „OAMP MV“) - na základě finanční situace dotyčného a jeho rodinných příslušníků.

Na prevenci v oblasti obchodování s lidmi a pomoci obětem obchodování s lidmi se podílejí i jiné nevládní organizace, s nimiž Ministerstvo vnitra neuzavřelo dohodu o spolupráci, ale byly podpořeny v rámci dotačního titulu „Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“ pro rok 2010, jsou to Rozkoš bez rizika o.s., Organizace pro pomoc uprchlíkům o.s. a Diakonie ČCE.

Jejich seznam se zveřejňuje na internetových stránkách Ministerstva vnitra, <http://www.mvcr.cz/>

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Celkem
Národnost									
Česká republika		2	3	4	5	4	3	3	24
Slovenská republika		3		1	1	1	1		7
Moldávie	3								3
Ukrajina		1	6	3	3	7	8		28
Bulharsko		2	4		1				7
Vietnam	1		3	3	2			1	10
Rumunsko				3		6			9
Makedonie					2				2
Rusko	1	1			3	1			6
Kyrgyzstán		1			1	1			3
Lotyšsko		1	1						2
Uzbekistán						1			1
Brazílie						3			3
Thajsko							1		1
Honduras								2	2
Nigérie								1	1
Celkem	5	11	17	14	18	24	13	7	109

V roce 2010 bylo identifikováno a zařazeno do Programu 7 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi, které využívali či využívají služeb v rámci Programu. Ve 4 případech se jednalo o podezření na obchodování s lidmi za účelem nucené práce či pracovního vykořisťování. Ukazuje se, že oběťmi obchodování s lidmi se stávají také čeští občané, proto jsou nezbytné preventivní a osvětové aktivity na území České republiky ve spolupráci s dalšími institucemi a organizacemi. Celkem bylo od roku 2003 zařazeno do Programu 109 obětí obchodování s lidmi. Z tohoto počtu je v současnosti v Programu zařazeno celkem 14 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi, kterým jsou nadále poskytovány služby v rámci programu a které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení. V roce 2010 bylo z programu vyřazeno celkem 11 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi.

Věk	18-23	24-30	31-40	41-50	51+	2010
Země původu						
Česká republika			2		1	3
Vietnam			1			1
Honduras			2			2
Nigérie	1					1
CELKEM						7

Významnou roli při detekci tří obětí na území jiného státu sehrála v roce 2010 Mezinárodní organizace pro migraci. Dvě pravděpodobné oběti detekovala Správa uprchlických zařízení a do programu je zařadila PČR. Další oběť byla identifikována a zařazena do Programu PČR, pouze v jednom případě zařadila oběť do Programu nezisková organizace. V roce 2010 bylo realizováno 5 dobrovolných návratů. Celkem bylo od roku 2003 realizováno 48 dobrovolných návratů, z toho 14 občanům České republiky do České republiky.

V uplynulém roce došlo též k aktualizaci Metodického návodu prvního náměstka ministra vnitra k fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho

institucionálnímu zabezpečení. Prostřednictvím rámcové úpravy se zajistil jednotný postup na poli podpory a ochrany lidských práv obětí obchodování s lidmi při spolupráci složek Ministerstva vnitra a Policie České republiky, úprava relevantních postupů ve vztahu k mezivládním a nevládním organizacím, znalost a provázanost uvedených postupů, efektivnější spolupráce všech aktérů, která napomůže k ochraně a podpoře obětí, sběr dat a výměnu informací v této oblasti. Dokument je plný reflexe všech dílčích prvků tzv. národního referenčního mechanismu⁹. K uvedeným změnám zaujala stanovisko i organizace La Strada (viz následující kapitola).

V roce 2010 nadále pokračuje realizace projektového záměru databáze tzv. „Informační systém Obchodovaná osoba“. Tato databáze bude obsahovat přehled položek, podle kterých by se měly oběti obchodování s lidmi evidovat. Cílem informačního systému je utřídně shromažďovat údaje k obětem obchodování s lidmi zařazených do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi nebo kterým byl umožněn dobrovolný návrat do země původu. Registr by měl být schopen poskytovat výstupy a třídění na základě různých filtrů a zpracovat údaje ve formě statistických souhrnných výstupů.

3.5 Podpora ze strany pomáhajících organizací

3.5.1 La Strada Česká republika, o.p.s.

3.5.1.1 Základní informace o organizaci

La Strada působila v ČR od roku 1995 jako projekt organizace proFem, od roku 1998 je registrována jako samostatný právní subjekt. Je zakládající organizací La Strada International s členskými organizacemi v dalších sedmi evropských zemích (Bělorusko, Bulharsko, Makedonie, Moldávie, Nizozemí, Polsko, Ukrajina) a s mezinárodním sekretariátem v Nizozemsku. La Strada je také členskou organizací mezinárodního sdružení Global Alliance Against Trafficking in Women se sekretariátem v Bangkoku (GAATW) a Platform for Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM). V České republice je La Strada součástí sdružení právnických osob, tzv. Fóra pro integraci (FORINT) a Sdružení azylových domů (SAD).

Cílem organizace je přispívat k odstranění obchodování s lidmi a vykořisťování a poskytovat podporu a ochranu vykořisťovaným, obchodovaným a vykořisťováním a obchodováním ohroženým osobám. O dosažení tohoto cíle usiluje prací ve třech oblastech, jejichž vzájemné propojení umožňuje zohledňovat potřeby a problémy cílové skupiny ve všech činnostech. La Strada poskytuje cílové skupině sociální služby, věnuje se prevenci a vzdělávání a aktivitám v oblasti zastupování, usiluje o systémové či legislativní změny s cílem předcházet obchodování s lidmi a vykořisťování a chránit práva a zájmy cílové skupiny. Hlavními principy, kterými se organizace řídí, jsou rovnost a nediskriminace, lidsko-právní přístup k problematice a důraz na eliminaci zranitelnosti a závislosti a na posilování vlastních zdrojů a kompetencí cílové skupiny.

Od nabytí účinnosti zákona o sociálních službách dne 1. ledna 2007 jsou sociální služby organizace La Strada určené pro obchodované osoby¹⁰ hrazeny z finančních prostředků MPSV. La Strada se v průběhu roku 2007 zaregistrovala jako poskytovatel sociálních služeb a od roku 2007 poskytuje 3 sociální služby pro obchodované a vykořisťované osoby:

⁹ Národní referenční mechanismus (National Referral Mechanism – NRM) je chápán jako rámec pro spolupráci, prostřednictvím kterého vnitrostátní subjekty plní své závazky v oblasti ochrany a podpory lidských práv obchodovaných osob a koordinují své úsilí ve strategickém partnerství s občanskou společností. Definice NRM převzata z: National Referral Mechanism. Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons. A practical handbook. OSCE/ODIHR, Varšava 2004, str. 15.

¹⁰ La Strada ČR v souladu s trendy na mezinárodní úrovni preferuje pro označení cílové skupiny termín „obchodované osoby“ Užívání termínu „oběť“ se vyhýbá vzhledem k tomu, že může implikovat pasivitu či bezmoc.

- odborné sociální poradenství - § 37 zákona o sociálních službách¹¹,
- krizová pomoc - § 60 zákona o sociálních službách,
- azylové domy - § 57 zákona o sociálních službách.

Od roku 2007 také probíhá systematická harmonizace a reflexe poskytovaných sociálních služeb se Standardy kvality sociálních služeb (SQSS) zahrnující průběžné revize metodik a jejich další zavádění do praxe.

V oblasti prevence, šíření informačních materiálů a mapování trendů organizace rozvíjí specifickou metodu **práce v terénu**. Tato aktivita je již několikátým rokem finančně podporována MV.

Důležitou součástí činnosti organizace je provoz **INFO a SOS linky**¹². Linka slouží jednak jako jakási „vstupní brána“ do organizace – organizaci La Strada mohou kontaktovat osoby, které byly obchodovány (jak z území ČR, tak i ze zahraničí), jejich příbuzní, známí, veřejnost, která má podezření na obchodování s lidmi, zákazníci sexuálních služeb apod. Druhou klíčovou úlohou linky je nabídka tzv. prevenčního poradenství poskytovaného nejčastěji před cestou za prací do zahraničí. Toto poradenství zahrnuje bezpečnostní tipy a návody, jak předcházet obchodování s lidmi a jak se případně zachovat v krizové situaci. Součástí je i předání kontaktů na zahraniční pomáhající organizace a další užitečné instituce. Také konzultace v oblasti cizinecké problematiky a předávání kontaktu na cizinecké organizace v ČR. Na organizaci se mohou lidé obracet rovněž e- mailem.

V roce 2010 bylo realizováno 701 úkonů ve prospěch 317 osob, které kontaktovaly La Strada touto cestou¹³. Deset klientů/klientek, kteří započali svůj kontakt s organizací La Strada skrze cizojazyčnou linku, později začalo čerpat komplexní služby, 16 využilo také kontaktního poradenství.

3.5.1.2 Obchodované a vykořisťované osoby v organizaci La Strada

V roce 2010 poskytovala organizace La Strada ambulantní či pobytové sociální služby celkem 96 klientům a klientkám.

V praxi lze osoby, které využily služby organizace La Strada, rozdělit na tři skupiny – obchodované a vykořisťované osoby, které v průběhu spolupráce využijí i několika, dle zákona o sociálních službách registrovaných, služeb a s organizací řeší komplexně svoji situaci vč. čerpání pobytových služeb (*komplex sociálních služeb*), ty, které využijí pouze službu odborné sociální poradenství ať již z důvodu, že nemají o další služby zájem a zorientují se ve své situaci na základě jedné či několika anonymních osobních konzultací či jim pobytová služba nemůže být poskytnuta (*kontaktní poradenství*) a ty, kterým je poskytováno *právní zastupování spolu s odborným sociálním poradenstvím*¹⁴.

Komplex sociálních služeb využívalo v roce 2010 celkem 29 osob (15 žen, 14 mužů), 18 z nich (6 žen, 12 mužů) zahájilo spolupráci s organizací ve sledovaném roce. Zároveň organizace v roce 2010 poskytovala *kontaktní poradenství* 60 osobám převážně vykořisťovaným v práci či v situaci blízké obchodování a vykořisťování.

Osmnácti osobám poskytla organizace La Strada právní zastupování externím advokátem/kou, z toho jich čerpalo komplexní služby 11 a 7 pouze odborné sociální poradenství v souvislosti s trestním řízením.

¹¹ Poskytované také osobám, které prožily nebo se nacházejí v situaci blízké obchodování či vykořisťování, osobám, které jsou v blízkém vztahu k lidem, kteří byli nebo jsou obchodováni či vykořisťováni, osobám, které hledají práci či cestují do zahraničí a dalším lidem, kteří mají zájem o informace, jak rizikům obchodování s lidmi a vykořisťování předcházet

¹² V roce 2010 byl provoz linky rozšířen na 4 dny v týdnu. Ve vymezených hodinách je kromě českého jazyka linka operována v ruském, rumunském, moldavském a anglickém jazyce. Od října roku 2010 je také každou středu možné volat na bezplatné číslo 800 077 777 a to od 12:00 do 20:00. Mimo provozní dobu linky je k dispozici záznamník.

¹³ Pokles oproti minulému roku je způsoben změnou evidence hovorů na SOS nonstop mobil.

¹⁴ Tyto osoby zpravidla čerpají/ly pobytovou službu v jiné organizaci.

V roce 2010 čerpalo sociální služby organizace La Strada 6 osob zařazených zároveň do Programu, přičemž 3 osoby byly zařazeny nově v tomto roce. Jednalo se vždy o ty osoby, které čerpaly komplex služeb. Ve dvou případech se jednalo o obchodování s lidmi za účelem prostituce, v jednom případě o obchodování s lidmi za účelem jiných forem vykořisťování.

3.5.1.3 Obchodované osoby, které využily komplex služeb organizace La Strada

Jak již bylo zmíněno výše, v roce 2010 využilo komplex služeb organizace La Strada celkem 29 osob, z toho 15 žen a 14 mužů.

V případě žen se jednalo ve všech případech o podezření na nucenou prostituci (či obchodování s lidmi za účelem prostituce), v případě mužů se jednalo ve všech případech o podezření na vykořisťující práci a/nebo obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování¹⁵.

Z celkového počtu 29 osob se jednalo v 8 případech (7 žen a 1 muž) o osoby s českým občanstvím. Mezi dalšími národnostmi lze nalézt osoby z Bulharska, Ukrajiny, Slovenska, Rumunska a dalších států.

Charakteristika klientely, která započala spolupráci s organizací La Strada v roce 2010

Nově bylo přijato do komplexních služeb 18 osob. Jednalo se o 6 žen a 12 mužů. Skupina žen, které byly nuceny k prostituci, je velmi různorodá. Některé z případů jsou v šetření OČTŘ. V takové situaci by uvedení dalších informací mohlo vést k vyzrazení totožnosti některých z žen. Proto se bude následující text věnovat případům mužských klientů, kteří byli vykořisťováni/obchodováni za účelem jiných forem vykořisťování a nucené práce, pokud není zmíněno jinak.

Způsoby nábory u skupiny mužů se mění. Klienti hovořili jak o pracovních agenturách v zemi původu, inzerátech na internetu či nabídky úřadu práce, tak i o tzv. neformálních způsobech jako např. nabídka ze strany známých, přes tzv. klienta (ve smyslu klientského systému) či nabídky od neznámé osoby, která lidi hledající práci kontaktuje na nádraží.

Mezi způsoby nátlaku a další mechanismy, jak osoby donutit k práci se objevovalo např. zadržování dokladů, výhrůžky fyzickým násilím a zabitím pracovníka či rodiny, vyhrožování zrušením víza a vyhoštěním, zabraňováním svobodnému pohybu, demonstrativním potrestáním a zmizením několika spolupracovníků, kontrolou pohybu a hlídáním, rovněž bylo použito fyzického násilí např. bití. Dále bylo zneužíváno tísnivé situace těchto osob, které se nacházeli na našem území bez většího či nějakého množství finančních prostředků a to zejména tím, že jim byla zadržována mzda, pokud byli vypláceni, jednalo se o nízké zálohy. Klienti byli nuceni pracovat bez ochranných pomůcek, ve špatných pracovních podmínkách (např. vysoký mráz, sníh), neadekvátně dlouhou pracovní dobu (12 a více hodin, žádné či minimální volno během měsíce), docházelo k nespravedlivému strhávání pokut či obviňování z krádeží a jiných prohřešků.

Obecně lze při sledování mechanismech nátlaku a dalších prostředků, které jsou využívány k vykořisťování lidí identifikovat trend, který je již několik let patrný v oblasti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a který byl již zmíněn v předchozích kapitolách. Jedná se o postupné mizení či minimalizaci fyzického násilí a nahrazování tohoto způsobu nátlaku jinými, méně viditelnými způsoby donucení. I přestože obchodované a vykořisťované osoby na první pohled nesplňují veřejností stereotypně a mylně sdílené atributy „oběti závažné trestné činnosti“, dopady na jejich sociální a v některých případech i psychickou situaci jsou často fatální.

Mezi sektory, ve kterých docházelo k vykořisťování, se objevují již „tradiční“ oblasti jako je stavebnictví, zemědělství a práce v lese. V letošním roce docházelo k vykořisťování také v průmyslových provozech, stavbě solárních panelů či při nelegální výrobě chemických látek (pravděpodobně drog).

¹⁵ NNO používají širší definici obětí OSL, než jak je chápána v rámci ustanovení § 168 TZ.

Služeb organizace La Strada využili klienti a klientky nejčastěji na základě doporučení jiné pomáhající organizace. Pokud doporučila služby policie, tak se jednalo o policii cizineckou. Ze strany složek specializovaných na boj proti obchodování s lidmi které jsou součástí národního referenčního mechanismu, nebyli v roce 2010 odkázáni organizaci žádní klienti – muži. (Z 6 žen, které započaly využívání služeb v roce 2010, byla policií referována do služeb pouze jediná.) Tento trend – tedy absence referování klientek a klientů ze strany specializovaných orgánů činných v trestním řízení, trvá již několikátý rok.

Osoby, které čerpaly nově v roce 2010 komplexní sociální služby, využívaly především azylové ubytování nabízené organizací, asistenci při kontaktu s úřady a dalšími institucemi, finanční pomoc, právní zatupování a poradenství, zprostředkování lékařské péče, volnočasové aktivity a další služby, které La Strada nabízí.

S policií spolupracovalo deset z dvanácti klientů, u kterých existovalo podezření, že byli obchodováni či vykořisťováni mimo oblast sexbyznysu. Dvě osoby neměly zájem o spolupráci – jako důvod uvedly strach či nezájem.

Organizace La Strada měla v uplynulém roce v péči 3 osoby, které požádaly o vstup do Programu (jeden muž a dvě ženy). Na základě odůvodněných skutečností byla v jednom případě účast v Programu ukončena, neboť klient nebyl shledán jako obchodovaná osoba. Jedna osoba využila možnosti vrátit se do země původu, jedna dále setrvává na území ČR.

Na tomto místě je vhodné krátce charakterizovat změny, které se týkají fungování Programu. Jak již bylo zmíněno, v souvislosti s vydáním nových interních aktů řízení¹⁶ došlo ke specifikaci a upřesnění pravidel fungování Programu. V metodickém návodu nově výslovně uvedený odkaz na ustanovení § 168 TZ v rámci určení cílové skupiny osob však považuje La Strada za zužující neboť verze předchozího interního aktu operovala pouze s pojmem „obchodování s lidmi“ bez uvedení odkazu na trestní zákoník. Na základě podkladů OPK MV byly do programu vždy zařazovány pouze pravděpodobné oběti obchodování s lidmi, přičemž v některých případech mohlo dojít/došlo k překvalifikování trestného činu obchodování s lidmi např. na kuplířství, ale to až po vstupu do programu a dalším prověřování případu OČTR. Pokud oběti přispěly k odhalení pachatelů trestného činu obchodování s lidmi, příp. kuplířství bylo zohledněno jejich další legální setrvání na území ČR a proces integrace. V praxi tedy k odlišnému zacházení s pravděpodobnou obětí v rámci Programu nedošlo - bez ohledu na účinnost toho kterého interního aktu.

Doposud neexistuje judikatura u jiných forem vykořisťování a nucených prací a výklady se v praxi velmi liší. S ohledem na tuto skutečnost proto zpracovaly na konci roku doporučení pro změny fungování v Programu, tak aby vyhovoval potřebám praxe. V doporučeních vyzdvihly přínosy Programu pro klientelu a celkově pro oblast boje proti obchodování s lidmi včetně návrhu změny zejména v oblasti nastavení definice cílové skupiny, obecné zvýšení možností participace samotných klientek a klientů a v neposlední řadě i v oblasti mechanismů, které by umožnily znovunavázání hlubší spolupráce s OČTR.

3.5.1.4 Kontaktní poradenství, práce v terénu a hovory na INFO a SOS lince

Organizace La Strada dlouhodobě zaostřuje svoji pozornost na problematiku pracovního vykořisťování, situace, které hraničí s obchodováním s lidmi a případy obchodování s lidmi, na které není nahlíženo jako na takové orgány činnými v trestním řízení¹⁷.

Informace o povaze fenoménu obchodování s lidmi a pracovního vykořisťování získává především:

- skrze zkušenosti z poskytování tzv. kontaktního poradenství,

¹⁶ Zejm. Metodického návodu prvního náměstka ministra vnitra č. 1 ze dne 7. června 2010 k fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho institucionálnímu zabezpečení.

¹⁷ Více o problematice identifikace obchodovaných osob a detekci trestného činu obchodování s lidmi v publikaci Příkladů úzká brána k lidským právům dostupné na www.strada.cz.

- prostřednictvím analýzy hovorů INFO a SOS linky,
- na základě informací získávaných prací v terénu.

Kontaktní poradenství

Organizace La Strada otevřela v červnu novou poradnu pro vykořisťované osoby¹⁸, která je mimo prostory organizace. Poradnu využívají sociální pracovník a pracovnice k poskytování kontaktního poradenství, rovněž je zde po dohodě k dispozici právník – specialista.

Službu tzv. kontaktního poradenství využilo celkem 60 osob, z nichž nejvíce lidí získalo kontakt přes INFO a SOS linku organizace, druhým nejčastějším zdrojem byly kontakty přímo v terénu. Dalšími zdroji doporučení byly ambasády zemí původu, jiné pomáhající organizace či doporučení známých.

Převahu klientely tvořily osoby ze zemí EU – zejména Bulharsko a Rumunsko. Z neunijních států se opakovala mezi klientelou Ukrajina. Mezi klientelou převažovali muži (49 osob, oproti ženám 21 osob¹⁹). Ve všech konzultovaných případech se téměř výhradně se jedná o případy vykořisťování mimo oblast sexbyznysu.

Nejčastěji klienti a klientky, kteří využili kontaktní poradenství, pracovali v zaměstnaneckém poměru či v pracích konaných mimo pracovní poměr (DPČ a DPP), následovala skupina, která vykonávala práci „načerno“ a osoby, které vlastnily živnostenský list.

Ve většině případů však bylo možné vysledovat některé z nepřímých indikátorů obchodování s lidmi. Nelze však hovořit plošně o obchodování. Z konzultací vystupovaly zejména informace o vykořisťujících podmínkách, zneužívání nouze a podvodech.

S ohledem na nejasný výklad definice obchodování s lidmi, konzultace vybraných případů s právníky/čkami a především vlastní objednávky klientů, bylo poskytováno především pracovní právní poradenství. V některých případech se však jednalo i o konzultace z oblasti trestního práva. V sedmnácti případech byla zprostředkována konzultace s UOOZ.

Zajímavým zjištěním je, že se v téměř všech případech vyskytovala osoba zprostředkovatele - tzv. klienta (ve smyslu klientského systému), který pomáhal při zajišťování práce. Většina osob pracovala za velmi nevýhodných a vykořisťujících podmínek, nebyly jim však např. odebírány doklady, úhradu za práci dostávali tito většinou ve formě záloh (několik set až několik desítek korun týdně). Tyto osoby nebyly dozorovány, v praxi však zaměstnavatelé zneužívali jejich tíživé situace (dluhy, bez prostředků, bez ubytování), kterou umocňovala situace na trhu práce. Tíživá situace a závislost se, pravděpodobně i záměrně ze strany zaměstnavatelů, prohlubovala nevyplácením mzdy a tedy v některých případech také narůstáním dluhů. Bez zajímavosti nezůstává také v příbězích klientek a klientů opakující se modus operandi – zaměstnavatel ukončil „kontakt“ ve chvíli, kdy bylo zřejmé, že již tyto osoby nepotřebuje či pokud se výrazněji domáhaly svých práv resp. mzdy. Bylo jim řečeno, že mají opustit pracoviště a že výplatu nedostanou. Někteří z klientů a klientek měli opakovanou zkušenost s tímto mechanismem, což způsobovalo, že byli nuceni přistoupit na další nejistou či nevýhodnou nabídku jen proto, že jejich obtížná situace jim neumožňovala vyjednat o podmínkách práce či hledat jiného zaměstnavatele.

Z hlediska rozvoje dalších služeb jsou zajímavé objednávky ze strany klientek a klientů - jak již bylo výše řečeno významně převažovalo pracovní právní poradenství, následováno bylo poradenstvím z jiných oblastí práva, odborným sociálním poradenstvím, psychosociálními podpůrnými konzultacemi, humanitární pomocí a dalšími službami.

Pro další prevenční působení je vhodné zmínit, že téměř polovina osob, které zvažovaly vymáhání nevyplacené mzdy soudně, nedisponovala dostatečným množstvím informací či dalších důkazů, které by byly potřebné pro úspěšné soudní řízení. I přes tento fakt bylo podáno několik žalob, z nichž v jednom případě se podařilo vyhrát soudní spor a

¹⁸Tato poradna funguje v prostorách Diakonie ČCE.

¹⁹ Počet mužských klientů je výrazně vychýlen skupinou dvanácti bulharských mužů.

získat platební rozkaz pro vyplacení dlužné mzdy. U dalších podání nejsou informace o výsledku.

Hovory na INFO a SOS lince realizované v cizím jazyce

Jak bylo již výše uvedeno, INFO a SOS linka realizovala celkem 701 úkonů ve prospěch celkem 317 osob.

Z tohoto počtu bylo 186 osob konzultováno v hodinách, kdy jsou konzultace poskytovány v cizích jazycích. Celkově se jednalo o 409 úkonů. Mezi volajícími převažovaly osoby ze zemí mimo EU (137 osob). Je však nutné zdůraznit, že celková čísla volajících neodpovídají počtu cizinců a cizinek, kterým byla poskytnuta konzultace. V minimálně devíti případech volal/a mluvčí a konzultantka řešila situaci větší skupiny cizinců (v jednom případě cca 40 osob, v dalších průměrně 10 osob). Jednalo se většinou o skupiny osob ze zemí EU (Rumunsko, Bulharsko), ale nikoli výhradně. Z hlediska genderového rozložení nepatrně převažují mezi volajícími ženy.

Vzhledem k zaměření linky se většina hovorů týká pracovně právní problematiky a s ní spojených oblastí. Významná část hovorů (často v kombinaci s předchozím tématem) se rovněž dotýká obtížné životní situace klienta/klientky (bezdomovectví, situace bez prostředků, špatný zdravotní stav apod.).

V kategorii pracovně právní problematiky dominují případy vykořisťování a/nebo nevyplácení mzdy, většinou minimálně po dobu tří měsíců. U lidí v takovéto situaci lze nalézt většinou další faktory, které je činí z hlediska vykořisťování zranitelnějšími – neregulární status, zdravotní problémy, apod. Volající také referují o vyhrožování, kontrole pohybu, špatných pracovních podmínkách, nevyhovujícím ubytování apod. Mnohdy se jedná o opakované zkušenosti s různými „zaměstnavateli“. Dalšími problémy z této oblasti jsou např. neplacení zdravotního pojištění, vynucování podpisu smlouvy na minimální plat, vynucování delší pracovní doby apod.

Ve své snaze být co nejméně závislími na „klientech“, cizinci/ky, kteří jsou tady ve vízovém režimu, mění často účel pobytu ze zaměstnaneckého na účel účasti v právnické osobě.²⁰ Někteří z nich se potom potýkají se situací, kdy na jejich jméno byly půjčeny peníze, koupeny auta apod. U občanů a občanek ČR jsou tyto situace známé pod označením tzv. „bílé koně“.

Na linku se také obracejí cizinci/ky, kteří se stali oběťmi různých podvodů. Nejčastěji se objevovali cizinci/ky, kterým byla slíbena práce za velice výhodných podmínek (buď z ekonomicky „slabších“ EU zemí do ČR nebo z ČR do ekonomicky „silnějších“ zemí EU nebo Austrálie a Nový Zéland), zaplatili za zprostředkování a slíbená práce se buď vůbec nenašla nebo nebyly splněny podmínky.

Významnou skupinu mezi volajícími také tvoří osoby, které mají s prací v ČR špatné zkušenosti, mají za sebou práci ve vykořisťujících podmínkách, špatnou zkušenost se státními orgány včetně cizinecké policie a zajímají se možnost návratu do země původu.

Práce v terénu

V roce 2010 byla práce v terénu (dále PvT) realizována zejména v lokalitách v Praze a Středních Čechách. Na základě doporučení partnerských subjektů, ale v jednom případě i veřejnosti, proběhlo také několik výjezdů do jiných oblastí v ČR – nejčastěji Plzeňský a Pardubický kraj.

Již tradičně se jednalo především o ubytovny, pracoviště a neoficiální burzy práce. Od jara do podzimu se PvT začala více zaměřovat i na místa, kde probíhají sezónní práce, a to zejména v zemědělství. Tyto lokality skýtají možnost kontaktovat najednou větší množství osob různých národností, které v průběhu roku migrují za prací po celé ČR, a tak se informační a prevenční materiály dostanou jejich prostřednictvím i do míst, kde PvT

---

²⁰ tento typ víza je od 1.1.2011 zrušen

nepůsobí. Kromě toho se jedná o cenný zdroj informací o pracovních podmínkách v různých částech ČR a navíc se právě zde v minulosti objevily případy vykořisťování i obchodování s lidmi. Také zde bylo možno sledovat trend zaměstnávání osob z členských zemí EU – zejména z Bulharska, Rumunska a Slovenska, ale oproti dřívějším rokům přibýlo také několik Čechů a Češek, kteří brigádu získali přes úřad práce. Ke konci roku byla naopak pozornost PvT zaměřena na prostředí, kde se v minulosti opakovaně potvrdil vyšší výskyt počtu žen-migrantek (pracovně nazváno „ženská prostředí“). Jednalo se tedy převážně o nemocnice, hotely apod.

Od ledna do prosince 2010 včetně bylo v terénu kontaktováno 1 197 osob z cílové skupiny (z toho 556 žen). Podíl počtu kontaktovaných žen byl 46,4%. Ve výsledku bylo tedy kontaktováno o něco více žen, než kolik je jejich procentuelní zastoupení ve skupině migrantů a migrantek dle oficiálních statistik (zhruba 57,6% mužů ku 42,4% žen)²¹.

Dále bylo za toto období při práci v terénu kontaktováno přes 300 osob, které jsou s cílovou skupinou v blízkém kontaktu, distribuováno 10 453 kusů prevenčních a informačních materiálů organizace La Strada a dalších více než 600 kusů materiálů jiných relevantních organizací a institucí.

Nejvíce kontaktů bylo s osobami ukrajinské a rumunské státní příslušnosti. Následovaly kontakty s osobami bulharské, slovenské, moldavské, běloruské, české, litevské, polské, ruské, kirgizské, uzbecké, vietnamské, lotyšské, mongolské, thajské, slovinské, čínské, srbské, bosenské, kazašské a nigerijské státní příslušnosti. U ostatních osob nebyla státní příslušnost zjištěna.

Problematika řešená při práci v terénu je velmi obdobná jako problémy, se kterými přicházejí klienti a klientky do kontaktního poradenství; v kontextu práce v terénu však není možné jít při řešení do hloubky, proto jsou klienti a klientky v případě potřeby odkazováni na linku či poradnu.

Z hlediska řešení se opakovaně jak při práci v terénu, tak i provozu INFO a SOS linky ukázala situace, kdy se na jednom místě nachází v obtížné, mnohdy zdraví ohrožující situaci větší skupina cizinců a cizinek. Ve většině případů, se kterými se organizace La Strada ve své práci setkala, se jednalo o osoby, které odešly či utekly z vykořisťujících pracovních podmínek, nacházejí se bez prostředků „na ulici“, v některých případech došlo i k vyhrožování ze strany zaměstnavatele. V takových případech se ukázalo, že síť sociálních služeb není nastavena na zachycení většího množství lidí v takovéto situaci. Ne všechny sociální služby jsou také ochotny přijmout cizince a cizinky, a to i v případě EU občanství. S obdobnými problémy se setkala také organizace Diakonie ČCE a další. Nevládní organizace pracující v oblasti prevence obchodování s lidmi proto vyvolaly na toto téma diskusi. Organizace La Strada se připojila k úsilí organizací Diakonie ČCE a projektu Magdala Charita Praha, které hledají možné mechanismy pomoci v takovýchto situacích. V případě, že se jedná o skupiny větší než 20 osob, jeví se, dle názoru neziskového sektoru, jako zajímavá možnost využít Integrovaného záchranného systému, který umožňuje okamžitou pomoc při mimořádné události. V případech, kdy se jedná o skupinu menší, pokouší se organizace Diakonie ČCE o pilotní zprovoznění tzv. Malého krizového plánu, skrze který by se koordinovala spolupráce v místě působících nevládních organizací a dalších subjektů s cílem situaci aktuálně vyřešit a navázat osoby v krizi na pomáhající subjekty.

Organizace La Strada také reaguje na zjištění z práce v terénu, INFO a SOS linky a z kontaktního poradenství a připravuje vydání nových materiálů, které by lépe vyhovovaly potřebám cílových skupin. Jedná se o aktualizace stávajících brožur pro osoby ze třetích zemí, vývoj materiálů pro osoby ze zemí EU. Na konci roku 2010 byl také nově vytvořený

²¹ ČSÚ – cizinci k 31.12.2010; [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/1000466A60/\\$File/c01t01.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/1000466A60/$File/c01t01.pdf)

popis řešení krizových situací u cizinců a cizinek ze zemí EU, který byl distribuován zejména na ambasády relevantních zemí.

Výstupy z mapování v thajské komunitě

Organizace La Strada uskutečňuje každý rok pilotní mapování v jedné jazykové/národnostní skupině. V roce 2010 bylo mapování realizováno v prostředí masážních salónů, kde pracují především pracovnice thajské státní příslušnosti. Cílem mapování bylo popsat pracovní podmínky této skupiny migrantek a jejich případné potřeby z hlediska dalšího působení.

Z mapování vyplynulo, že mnoho pracovnic masážních salonů tíží dluhy, které se pohybují okolo 2000 Eur. Tyto ovlivňují také vztah zaměstnankyně a zaměstnavatele, a to zejména v případě, že dlužnou částku mají splácet osobě, pro kterou pracují. V takových případech dochází k dozorování pohybu, zadržování pasů, výjimečně také k fyzickému násilí. Další problémy, se kterými se tyto pracovnice potýkají, jsou neproplácení přesčasů, nucení podpisu nevýhodných smluv či problémy s prodlužováním víz.

Z hlediska prevence a nabízení pomoci je klíčová zejména skutečnost, že dle zjištění většina pracovnic disponuje přístupem k internetu a je zvyklá obracet se na stránky thajské ambasády.

3.5.1.5 Další aktivity organizace La Strada

Kromě aktivit v oblasti poskytování sociálních služeb obchodovaným osobám a osobám vykořisťovaným na pracovním trhu, prevenční, vzdělávací a advokační činnosti podpořenými zejména dotacemi MPSV a MV, realizuje organizace La Strada další projektové či mimoprojektové aktivity.

Organizace La Strada je od roku 2008 součástí iniciativy evropských neziskových organizací a mezinárodních organizací, věnující pozornost právu na odškodnění obchodovaných osob. Z iniciativy vznikla Evropská koalice *COMP-ACT EUROPE* (European Action Pact for Compensation for Trafficked Persons). *COMP-ACT EUROPE* sdružuje nevládní organizace poskytující služby obchodovaným osobám, právníky a právničky, odbory a odborové svazy, migrantské organizace a akademiky a akademičky. Snahou *COMP-ACTu* je jednak na národní úrovni realizovat mapování způsobů, jakým může obchodovaná osoba dosáhnout odškodnění, a realizovat projekty podporující obchodované osoby při získávání odškodnění, na mezinárodní úrovni podporovat a zastupovat zájmy a začleňování práv na odškodnění obchodovaných osob do agend mezinárodních organizací, akčních plánů a závazků států vůči obchodovaným osobám na odškodnění.

V roce 2010 byl v Praze zahájen tříletý projekt, zajišťující zázemí a činnost Evropské koalice *COMP-ACT*. Při této příležitosti se v Praze sešli zástupkyně a zástupci nevládních a mezinárodních (např. Rada Evropy, Organizace pro bezpečnost spolupráci v Evropě a další) organizací, kteří na tří denním setkání diskutovali problémy spojené s odškodňováním obchodovaných osob a strategie vedoucí ze současné nespokojivé situace.

Od roku 2008 organizace La Strada také participuje v projektu „Assessment of the human rights impact of anti trafficking laws and measure“, který je hrazen z fondů Evropská komise, Programu DAPHNE III. Hlavním cílem této aktivity je vytvořit praktický nástroj pro analýzu dopadů legislativy a opatření v oblasti boje proti obchodu s lidmi na cílovou skupinu obchodovaných osob a dalších osob těmito opatřeními ovlivněných. V roce 2010 byl tento nástroj pilotně testován kromě jiného i v České republice. Výstupem z projektu byla kromě doporučení pro dopracování metodiky pro analýzu, studie hodnotící situaci v České republice z hlediska možností obchodovaných osob dosáhnout na svá práva. Publikace Příliš úzká

brána k lidským právům - proces identifikace obchodovaných osob v České republice²² se zabývá mezinárodními standardy a problémy České republiky při vyhledávání a identifikaci obchodovaných osob. Dle analýzy Česká republika nenaplnuje zcela požadavky stanovené některými mezinárodními dokumenty. Závěry studie také potvrdily, že řada opatření, která by měla působit preventivně a zároveň chránit práva obchodovaných osob, existuje pouze formálně a v praxi nejsou funkční. Obchodované osoby mají „na papíře“ nárok na poměrně širokou paletu práv a služeb. Těch se ale, dle organizace La Strada, dočkají jen ojediněle.

V souvislosti účinností nového trestního zákoníku (1. 1. 2010), organizace La Strada ve spolupráci s dalšími nevládními organizacemi²³, které působí v oblasti zdravotně-sociální prevence mezi ženami nabízejícími placený sex a organizacemi pracujícími s migranty a migrantkami, začala upozorňovat na problémy, které do praxe přinesla tzv. oznamovací povinnost na trestné činy²⁴ obchodování s lidmi a zbavení osobní svobody, později na tuto problematiku upozornil také Výbor OSN pro odstranění všech forem diskriminace žen (další informace viz kapitola [4.3 Prevence cestou zlepšení právní úpravy](#))

Organizace La Strada v partnerství s OBP MV a Justiční akademií se spojily ve spolupráci na tříletém projektu „*Discovering Trafficking for the Purpose of Forced Labor and Labor Exploitation*“. Tento projekt je realizován od června roku 2010. Součástí projektu je kromě jiného mapování zkušeností v oblasti trestně-právního přístupu k problematice obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování v zahraničí a to zejména skrze síť tzv. národních reportérů či ekvivalentních mechanismů (další informace viz kapitola 5 Partnerství).

V roce 2010 La Strada zahájila tříletý projekt podpořený nadací Open Society Institute Budapešť „*Paving the Pathway to Justice*“, který navazuje a prohlubuje projekty podpořené Evropskou komisí „*Comp-Act Europe*“ a „*Discovering trafficking*“. Díky této podpoře rozvíjí La Strada koncept tzv. strategického zastupování v oblasti obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování a v oblasti nároku na náhradu škody.

Organizace La Strada se v rámci své standardní činnosti účastní na různých úrovních expertních setkání a pracovních skupin. V roce 2010 se jednalo např. o pravidelnou účast a práci při přípravě Strategie boje proti sociálnímu vylučování, kterou realizovala Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách či účast v pracovní skupině realizované Ministerstvem spravedlnosti ČR k přípravě zákona O obětech trestné činnosti.

Díky podpoře MZV Programu transformační spolupráce (TRANS), realizovala v roce 2010 organizace La Strada několik vzdělávacích aktivit v Bosně a Hercegovině. Semináře určené organizacím občanské společnosti byly zaměřeny na rozvoj lidsko-právního přístupu v boji proti obchodování s lidmi.

Ze zahraničních akcí je třeba také zmínit např. účast na 10. setkání Rady Evropy: Informal Network on Gender Mainstreaming - Migrant Women and the Labor Market či prezentaci iniciativy Comp-Act Europe v Srbském parlamentu při příležitosti Evropského dne boje proti obchodování s lidmi.

Kromě mezinárodních setkání uspořádaných v rámci výše zmíněných projektů, se zástupkyně La Strada účastnili expertních setkání zástupkyň a zástupců nevládních organizací zapojených do sítí La Strada International či Global Alliance Against Trafficking in Women (GAATW).

---

²² Publikace je dostupná v českém a anglickém jazyce na www.strada.cz

²³ Stanovisko organizace a další dokumenty jsou dostupné na www.strada.cz

²⁴ ust. § 367 a § 368 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

V roce 2011 se organizace La Strada bude nadále věnovat rozšiřování možností obchodovaných a vykořisťovaných osob v přístupu k jejich právům. Důraz bude kladen na oblast jiných forem vykořisťování a to zejména v těch sektorech, ve kterých dochází k vykořisťování žen. S ohledem na zjištění v terénu je nutné obracet pozornost k, na první pohled, méně zřejmým formám obchodování s lidmi a vykořisťování, které jak ukazuje praxe, masivně převažují nad případy, kdy dochází k brutálnímu fyzickému násilí. Zejména organizované sítě pachatelů a pachatelek zjevně dávají přednost kořistění po menších částkách, avšak na významně velkém počtu osob.

Organizace La Strada bude dále rozvíjet spolupráci s tuzemskými i mezinárodními subjekty. Důraz bude kladen na prohloubení spolupráce s komerčním sektorem (v roce 2011 např. spol. Manpower) a odbory. Pro řešení situace v oblasti vykořisťování a obchodování s lidmi je také klíčová spolupráce s orgány státní správy a nevládním sektorem, zejména s organizacemi, které poskytují služby cizincům a cizinkám.

3.5.2 Arcidiecézní charita Praha, Projekt Magdala

3.5.2.1 Základní informace o projektu Magdala

Projekt Magdala působí v rámci organizace Arcidiecézní charita Praha již od roku 1998 a zabývá se veškerými činnostmi spojenými s tématy obchodování s lidmi a násilí. Projekt Magdala je síťovým projektem, který propojuje poradny, azylové domy a linky pomoci v rámci organizace Charita ČR, které se zabývají podporou a pomocí osobám ohroženým násilím a obchodem s lidmi. Projekt Magdala je také aktivně zapojen do realizace Programu; zástupkyně projektu Magdala je též stálým členem MKS.

Projekt Magdala čerpá prostředky na svůj provoz ze státních dotací poskytovaných MV a MPSV. V roce 2010 byl projekt Magdala opětovně podpořen Evropským uprchlickým fondem. V rámci této podpory mohl projekt nadále poskytovat služby ohroženým osobám a jejich dětem z řad žadatelů o mezinárodní ochranu v oblasti bezpečného ubytování a aktivit posilujících kompetence klientely k začleňování do české společnosti, především výuku českého jazyka, přípravu a podporu pro uplatnění na trhu práce a podporu dětí při předškolní a školní výchově.

3.5.2.2 Projekt Magdala a práce s osobami ohroženými obchodem s lidmi nebo jeho oběťmi

Do této oblasti patří následující činnosti:

Linka pomoci Magdala (+420 737 234 078)

Tato linka má 24 hodinový provoz a slouží osobám zajímajícím se o práci v zahraničí, podává informace o rizicích spojených s vycestováním za prací a jak se nejlépe chránit před zneužitím, zároveň slouží i jako krizová linka pomoci pro osoby ohrožené násilím a obchodem s lidmi nebo osoby, které se staly jeho obětí. Dále lidem, kteří se s takovou osobou setkali a zajímají se o možnosti, jak jí pomoci. Linka pomoci Magdala v roce 2010 evidovala 701 kontaktů.

Streetwork

Další činností v rámci projektu Magdala je práce v terénu (streetwork). Tato práce se zaměřuje hlavně na vyhledávání a kontaktování osob ohrožených obchodem s lidmi v oblasti sexuálního vykořisťování. Pracovníci streetworku zapojení do projektu Magdala se zaměřují na předávání informací o zdravotních rizicích, možnostech lékařské pomoci, ale také především na informace o možnosti odejít z ohrožujícího prostředí a na řešení nepříznivé

sociální situace. V průběhu roku 2010 bylo v rámci terénní práce uskutečněno 1 332 kontaktů. V rámci streetworku bylo provedeno 352 testů na zjišťování pohlavně přenosných chorob.

Krizová pomoc

Součástí projektu Magdala je také nabídka krizové pomoci, která zahrnuje bezpečné asistované ubytování, zajištění základních potřeb, pomoc zorientovat se v nastalé situaci a v právech a možnostech klienta/klientky. Krizová pomoc byla poskytnuta 55 osobám.

Poradenství a pobytové programy

Projekt Magdala poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým obchodem s lidmi a následné pobytové a resocializační programy, které zahrnují bezpečné asistované ubytování, sociální, psychologické a právní poradenství, finanční a materiální pomoc, podporu při hledání nové životní cesty a začlenění se do společnosti.

V roce 2010 těchto programů využilo 64 dospělých osob a 13 jejich dětí.

V rámci projektu Magdala je též poskytováno odborné sociální a právní poradenství v poradnách poskytujících služby ohroženým skupinám osob – poradny pro ženy a dívky, poradny pro cizince, migranty a žadatele o mezinárodní ochranu. Tyto poradny v roce 2010 zaznamenaly přibližně na 1500 kontaktů. Koordinátorka projektu odhaduje, že počet osob, které tyto poradny navštívily, se pohybuje zhruba kolem 400.

3.5.2.3 Charakteristika klientů a klientek projektu Magdala

V rámci projektu Magdala byla v roce 2010 poskytována péče celkem 17 (10 žen a 7 mužů) osobám a jejich 4 dětem zařazeným do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV. V roce 2010 byla tato péče poskytnuta nově celkem 4 osobám.

Z této skupiny byly celkem 3 osoby české národnosti, 1 osoba z Nigérie. Jednalo se o 1 ženu a 3 muže, přičemž u 3 (mužů) osob existovalo podezření, že jsou obětí obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a 1 osoba byla pravděpodobnou obětí obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Služby Programu byly poskytnuty také 4 dětem obchodovaných osob.

Zmíněných 17 osob, kterým byla v rámci projektu Magdala poskytnuta asistence, pocházelo z Vietnamu (1 žena), Ukrajiny (4 muži a 5 žen), Nigerie (1 žena), ČR (3 muži a 2 ženy), Slovenska (1 žena). Další, poměrně početnou skupinu osob, tvoří klienti a klientky, které sice v průběhu roku 2010 využily služby projektu Magdala, ale z různých důvodů nemohli být zařazeni nebo nechtěli do Programu vstoupit.

Jednalo se převážně o cizince s legálním pobytem na území České republiky – občany EU žadatele o mezinárodní ochranu nebo občany ČR. Životní situace, ve které se tyto osoby nacházely, mohla vést k jejich zneužití, popř. se s některou formou zneužití související s obchodem s lidmi již setkali, a proto využili našich služeb.

V roce 2010 se jednalo o poměrně rozsáhlou skupinu celkem 64 osob. Jednalo se o skupiny osob z Rumunska, Bulharska, Mongolska, Ukrajiny, Nigerie, Afghánistánu, Vietnamu, Turkmenistánu, České republiky a Kyrgyzstánu.

3.5.2.4 Další aktivity Projektů Magdala

Projekt Magdala se též zaměřuje na síťování (networking) na národní i mezinárodní úrovni, přeshraniční pomoc klientkám a klientům, výměna zkušeností, vytváření společných strategií vlivu na společnost, a zastupování. V rámci těchto činností je projekt Magdala zapojen do mezinárodních projektů a mezinárodních sítí Christian Action Against Trafficking (CAT), Christian Organizations Against Trafficking Network (COATNET). Pracovníci projektu Magdala se účastnili mezinárodních projektů AGIS a projektu Going Beyond organizovaný

CCME (Church Commission for Migrants in Europe) zaměřených na sběr dat a mapování nejlepších postupů a zkušeností v oblasti obchodování s lidmi za účelem vykořisťující práce a boji proti tomuto fenoménu.

Další neméně významnou oblastí činnosti projektu Magdala jsou preventivní aktivity, rozšiřování povědomí o problematice obchodování s lidmi. V rámci preventivních aktivit projekt Magdala v roce 2010 pořádal několik besed a přednášek pro studenty, laickou i odbornou veřejnost.

Pracovníci projektu se účastnili nebo sami vystoupili na několika konferencích a odborných setkáních věnovaných obchodu s lidmi. V rámci těchto aktivit bylo osloveno zhruba 2000 osob.

V rámci kampaně a provozu linky „Řekni to za ní“, probíhající již od roku 2008, se projekt Magdala snaží působit na veřejnost a motivovat zainteresované osoby (uživatelé sexuálních služeb, fyzické osoby, které se dostávají do kontaktu s ohroženou skupinou – např. zaměstnanci v nočních a tanečních klubech, hotelích, taxikáři atd.) k odpovědnosti a zamyšlení se nad danou problematikou obchodování s lidmi – především nad sexuálně vykořisťovanými ženami. Na tuto kampaň upozorňovaly vizuály informující o kontaktní telefonické lince „Řekni to za ní“²⁵, které byly ještě v roce 2009 umístěné ve vozech Pražské integrované dopravy. Vzhledem k nedostatečnému financování nebylo možné v roce 2010 kampaň znovu mediálně propagovat. Za rok 2010 bylo linkou evidováno na 21 kontaktů.

3.5.3 Diakonie Českobratrské církve evangelické

3.5.3.1 Základní informace o organizaci

Diakonie ČCE je neziskovou církevní organizací s 20letou tradicí, která v České republice provozuje sociální služby ve 33 střediscích a 8 speciálních školách. Jedná se o služby krizové pomoci, terénní práce-sanace rodiny, preventivní služby-nízkoprahová zařízení a azylové domy, služby pro lidi s postižením a služby pro seniory.

Diakonie ČCE je zakládajícím členem EAPN CR (European Anti Poverty Network), členem Eurodiaconie (Evropského svazu pro diakonii) a organizací sdružujících NNO v České republice. Od roku 2008 se zapojila díky svému centrálnímu projektu do činností souvisejících s nabídkou služeb osobám obchodovaným a vykořisťovaným. Od srpna 2010 je stálým členem MKS.

3.5.3.2 Služby poskytované v rámci projektu

Diakonie ČCE se zabývá prací v terénu zejména v regionech, kde dochází ke kumulaci osob, které jsou ohrožené pracovním vykořisťováním. V těchto lokalitách vykonává preventivní aktivity, monitoring terénu a analyzuje výsledky, aby mohla poskytovat kvalitnější sociální služby. Činnost práce v terénu je hrazena z finančních prostředků MV.

Od srpna 2010 byla v jednom ze středisek Diakonie ČCE zaregistrována sociální služba terénní programy - terénní práci pro obchodované osoby. Činnost je hrazena z Individuálních projektů krajského úřadu v rámci ESF.

Od června 2010 zaregistrovala Diakonie ČCE sociální službu azylové domy podle §57 zákona o sociálních službách. Od srpna 2010 otevřela azylový byt s utajenou adresou pro muže. Kapacita je 5 lůžek, azylový byt slouží pro muže z cílové skupiny obchodování muži nebo vykořisťování nebo těmito jevy ohrožení. Klienti jsou identifikováni buď NNO, nebo OČTR. Činnost azylového bytu je hrazena z finančních zdrojů MPSV a zahraničních zdrojů.

---

²⁵ +420 605 988 566

Diakonie ČCE poskytuje v rámci služby azylové domy buď celý komplex sociálních služeb nebo fakultativně pouze vybrané služby. Komplex sociálních služeb v azylovém bytě byl od doby otevření poskytnut 9 mužům. Vybrané sociální služby byly poskytnuty 10 mužům a 3 ženám. Převažovali muži bulharské a rumunské národnosti, a muži z dalších zemí EU, výjimečně z Vietnamu, několik mužů bylo z ČR. Pouze jedna žena byla z Nigerie. Nikdo z mužů nebyl zařazen do Programu.

Sociální potřeby mužů, kteří byli vykořisťováni na trhu práce, se liší od potřeb žen. V sociálních službách chtějí setrvat krátkou dobu, jejich primární cíl je najít legální práci, aby se neopakovali prožité negativní zkušenosti. Ačkoli jsou tělesně či psychicky traumatizováni odmítají často jak lékařskou, tak zejména psychologickou pomoc. Často podceňují strach z pachatelů, nebo si jej odmítají zcela připustit. Za zkušenosti, které prožili se cítí vinni.

3.5.3.3 Jiné aktivity Diakonie ČCE

Diakonie ČCE i nadále pokračuje v preventivních aktivitách na základních a středních školách. Na zakázku MV ČR bylo vyškolen 22 mužů a žen z řad PČR, kteří mohou od roku 2011 program využívat v nabídce svých preventivních aktivit.

Spolu s dalšími neziskovými organizacemi Diakonie ČCE vytváří systém tzv. malého krizového plánu pro řešení pomoci skupinám klientů. Současný systém poskytování sociálních služeb je nastaven zejména pro jednotlivce.

3.5.4 Mezinárodní organizace pro migraci

3.5.4.1 Základní informace o IOM

IOM je mezivládní organizace založená v roce 1951 s hlavním sídlem v Ženevě. V roce 2009 měla organizace IOM 127 členů, 94 pozorovatelů (včetně 17 pozorovatelských států a 77 světových a regionálních mezivládních organizací a NNO) a více než 445 poboček po celém světě;²⁶ jednou z těchto poboček je též mise IOM Praha.

IOM je mezinárodní organizací zabývající se úkoly v oblasti migrace – pomáhá migrantům a vládám podporou humánní migrace. Úzce spolupracuje se širokou škálou mezinárodních i místních NNO. Přibližně 7000 zaměstnanců IOM v roce 2009 realizovalo více než 2000 projektů v misích po celém světě. V roce 2009 přesáhly výdaje za tyto projekty 1 miliardu USD. IOM má širokou oblast působnosti, která zahrnuje mimo jiné pomoc při náhlých migračních vlnách, návratové a reintegrační programy, usnadňování pracovní migrace, informační a výchovné programy. Z hlediska této zprávy jsou pak stěžejní zejména programy zaměřené na potírání a prevenci obchodu s lidmi.

3.5.4.2 Prevence obchodu s lidmi a vzdělávání

Od roku 2008 IOM koordinuje v České republice projekt „Preventing and Combating Trafficking in Human Beings and Enhancing Victims Protection through Operational Networking and Co-operation and Joint Multi-Disciplinary Trainings for Counter-Trafficking Specialists in EU Member States, Candidate and Neighbouring Countries“, který je financován Evropskou komisí.

I v roce 2010 byly aktivity organizace zaměřeny na migranty z Mongolska (bližší informace v kapitole 5 Partnerství).

---

²⁶ Data ke dni 4. února 2010.

V říjnu byl ukončen mezinárodní projekt „Zvyšování informovanosti nezletilých bez doprovodu“ - NBD, na kterém spolupracoval IOM společně s MPSV a MV. Projektu se účastní šest zemí – Belgie, Bulharsko, Česká republika, Polsko, Rakousko a Rumunsko. Jedním z významných preventivních prvků projektu je i prevence obchodu s NBD. Projekt je zaměřen na zvyšování informovanosti NBD pobývajících v přijímacích zařízeních v hostitelských zemích a potenciálních NBD v zemích původu. NBD jsou informováni o právech, kterých jakožto nezletilí požívají a o rizicích, jimž mohou být vystaveni, když opouštějí sami zemi původu nebo zařízení v hostitelské zemi.

IOM je též aktivní v rámci přednáškové činnosti a v neposlední řadě v rámci Programu IOM Praha i nadále jako jeden z partnerů Programu zajišťuje dobrovolné návraty obětí obchodu s lidmi – IOM zajišťuje přípravu a realizaci dobrovolného návratu oběti do země původu včetně zajištění možnosti následné reintegrace prostřednictvím misí v zahraničí. Program dobrovolných návratů je veden po dvou liniích: buď je hrazen ze zdrojů IOM nebo ze zdrojů MV (další informace viz kapitola Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi).

3.5.4.3 Informace o obětech obchodovaných z/do ČR z Globální databáze obchodovaných osob IOM

Případ související s ČR byl v databázi^{27,28} zaznamenán naposledy v roce 2009, a to pouze jeden. V tomto případě byla občance Běloruska poskytnuta asistence v zemi původu. Dle informací uvedených v databázi byla v roce 2003 po dobu několika měsíců pracovní vykořisťována v České republice. Pomoc tato žena vyhledala v Bělorusku až po svém návratu v roce 2008. V porovnání s údaji z roku 2008 nejde o zásadní změnu (v roce 2008 byly zaznamenány pouze 2 případy, oba též z Běloruska). V roce 2010 nebyl žádný případ související s ČR zaznamenán.

3.6 Zhodnocení aplikace §42 e cizineckého zákona

Cizinecký zákon stanoví podmínky vstupu cizince na území České republiky (dále jen "území") a vycestování cizince z území, stanoví podmínky pobytu cizince na území a vymezuje působnost P ČR, MV a MZV v této oblasti státní správy.

§ 42 konkrétně stanoví podmínky, za kterých podmínek MV na základě žádosti cizince vydá povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území. Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území vydá MV na žádost cizinci, který je pravděpodobnou obětí trestného činu obchodování s lidmi, nebo osobou, pro kterou bylo organizováno anebo umožněno nedovolené překročení státní hranice, nebo osobou, které bylo napomáháno k neoprávněnému pobytu na území, jejíž svědectví je významné pro odhalení pachatele nebo organizované skupiny zabývající se organizováním anebo umožněním nedovoleného překročení státní hranice nebo napomáháním k neoprávněnému pobytu na území za podmínky, že spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení na trestním řízení vedeném o podezření ze spáchání tohoto trestného činu a nespolupracuje s podezřelým ze spáchání tohoto trestného činu.

Novelou cizineckého zákona došlo k rozšíření okruhu osob, kterým MV vydá na základě žádosti cizince povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území, a

²⁷ IOM Global Human Trafficking Database: databáze byla vyvinuta pro sběr a analýzu dat o obětech obchodu s lidmi, jimž IOM poskytuje služby. Pilotní databáze byla spuštěna v jihovýchodní Evropě v roce 2000. V každém případě systém propojuje mise IOM v zemi původu a v cílové zemi. Databáze umožňuje bezpečnou globální výměnu individuálních dat a statistik, zamezuje zároveň duplikaci záznamů o jedné osobě. Dnes je systém užíván 46 misemi po celém světě a pokrývá data o 80 zemích původu a 100 cílových zemích. Databáze je financována Ministerstvem zahraničí USA (Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons – G/TIP). Systém využívá dva dotazníky: 1) Screening Interview Form – určuje, zda jde o oběť OSL a zda tato osoby splňuje kritéria asistence v rámci některého projektu IOM; 2) Assistance Interview Form – dokumentuje druh služeb poskytnutých oběti a detaily případu.

²⁸ IOM Praha do databáze nepřispívá.

sice cizinci, jehož spolupráce s OČTŘ je významná pro předejití, odhalení, prověřování anebo vyšetřování zločinu nebo jiného úmyslného trestného činu, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, za podmínky, že spolupracuje s OČTŘ a nespolupracuje s podezřelým ze spáchání tohoto trestného činu.

Obdobně jako v předchozím roce je nezbytné uvést, že OAMP jako správní orgán v rámci vedené statistiky nerozlišuje statut oběti trestného činu obchodování s lidmi v intencích trestně právní normy, neboť tato skutečnost je pro potřeby správního řízení irelevantní. Dále je též nutné opakovaně upozornit na skutečnost, že níže uvedený přehled není směrodatný pro jednoznačné rozlišení počtu svědků – „osob obchodovaných“ a počtu svědků „osob, kterým bylo napomoženo k nedovolenému přistěhovalectví“, neboť se tyto statuty mohou v závislostech na okolnostech případu prolínat.

Správní řízení vedená v roce 2010 - celkem 35			
ve věci udělení povolení k pobytu	5	uděleno	4
		zastaveno	1
ve věci prodloužení povolení k pobytu	26	prodlouženo	26
ve věci zrušení povolení k pobytu	4	zrušeno	4

Z celkového uvedeného počtu bylo správní řízení vedeno ve 22 případech se státními příslušníky Ukrajiny, dále s 5 státními příslušníky z Mongolska, 4 z Vietnamu, 2 z Ruska, a po jednom z Alžírsko a z Nigérie. Z celkového počtu bylo 20 žen a 15 mužů.

Vlastní ustanovení § 42e a další související ustanovení cizineckého zákona ve vztahu k obětem trestného činu obchodování s lidmi v loňském roce nedostalo legislativních změn.

3.6 Další informace k problematice identifikace obětí

Za účelem zajištění maximální efektivity podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi bylo na základě Pokynu ministra vnitra č. 14 ze dne 15. února 2010, kterým se upravuje fungování národního referenčního mechanismu pro podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi (dále jen „Pokyn“), řediteli OBP MV uloženo vypracovat základní poučení obsahující informaci o vybraných pomáhajících nestátních neziskových organizacích v České republice určené pravděpodobným obětem obchodování s lidmi, v jejichž případě není relevantní postup dle ustanovení § 42 e a § 33 odst. 1 písm. b) cizineckého zákona, a metodického návodu prvního náměstka ministra vnitra ze dne 7. června 2010 k fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho institucionálnímu zabezpečení. Pokynem je dále uloženo policejnímu prezidentovi, ředitelce odboru prevence kriminality, řediteli odboru azylové a migrační politiky a řediteli Správy uprchlických zařízení zajistit předávání základní informace pravděpodobné oběti obchodování s lidmi.

V průběhu roku 2010 došlo k několika změnám. Bylo dohodnuto, že v rámci distribuce cestou policejního prezidenta, bude dané poučení, které bylo doposud přílohou závazného pokynu policejního prezidenta o činnosti na úseku obchodování s lidmi, nyní mimo jiné trvale k dispozici na příslušných intranetových stránkách a nebude již mít formu formuláře, který je nutno opatřovat podpisem. Vypracovaný text ponese název Základní informace o vybraných pomáhajících organizacích pro pravděpodobné oběti obchodování s

lidmi a bude obsahovat přehled neziskových organizací, které poskytují obětem obchodování s lidmi, migrantům a obdobným skupinám různé služby, podporu a asistenci na území ČR.

Hlavní problém při identifikaci oběti, a to pro všechny orgány, které s obětí přijdou do kontaktu, tkví v tom, že oběť pracovního vykořisťování sama sebe takto nevnímá. Co může být v ČR závažným porušením pracovně-právních předpisů, popř. být trestně kvalifikováno, může být normou a standardem v zemi původu. Oběť je často, i pokud výrazně podprůměrně placená, ještě pořád ohodnocena lépe než ve své rodné zemi. Zájem na odhalení páčání pracovního vykořisťování je pak ze strany oběti minimální.

Zaměstnanci Správy uprchlických zařízení (dále jen „SUZ“) se setkávají při snaze o identifikaci obětí obchodování s rozličnými problémy. Zařízení pro zajištění cizinců (dále jen „ZZC“) řeší celou škálu problémů. Například v ZZC jsou zkušenosti takové, že klienti zpočátku nerozlišují mezi personálem SUZ a personálem SCP, respektive vnímají i pracovníky SUZ s nedůvěrou, důvěrnější vztah bývá vybudován zpravidla v delším časovém horizontu. Ze začátku klienti nemusí chtít kvůli obavám citlivé informace poskytnout. Následná soustavná práce s klienty je zaměřena primárně na ohrožené skupiny klientů (psychicky nemocní, samostatné ženy s dětmi, nezletilí bez doprovodu), a vzhledem k tomu a k možnostem, jak provádět/identifikovat znaky obchodování, je pak vzorek potenciaální cílové skupiny z celkového počtu cizinců v ZZC menší.

U azylových zařízení pak je zase situace taková, že v přijímacích střediscích se při identifikaci potýkají zaměstnanci s obdobnými překážkami jako v zařízeních pro zajištění cizinců, a to s krátkým časovým úsekem přítomnosti klientů v zařízení pro vybudování důvěry a dobrovolnému sdílení informací, ke kterému při úvodních pohovorech a dalším kontaktu s klienty paušálně nedochází. V pobytových střediscích uvádí sociální pracovníci, že všem klientům otázky týkající se obchodování s lidmi pokládají, nedostávají však na ně odpovědi. Klienty nejvíce zajímají při příjezdu do pobytového střediska praktické věci týkající se života ve středisku a nejsou ochotni hovořit s pracovníky o své minulosti. Tyto informace sdělují klienti pravděpodobně pracovníkům OAMP a vzhledem k tomu nepokládají zřejmě za důležité sdělovat je opakovaně.

SUZ se domnívá, že obdobná situace v identifikování možných obětí obchodování s lidmi v jednotlivých zařízeních bude i v roce 2011. S ohledem na výše uvedené považuje za důležité nastavit zejména pravidelné zajišťování informací pro cizince v azylových zařízeních a ZZC o problematice obchodování s lidmi. Zásadní je v tomto ohledu spolupráce s příslušnými NNO a dále vytvoření informačních materiálů, které umožní obětem obchodování s lidmi následnou sebeidentifikaci. Za důležité považuje SUZ i pořádání navazujících školení k tématu, která budou zaměřená zejména na techniky vedení rozhovoru s klienty a zvyšování schopnosti identifikovat oběti obchodování s lidmi.

3.7 Finanční zdroje

3.7.1 Finance poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR

K zabezpečení plnění úkolů vyplývajících ze Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011 vyhlásil v roce 2009 OPK MV výzvu k zaslání žádostí o poskytnutí státní dotace na dotační titul „Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“ pro rok 2010. V únoru 2010 byly na základě rozhodnutí dotační komise uděleny finanční prostředky pěti nevládním organizacím - La Strada ČR, Arcidiecézní Charita Praha, Organizace pro pomoc uprchlíkům o.s., Rozkoš bez rizika o.s. a Diakonie ČCE. Celkem byla na projekty alokována částka ve výši 3.832.480,-Kč. Projekty se zaměřily na pomoc obětem obchodování s lidmi, terénní práci a prevenci v této oblasti (viz příloha č.1)

Pro rok 2011 vyhlásil OPK MV dotační titul pro zajištění fungování Programu „Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“. Do 30. září 2010 bylo přijato celkem 6 žádostí o poskytnutí státní dotace nestátním neziskovým

organizacím. Dotační komise bude rozhodovat o výši dotace úspěšných žádostí v únoru 2011.

3.7.2 Finance poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR

MPSV ČR, odbor sociálních služeb a sociálního začleňování vyhláší každoročně dotační řízení k poskytnutí dotace ze státního rozpočtu pro právnické a fyzické osoby, které poskytují sociální služby (poskytovatelé sociálních služeb). Dotační řízení MPSV ČR je vyhlášeno v návaznosti na §101 a §104 zákona o sociálních službách, a na zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. Dotaci ze státního rozpočtu byla poskytována pouze k financování běžných výdajů, které souvisejí s poskytováním sociálních služeb – především zajištění základních činností. Dotace je poskytována pouze k registrovanému poskytovateli sociální služby. Dotace jsou poskytovány s ohledem na regionální potřebnost sociální služby, tj. v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb.

Pro ilustraci vybíráme do následující tabulky přehled o financích, které dostaly v uplynulém roce vybrané organizace mající v okruhu osob – cílové skupině určené také „oběti obchodování s lidmi“. Je třeba zmínit, že uvedení poskytovatelé poskytují sociální služby i jiným cílovým skupinám než „obětí obchodování s lidmi“. Údaje o financování jsou uvedeny za období roku 2010 pouze prostřednictvím dotačního titulu MPSV. V rámci tabulky jsou uvedeny především sociální služby, které jsou určeny pro tuto cílovou skupinu vzhledem k jejím potřebám, jedná se tedy o odborné sociální poradenství, azylové domy, krizovou pomoc, telefonickou krizovou pomoc a terénní programy. Při výběru organizací v následující tabulce byl vzat v potaz: vysoký počet registrovaných služeb pro oběti obchodu s lidmi a dále priorita v řazení obětí obchodování s lidmi do okruhu cílových osob.

Název organizace	Název služby	Druh služby	Dotace 2010 (Kč)
Diecézní charita Brno	Magdala - pomoc obětem obchodování s lidmi a nucené prostituce Znojmo	terénní programy	632 000
Diecézní charita Brno	Linka důvěry Blansko	telefonická krizová pomoc	542 000
Diecézní charita Brno	Centrum "PRO" Blansko	krizová pomoc	307 000
Arcidiecézní charita Praha	Poradna Magdala	odborné sociální poradenství	1 121 000
ROZKOŠ bez RIZIKA	Poradna pro ženy	odborné sociální poradenství	481 000
ROZKOŠ bez RIZIKA	Nejste na to samy	terénní programy	2 230 000
ROZKOŠ bez RIZIKA	Pražské poradenské středisko	odborné sociální poradenství	385 000
Diakonie ČCE - středisko v Rokycanech	Občanská poradna Rokycany	odborné sociální poradenství	1 000 000
Diakonie ČCE - středisko v Čáslavi	Občanská poradna diakonie Čáslav	odborné sociální poradenství	410 000
Diakonie ČCE - středisko sociální pomoci v Mostě	Občanská poradna Most	odborné sociální poradenství	1 234 000
La Strada Česká republika	krizová pomoc obchodovaným a vykořisťovaným osobám	krizová pomoc	2 200 000
La Strada Česká republika	ubytování pro obchodované a vykořisťované osoby	azylové domy	1 200 000
La Strada Česká republika	Poradna pro obchodované a vykořisťované osoby	odborné sociální poradenství	1 203 000

3.7.3 Další finanční zdroje

Je třeba dále zmínit, že dotační titul MPSV či MV je pouze jedním ze zdrojů, kterým jsou tyto služby financovány, neboť poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni využít tzv. vícezdrojového financování. Dalšími zdroji pro financování těchto poskytovatelů mohou být rozpočty územně správních celků, individuální projekty jednotlivých krajů, Evropský sociální fond (více informací viz Zpráva za rok 2009), jiné mezinárodní fondy atd.

4 PREVENCE

V této kapitole je možné najít informace o preventivních aktivitách v oblasti boje proti obchodování s lidmi. Je však třeba podotknout, že se nejedná o celkový výčet, různé preventivní aktivity byly popsány již v předchozích kapitolách. Pro informaci uvádíme v následujícím přehledu další významné aktivity. Relevantní informace k prevenci budou poskytnuty dále i v kapitole Partnerství (ve většině případů nelze informace spadající do těchto kapitol jednoznačně rozčlenit: řada preventivních aktivit je založena na účinné spolupráci rozličných partnerů a naopak řada partnerství je formována za preventivními účely).

4.1 Vzdělávání

V rámci prevence obchodování s lidmi pokračovaly v roce 2010 vzdělávací a přednáškové semináře zaměřené na problematiku trestného činu obchodování s lidmi a na preventivní opatření. Byly pořádány ve spolupráci se státními institucemi a nevládními organizacemi.

4.1.1 Vzdělávání OČTŘ

I v roce 2010 byla uskutečněna řada vzdělávacích akcí zaměřených na problematiku obchodování s lidmi pro orgány činné v trestním řízení. Semináře nebyly zaměřené jen na trendy v této oblasti, ale týkaly se i dalších souvisejících oblastí jako např. odčerpávání výnosů z TČ, vzdělávání v oblasti cizineckého zákona apod.

4.1.1.1 Policie ČR

Pro lepší orientaci ve vzdělávání příslušníků PČR uvádíme ještě před samotným zaměřením na obchodování s lidmi základní informace o jejich systému vzdělávání.

Vzdělávání policistů zahrnuje v první řadě kvalifikační přípravu, jejíž součástí je studium k získání stupně (oboru) vzdělání (potřebného stupně vzdělání lze dosáhnout též v jedné ze čtyř vyšších policejních škol či v jedné vyšší policejní a střední policejní škole; také studiem na Policejní akademii ČR, která poskytuje vysokoškolské vzdělání), dále studium k získání potřebného zaměření vzdělání, studium k získání dalšího odborného požadavku (jedním z kvalifikačních kurzů je i základní odborná příprava) a studium ve specializační přípravě, která poskytuje kvalifikaci k vybraným činnostem v režimu § 45 odst. 2 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. Vzdělání dále zahrnuje další odbornou přípravu, přípravu na vykonání služební zkoušky a systém manažerského vzdělávání.

Problematika obchodu s lidmi pro potřeby vzdělávání příslušníků PČR byla zařazena do školních vzdělávacích programů **základní odborné přípravy**, ale i **specializačních**

kurzů v policejních školách a školských zařízení MV. Jednotlivé tematické celky jsou zařazeny do odborných předmětů (kriminalistika, právo, služba pořádkové policie, služba dopravní policie). Cílem vzdělávání je předat policistům základní informace o problematice obchodování s lidmi a rozpoznat oběť obchodu s lidmi.

Specializované vzdělávání policistů určených na boj proti obchodování s lidmi probíhá především ve specializačních kurzech pro policisty SKPV ve Vyšší policejní škole MV (dále jen „VPŠ MV“) v Pardubicích, Školském účelovém zařízení MV v Praze-Ruzyni, ale částečně i ve Vyšší policejní škole a Střední policejní škole MV (dále jen „SPŠ MV“) v Holešově a na Policejní akademii ČR. Oblast organizovaného zločinu - obchodování s lidmi je součástí výuky ve specializačních kurzech „Operativně pátrací činnost“ pro příslušníky SKPV PČR, které dle aktuálních potřeb Policejního prezidia PČR, probíhají v rozsahu 13 týdnů ve VPŠ MV v Pardubicích, VPŠ MV v Brně a VPŠ a SPŠ MV v Holešově a to formou denního studia. V roce 2010 proběhlo pro policisty SKPV 11 specializačních kurzů „Operativně pátrací činnost“, kde bylo vyškoleno 206 policistů. Dalších 54 policistů a policistek pokračuje ve studiu v kurzech i v roce 2011.

V roce 2010 pokračoval nastavený trend boje s problematikou obchodu s lidmi i v rámci Služby cizinecké policie ČR. Při každé instruktáži opatření či bezpečnostní akci byly vždy připomenuty základy problematiky páchaní tohoto TČ a zdůraznění zaměření se na odhalování této trestné činnosti v rámci prováděné a připravované akce. Většinu „větších“ bezpečnostních a kontrolních akcí, buď plně připravovali, nebo se podíleli na přípravě a realizaci pracovníci skupin dokumentací jednotlivých obvodních ředitelství SCP. Tito jsou seznámeni s problematikou a jsou v rámci dané akce a problematiky bráni jako styční pracovníci, pro další realizaci při možném výskytu tohoto problému. Tito jsou také s novými trendy a problematikou obchodu s lidmi prioritně seznamováni v rámci jednotlivých instrukčně metodických zaměstnání (dále jen „IMZ“) pořádanými ředitelstvím SCP a v průběhu metodických výjezdů pracovníků Oddělení řízení šetření trestné činnosti a dokumentace ředitelství SCP. Mají také kontakty na místně příslušné pracovníky SKPV.

Pro orientaci uvádíme, že v roce 2010 bylo ve VPŠ MV v Praze školen v problematice obchodování s lidmi v rámci základní odborné přípravy celkem 1154 policistů a policistek. Dále pak s danou problematikou obchodování s lidmi bylo seznámeno celkem 248 policistů a policistek v rámci studia na VPŠ MV v Praze.

Vzdělávací aktivity v oblasti obchodování s lidmi v roce 2010 proběhly dále formou celorepublikového IMZ – **Odborného mezinárodního semináře k problematice se zaměřením na nucenou práci**, pro specialisty ÚOOZ v rámci vzdělávání zaštitěného Středoevropskou policejní akademií (Mitteleuropäische Polizeiakademie, MEPA). Jednalo se o seminář s prezentací činnosti Odboru obchodu s lidmi a nelegální migrace ÚOOZ a představení případových studií. V roce 2010 se konal mimo jiné v Praze Workshop pořádaný Odborem obchodu s lidmi a nelegální migrace ÚOOZ k problematice obchodování s lidmi pro specialisty ÚOOZ, a dále se v Balkové konalo IMZ pořádané ÚOOZ a ÚSKPV k problematice obchodování s lidmi pro specialisty ÚOOZ, ÚSKPV a KŘP SKPV. Nelze opomenout ani vzdělávání ve věci aplikace ust. **§ 42e cizineckého zákona** a dalších souvisejících ustanovení téhož právního předpisu. OAMP MV se v rámci součinnosti s ÚOOZ SKPV podílí na pravidelném školení věcně příslušných OČTŘ, a dále poskytuje ad hoc konzultace SZ či soudcům.

Problematika obchodování s lidmi je taktéž začleněna do dalších kurzů, modulů, předmětů či vzdělávacích programů v rámci vzdělávacích a školských zařízení MV. Jedná se ku příkladu o oblasti: Komunikace a policejní etika, Sociální patologie, Právo, Správní právo, Kriminalistika a kriminologie (Metodika vyšetřování TČ páchaných mládeží a páchaných na mládeži, Mravnostní kriminalita), Trestní právo hmotné - zvláštní část (Komerční sexuální zneužívání dětí a mládeže, Obchod s lidmi), Psychologie.

V rámci dalšího vzdělávání by výrazným přispěním bylo proškolení specialistů problematiky obchodování s lidmi zaměřené na **odhalování a vyšetřování této trestné činnosti** z hlediska hospodářské trestné činnosti, tzn. vyhledávání výnosů z trestné činnosti, prokazování vlastnického vztahu k tomuto majetku, problematiky pracovních smluv a navázání intenzivnější spolupráce se specialisty z UOKFK (školení k výnosům z trestné činnosti bylo zatím uspořádáno pro příslušníky UOOZ), nebo zavedení účinné spolupráce s kolegy z hospodářské trestné činnosti.

4.1.1.2 Vzdělávání na Justiční akademii

Justiční akademie zabezpečuje vzdělávání osob působících v okruhu působnosti resortu Ministerstva spravedlnosti. V oblasti vzdělávání dále koordinuje činnost se soudy, státními zastupitelstvími a dalšími institucemi. Organizuje a provádí odborné vzdělání soudců a státních zástupců, vzdělávání a výchovu justičních a právních čekatelů, a dalších osob, u nichž tak stanoví zvláštní právní předpis nebo ministerstvo. Analyzuje a zkoumá potřeby a požadavky soudců, státních zástupců a dalších profesních skupin a informuje o veškerých chystaných vzdělávacích akcích. V oblasti vzdělávání proběhly následující semináře k problematice obchodování a souvisejícím tématům:

- Jednodenní seminář (2 části) na téma „**Trestná činnost ve zdravotnictví**“ byl zaměřen mj. také na problematiku Úmluvy o biomedicině – mj. i problematika nedovoleného nakládání s buňkami, tkáněmi a orgány. Seminář byl určen pro soudce a státní zástupce. Obou částí se účastnilo cca 60 odborníků.
- V únoru 2010 se konal jednodenní seminář na téma „**Organizovaný zločin**“, který byl zaměřen na problematiku využití operativně pátracích prostředků v oblasti boje proti organizovanému zločinu a podmínky jejich použití se zaměřením na využití agenta; mezinárodní justiční spolupráce se zaměřením na problematiku využití agenta; dokazování, vztah organizovaného zločinu ke specifickým oblastem trestné činnosti vč. oblasti obchodování s lidmi – aktuální trendy v této oblasti, problematika spolupráce mezi policejním orgánem vyšetřujícím trestnou činnost a policejním orgánem osloveným neziskovou organizací a další témata vztahující se k organizovanému zločinu. Seminář byl určen pro soudce a státní zástupce, kteří dorazili v počtu 40. Lektoři pocházeli z vrchních státních zastupitelství.
- Dvoudenní seminář (4 běhy) konaný na téma „**Nový trestní zákoník**“ byl mj. zaměřen na vybranou problematiku nového trestního zákoníku včetně skutkových podstat nedovoleného nakládání s buňkami, tkáněmi a orgány, odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu, obchodování s lidmi, kuplířství, prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie. Seminář byl opět určen pro soudce a státní zástupce a zúčastnilo se ho cca 218 odborníků. Lektoři pocházeli z Nejvyššího soudu, Nejvyššího státního zastupitelství a Krajského státního zastupitelství.
- V květnu 2010 se konal jednodenní seminář na téma „**Obchodování s lidmi**“, zaměřený na problematiku: Situace v obchodování s lidmi v ČR, Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi; Vyšetřování trestné činnosti související s obchodováním s lidmi za účelem nucené práce. Legalizace výnosů z trestné činnosti – sledování finančních toků v souvislosti s organizovaným zločinem v oblasti obchodování s lidmi, daňová trestná činnost a související problematika. Poznatky z praxe, kazuistika; Relevantní ustanovení TZ a dopad změn, které přinesl nový trestní zákoník do trestního řízení, Zpráva o činnosti státního zastupitelství; Dokazování trestného činu obchodování s lidmi za účelem nucené práce a dokazování trestné činnosti související s organizovaným zločinem v této oblasti v praxi státního zastupitelství. Stručné seznámení s vybranými rozsudky ze zahraniční judikatury; Potřeby obchodovaných osob zejména v oblasti obchodování

s lidmi za účelem nucené práce. Praktické problémy při zastupování poškozeného/poškozené v oblasti obchodování s lidmi. Semináře se zúčastnilo 25 cizinců z řad soudců a státních zástupců. Za lektorský stolek usedli odborníci z MV, Nejvyššího státního zastupitelství, Krajského státního zastupitelství, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu SKPV PČR a zástupkyně organizace La Strada.

- V dubnu 2010 se konal jednodenní seminář na téma „**Internetová kriminalita**“, zaměřený na počítačovou kriminalitu (způsoby jejího páchaní, technické možnosti a pojmy, technické aspekty vyšetřování, trestná činnost na úseku informačních technologií a trestná činnost páchaná prostřednictvím internetu – zejm. kriminalita páchaná na dětech po internetu; znalecké posudky – nejčastější problémy). Seminář byl určen pro soudce a státního zástupce, kteří dorazili v počtu 45. Lektori pocházeli z řad PČR a znalců.

4.1.2 Vzdělávání pracovníků Správy uprchlických zařízení

Významnou roli při identifikaci obětí hrají také pracovníci SUZ, kteří při výkonu své práce mohou s potenciálními oběťmi obchodování s lidmi přijít do kontaktu. V roce 2010 byla uskutečněna pro zaměstnance SUZ – sociální pracovníky v Azylových zařízeních a v Zařízení pro zajištění cizinců – dvě školení v oblasti identifikace obětí obchodování s lidmi realizovaná organizací Arcidiecézní Charita Praha. Celkem se školení zúčastnilo 34 zaměstnanců. Zaměstnanci zhodnotili školení jako přínosné: Školení jim dle jejich hodnocení přineslo relevantní informace a základní přehled v dané problematice. Ocenili účast odborníků na danou problematiku z ministerstva vnitra na školení, díky níž získali komplexní přehled o fungování Programu, informace ve věci aplikace ustanovení § 42e cizineckého zákona a dalších souvisejících ustanovení téhož právního předpisu a nosné informace z praxe. Kladně ohodnotili také zařazení modelových situací do programu školení (další návrhy ke vzdělávání pracovníků SUZ ve vztahu k identifikovaným problematickým oblastem viz kapitola 3.6 Další informace k problematice identifikace obětí).

4.1.3 Vzdělávání pracovníků MZV vyjíždějících do zahraničí

V roce 2010 zavedlo MZV nový systém konzulárního školení určený pro pracovníky MZV překládané k výkonu práce do zahraničí, do jejichž náplně práce patří výkon konzulární agendy na zastupitelském úřadě (dále jen „ZÚ“). Systém rozeznává dva typy školení, a to předvýjezdovou přípravu a školení průběžné, které je určeno pro již vyslané konzulární pracovníky na ZÚ.

Cílem předvýjezdového školení je komplexní příprava pracovníků na výkon práce na konzulárních úsecích ZÚ. Školení má pevný rozvrh, pevně danou časovou dotaci a trvá nepřetržitě patnáct pracovních dnů. Na školení se lektorsky podílejí jak experti sekce právní a konzulární MZV, tak externisté působící v příslušných orgánech státní správy a v nevládních organizacích. Absolvování uvedeného školení je podmínkou vyslání pracovníka k výkonu konzulární agendy na ZÚ.

V rámci předvýjezdové přípravy spolupracuje MZV s OBP MV, který zajišťuje přednášku „Obchod s lidmi“. Konzulární pracovníci jsou v rámci této přednášky upozorněni na problémy spojené s obchodováním s lidmi, s jeho formami a projevy. Přednáška rovněž zahrnuje informace o systému podpory a pomoci obětem obchodování s lidmi a možnostech spolupráce ZÚ s příslušnými informacemi na území ČR. OBP MV přednáší v každém řádném běhu. V roce 2010 se podařilo uskutečnit 5 předvýjezdových školení a proškolit celkem 67 konzulárních nebo jiných pracovníků překládaných k výkonu práce do zahraničí.

V roce 2011 plánuje KKM spojit přednášku OBP s prezentací české pobočky IOM a navázat tak na zkušenosti z pilotního běhu předvýjezdové přípravy, který se uskutečnil v roce 2009.

4.1.4 Vzdělávání ozbrojených sil

V roce 2010 pokračovala spolupráce s Univerzitou obrany v Brně. Pořádaly se semináře zaměřené na problematiku obchodování s lidmi pro vyšší důstojnické školy a pro vedoucí funkcionáře praporu CIMIC (Civil Military Cooperation) v Lipníku nad Bečvou. Jednalo se o útvar, který pravidelně vysílá do mírových misí desítky svých lidí – ti pak úzce spolupracují s místními samosprávami v místě nasazení.

4.2 Další aktivity

Osvěta ve školách

V rámci preventivních aktivit v roce 2010 byl společností ŠIK CZ ve spolupráci s nevládní organizací La Strada vytvořen videospot zaměřený na prevenci v oblasti obchodování s lidmi. ŠIK CZ je společnost, která prostřednictvím velkoplošných obrazovek instalovaných ve školách usiluje o nový způsob komunikace s mladými lidmi. Do projektu se již zapojilo 269 základních a středních škol. Cílem této kampaně bylo informovat děti a mládež o problematice obchodování s lidmi a předat jim prostřednictvím této kampaně důležité informace např. před cestou do zahraničí.

Násilí na sexuálních pracovnících a pracovnících

V oblasti boje proti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování též stojí za zmínku akce konaná 17. prosince ku příležitosti Mezinárodního dne za ukončení násilí na sexuálních pracovnících a pracovnících („International Day to End Violence against Sex Workers“). V rámci tohoto dne uspořádala R-R setkání pro odbornou veřejnost a pochod pro širokou veřejnost k uctění památky zabitých sexuálních pracovníků (18) a jednoho sexuálního pracovníka (údaje poskytnuté Policejním prezidiem PČR od roku 2000). Bylo osloveno přibližně 10 organizací zabývajících se problematikou násilí na ženách (např. Rosa, La Strada, Elektra), Česká ženská lobby (sít' organizací), příslušníci Městské policie hl. města Prahy a zástupci médií. Odborného programu se zúčastnila sociální pracovníce z Elektry, o.s., psychologka z Brna a student VŠ z Brna. Veřejnosti byly představeny výsledky výzkumu názorů sexuálních pracovníků na návrh zákona o regulaci prostituce ve srovnání s tím, jak si jejich postoj vykládají zástupce médií. Výsledky obsahovaly i srovnání názorů klientek R-R v jednotlivých krajích (dokument nese název O nás ale s námi aneb Co si myslí sexuální pracovníce o Návrhu Zákona o regulaci prostituce)

Řízení ekonomické migrace

Dalším materiálem, jenž je v rámci dané problematiky dobré zmínit, je „*Návrh opatření k řízení ekonomické migrace, ochraně práv osob migrujících za prací a realizaci návratů*“ zpracovaný OAMP MV a projednávaný mj. v rámci Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci. Tento materiál byl vládou schválen dne 19. ledna 2011. Materiál řeší tři problémové okruhy - jeho obsahem je návrh nového systému ekonomické migrace do ČR, návrh systému návratů cizinců a **vyhodnocení dosavadního uplatňování institutů správního a trestního práva souvisejících s nelegální migrací a pracovním vykořisťováním cizinců**. Posledně zmíněná část materiálu hodnotí dosavadní využívání nástrojů trestního a správního práva a problémy spojené s jejich uplatňováním ze strany odpovědných správních orgánů či orgánů činných v trestním řízení; důraz je kladen zejména na **protiprávní jednání a trestné činy související s ekonomickou migrací**. Tato část materiálu byla vládě předložena pro informaci, nicméně její součástí jsou rovněž návrhy možných opatření směřujících k posílení kontrolních a sankčních mechanismů v dané oblasti.

Rozvoj sociálních služeb

V roce 2009 vzala vláda ČR na vědomí materiál „Priority rozvoje sociálních služeb pro období 2009 – 2012“, který představuje strategický rámec pro rozvoj sociálních služeb. Velký důraz je v něm kladen na oblast služeb sociální prevence (tedy i služeb pro oběti obchodu s lidmi). Uvedený dokument byl prvním krokem k vypracování uceleného národního plánu rozvoje sociálních služeb, jež MPSV ve spolupráci s relevantními partnery z oblasti sociálních služeb vytvořilo v roce 2010 a který by měl být předložen vládě k projednání. Tento materiál popisuje hlavní tématické okruhy z oblasti sociálních služeb, na obecné rovině se zaměřuje také na služby sociální prevence a vymezuje žádoucí cíle a nástroje pro jejich dosažení

V průběhu roku 2010 byla zahájena realizace individuálního projektu MPSV, který je financován z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, s názvem: „Podpora procesů v sociálních službách“. Tento projekt má za cíl podpořit dostupnost sociálních služeb vůči jejich uživatelům prostřednictvím efektivního a transparentního prostředí řízení, distribuce a monitoringu finančních prostředků z veřejných rozpočtů do sociálních služeb. V rámci tohoto projektu budou realizovány aktivity zaměřené také na identifikaci sociálních jevů a potřeb včetně zdrojů pro jejich řešení a saturování. Tyto jevy a potřeby dále budou vztahovány k současnému systému sociálních služeb (činnostem/úkonům v rámci jednotlivých druhů sociálních služeb). V rámci těchto aktivit nebude opomenuta cílová skupina „oběti obchodu s lidmi“. Jedním z výstupů, které má tento projekt přinést, jsou i relevantní normativní změny ve stávající legislativní úpravě.

4.3 Prevence cestou zlepšení právní úpravy

Kapitola prevence obsahuje pro rok 2010 i přehled legislativních změn, které byly v roce 2010 iniciovány, projednávány v rámci meziresortního připomínkového řízení, vešly v platnost nebo účinnost. Ačkoli je legislativa často viděna ve světle efektivního postihu pachatelů, je možné na ni nahlížet i z pohledu prevence. Kvalitní právní předpisy a dobře nastavené postihy za jejich porušení mohou odradit některé pachatele trestných činů od jejich páchaní, ale především kvalitní právní úprava chrání a zaručuje práva občanům i cizincům, zranitelným skupinám i jednotlivcům. I o tom by měla být prevence.

4.3.1 Změna relevantní právní úpravy v ČR

4.3.1.1 Nový trestní zákoník

Pro úplnost znovu uvádíme, že dne 1. ledna 2010 vstoupil v účinnost nový trestní zákoník, kde je trestný čin obchodování s lidmi definován v ustanovení § 168 TZ. Do nové definice bylo zapracováno několik změn: v oblasti sexuálního vykořisťování „k pohlavnímu styku nebo jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování“ spadá nově „anebo k výrobě pornografického díla“. Do výčtu forem pracovního vykořisťování „k otroctví nebo nevolnictví, k nuceným pracím nebo jiným formám vykořisťování“ byla zařazena „nucená služba v ozbrojených silách“ a dále odběr tkáně, buňky nebo orgánu z těla. Naprosto novou skutkovou podstatou je trestný čin dle ustanovení § 190 prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (podrobnější informace o změnách v TZ viz Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR z roku 2008).

Novela neoznámení trestného činu § 368 TZ

Nová úprava trestního zákoníku zařadila do výčtu skutkových podstat, jejichž nepřežádání, resp. neoznámení je trestné, mimo jiné i trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 TZ). Neziskový sektor se však ještě před vstupem novely v účinnost na MV ČR obrátil s obavou, že taková úprava je ve svém důsledku pro společnost nebezpečná, neboť povinnost neodkladně oznámit skutečnost, že došlo k trestnému činu obchodování s lidmi,

dopadá jak na terénní pracovníky, kteří každodenně přicházejí do kontaktu s kriminálním prostředím, tak i na oběti takové trestné činnosti. Ve svém důsledku pak taková úprava znemožňuje nevládním organizacím efektivně pracovat v oblasti identifikace obchodovaných osob a tedy i následně poskytovat sociální služby této velmi zranitelné skupině. Ke zvážení změny a přehodnocení této legislativní úpravy vyzval Českou republiku také Výbor OSN pro odstranění všech forem diskriminace žen.²⁹

Na základě toho se v prosinci 2010 na MS uskutečnilo jednání jehož závěrem byla shoda na přípravě novelizace trestního zákoníku, která bude ve vztahu k ustanovení § 368 TZ spočívat v exempci z oznamovací povinnosti trestného činu obchodování s lidmi podle §168 odst. 2 TZ a trestného činu zbavení osobní svobody (§170 TZ) pro osoby působící v organizaci poskytující pomoc obětem trestných činů. Oznamovací povinnost je zachována v případech, kdy pravděpodobnou obětí je nezletilý.

4.3.1.2 Trestní řád

Na rekodifikaci TŘ se v současnosti intenzivně pracuje. V nejbližší době bude vládě předložena novela TŘ, která reaguje na strategii vlády boje proti korupci na období let 2011 a 2012 (odposlechy, dále upravuje vazební řízení, nutnou obhajobu a některé další instituty).

4.3.1.3 Zákon o obětech trestné činnosti

Pozornost si zaslouží i otázka tvorby předpisu věnovaného obětem trestné činnosti. Zákon o obětech trestné činnosti byl v roce 2010 rovněž zpracováván (toto bude pokračovat i v roce 2011). Předpis bude vládě předložen do 31. srpna 2011.

4.3.1.4 Trestní odpovědnost právnických osob

V rámci potřeby řádné implementace norem na poli mezinárodním, je též vhodné zmínit přípravu předpisu, který plnění závazků usnadní. Pracovní orgán vládní koalice dospěl k dohodě v oblasti přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Jako nejvhodnější se jevil materiál připravený Ministerstvem spravedlnosti, který prošel v první polovině roku 2010 mezirezortním připomínkovým řízením. Očekávaný zákon o trestní odpovědnosti právnických osob byl předložen vládě k projednání a byl posléze vládou na počátku roku 2011 schválen. Návrh zákona měl dvě varianty: první obsahující taxativní výčet trestných činů, kterých se trestní odpovědnost právnických osob týká (plynoucí z pro nás závazných směrnic); druhá, ve které je trestní odpovědnost právnických osob upravena obdobně, jak je tomu u trestní odpovědnosti osob fyzických. Pravděpodobně je přijetí první verze a to zřejmě během druhé poloviny roku 2011.

4.3.1.5 Změna cizineckého zákona

Novela zákona byla vrácena ze senátu zpět do poslanecké sněmovny se třemi pozměňovacími návrhy, nicméně dne 21. prosince 2010 byla novela schválena ve znění přijatém poslaneckou sněmovnou. K novele zákona dochází z několika důvodů: jedním z nich je i transpozice tří směrnic EU (2009/52, 2008/115 a 2009/50). Zákon nově zavádí pobytové oprávnění tzv. modrá karta – zahrnuje pobytové oprávnění i pracovní povolení, je

²⁹ Více informací a další doporučení Výboru k plnění CEDAW naleznete zde: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/co/CEDAW-C-CZE-CO-5.pdf>

určena pro příslušníky třetích zemí, kteří vykonávají práci vyžadující vysokou kvalifikaci. Rozšiřuje se povinnost zaměstnavatele hradit náklady na správní vyhoštění cizince, kterého zaměstnal. Vypuštěna byla část zákona týkající se ustanovení o pobytu do 90 dnů, problematika krátkodobých víz bude upravena zákonem minimálně. Cizincům budou vydávána povolení k pobytu ve formě samostatného dokladu obsahujícího biometrické prvky (bude platit od května 2011) na místo stávajících pobytových štítků vlepovaných do pasu. Pobytová agenda byla převedena ze SCP do agendy OAMP MV a došlo ke zrušení oblastních ředitelství SCP - činnost těchto útvarů bude převedena na odbory cizinecké policie, které vzniknou pod krajskými ředitelstvími PČR. Na MV ČR vznikne nový útvar (Komise), který bude druhodistančním orgánem pro rozhodnutí vydaná OAMP MV v oblasti pobytů. Novela cizineckého zákona přinesla změny i ve zdravotním pojištění pro cizince.

4.3.1.6 Změna zákona o zaměstnanosti

Již výše zmíněné novely zákona o zaměstnanosti vejdou v účinnost 1. ledna 2011. Přinášejí mimo jiné i zpřísnění podmínek pro působení agentur práce na území ČR, které zahrnuje především zavedení povinného pojištění agentury práce proti úpadku agentury i a proti úpadku uživatele (ve výši zajišťující výplatu mzdy do výše trojnásobku průměrného měsíčního výdělku všech dočasně přidělených zaměstnanců) a povinnost doložit sjednání tohoto pojištění MPSV. Sankcí za nesplnění těchto povinností je odejmutí povolení ke zprostředkování zaměstnání. Podle nové právní úpravy agentury práce MPSV odejme povolení i tehdy, dopustí-li se agentura porušení zákona o zaměstnanosti, které přímo nesouvisí se zprostředkováním zaměstnání. MPSV současně stanoví den, ke kterému je agentura práce povinna zprostředkovatelskou činnost ukončit. Dále dochází ke zpřísnění podmínek změny odpovědného zástupce agentury práce. Ministerstvo vnitra je také nyní oprávněno si pro své stanovisko, které poskytuje MPSV pro účely vyřizování žádosti o povolení, vyžádat podklady i od Policie České republiky či zpravodajské služby. Při zpracování svého stanoviska Ministerstvo vnitra posoudí udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání z hlediska veřejného pořádku, bezpečnosti a dodržování práv třetích osob, nepochybně včetně zohlednění případů souvisejících s obchodováním s lidmi.

4.3.2 Změna relevantní právní úpravy v EU

Směrnice o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí

V roce 2010 se do své finální fáze projednání dostal návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV – základní to dokumentu EU v oblasti potírání obchodu s lidmi. Návrh svým holistickým zaměřením usiluje o to zabezpečit na unijní úrovni efektivnější boj proti obchodování s lidmi (*prosecution*), jakož i jeho účinnější prevenci (*prevention*) a v neposlední řadě i náležitou ochranu obětí obchodování s lidmi (*protection*). Návrh směrnice se řešil již v roce 2009 v podobě návrhu rámcového rozhodnutí, od roku 2010 v podobě směrnice ve spolupráci s Evropským parlamentem. Česká republika se aktivně účastnila vyjednávání o znění návrhu směrnice a ačkoli byla k některým návrhům kritická, finální návrh směrnice byl pro ní přijatelným kompromisem.

V konečné fázi vyjednávání se belgickému předsednictví podařilo uhájit proti návrhům Parlamentu EU pozici Rady pro spravedlnost a vnitřní věci (Rada SVV) z června 2010 alespoň tedy zejména pokud jde o klíčová trestněprávní ustanovení týkající se úpravy jurisdikce (čl. 9/2), trestních sazeb (čl. 4), jakož i nekriminalizace klientů využívajících služeb obchodovaných osob (čl. 15/4). Ta byla uhájena po ústupku Evropskému parlamentu, a sice přijetí ustanovení, které se vztahuje k roli tzv. Anti-Trafficking Coordinator (ATC), což sice

bylo ČR kriticky vnímáno, avšak v celkovém kontextu se pro ČR jednalo o akceptovatelný kompromis. Směrnice nicméně, pokud schválena v podobě, v jaké se nacházela na konci roku 2010, přinese některé významné změny:

- V textu došlo k rozšíření definice obchodování s lidmi o nové formy vykořisťování (zahrnuto i žebření či odstraňování orgánů).
- Přibylo ustanovení, že vůči obětem obchodování s lidmi má započít běh promlčecí lhůty až po dosažení zletilosti.
- Členské státy dále zváží, zda přijmou opatření, jejichž cílem je označit jako trestný čin využívání služeb, které jsou předmětem vykořisťování.
- Co se týká bezpodmínečné pomoci a podpory obětem obchodování: ve stávajícím textu je ukotveno omezení garance pomoci a podpory obětem OSL, bezpodmínečná pomoc a podpora nespolupracujícím ilegálně pobývajícím osobám tak nemusí povinně překračovat rámec tzv. doby na rozmyšlenou.

Za negativní změnu v průběhu projednávání lze označit zkrácení implementační lhůty – tzn., že členské státy budou muset zabezpečit opatření legislativní i nelegislativní povahy uvedená ve směrnici již během doby 2 let. V ČR půjde hlavně o nutnost právně ošetřit trestní odpovědnost právnických osob.

Rada EU pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele přijala dne 8. března 2010 Závěry Rady EU k vymýcení násilí páchaného na ženách v EU. Rada EU v nich členské státy naléhavě vyzývá mimo jiné k tomu, aby v co nejvyšší možné míře zajistily včasnou identifikaci a pomoc a podporu všem obětem obchodování s lidmi včetně státních příslušníků třetích zemí a občanů EU; zejména zajistily, aby byl státním příslušníkům třetích zemí poskytnut čas na rozmyšlenou a povolení k pobytu v souladu se směrnicí 2004/81/ES nebo případně vnitrostátními pravidly, aby jim byl umožněn bezpečný návrat do země původu, přejí-li si to.

5 PARTNERSTVÍ

5.1 Partnerství v rámci ČR

5.1.1 Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi

Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi (dále jen „MKS“) byla ustavena a její statut schválen usnesením vlády č. 1006 z 20. srpna 2008. Statut i jednací řád je vyvěšen na pravidelně aktualizovaných webových stránkách Ministerstva vnitra v rubrice o obchodování s lidmi³⁰. MKS zodpovídá za koordinaci aktivit v oblasti boje proti obchodování s lidmi a plnění úkolů vyplývajících z relevantních materiálů, zejména z usnesení vlády České republiky ze dne 23. ledna 2008 č. 67 k Národní strategii boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011) a jeho následných aktualizací. Předsedou MKS je ministr vnitra, výkonným místopředsedou náměstek ministra vnitra pro vnitřní bezpečnost. Funkci tajemníka MKS plní ředitel OBP MV. V intervalech přibližně jednoho měsíce se schází užší skupina expertů na tzv. koordinačních schůzkách, kde jsou operativně řešeny aktuální problémy týkající se jednotlivých obětí obchodování s lidmi. Zároveň je zabezpečena výměna aktuálních informací mezi hlavními aktéry.

V roce 2010 se konala dvě setkání této skupiny, konkrétně III. a IV. setkání. III. setkání MKS se uskutečnilo 30. června 2010 a byly probírány tyto body: hodnocení České

³⁰ <http://www.mvcr.cz/clanek/mezirezortni-koordinacni-skupina-pro-oblast-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-mks.aspx>

republiky v TIP reportu (Trafficking in persons report); problematika obchodování s lidmi v rámci EU a dílčí projekty v této oblasti, kterých se Česká republika účastní nebo které sama iniciuje; současný stav aplikační praxe nové úpravy nepřekážení a neoznámení trestného činu (§ 367 a § 368 trestního zákoníku) v oblasti obchodování s lidmi především z pohledu NNO, které jsou v této oblasti aktivní; problematika postavení oběti obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování přednesená externím hostem - advokátem; seznámení členů MKS s výsledky výběrového řízení pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím v rámci dotačního programu „*Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi*“, aktuality NNO La Strada ke konferenci *Comp.act* a výsledkům facilitační skupiny v rámci projektu "Assessment of the human rights impact of anti-trafficking laws and measures".

IV. setkání MKS se konalo 17. prosince 2010 s následujícími body programu: byl přivítán a představil se nový člen MKS (Diakonie ČCE), zástupci ÚOOZ a OAMP MV podali informaci o kauze rumunských občanů pracovníě vykořisťovaných v Plzni, byly poskytnuty aktuální informace k řadě projektů (Projekt Magdala, „Discovering trafficking in human beings, Assessment of the human rights impact of anti trafficking laws and measures" atd.), představeny aktivity Národního zpravodaje (tuto roli plní OBP), dále byli členové MKS seznámeni s přípravou novelizace trestního zákoníku ve vztahu k úpravě neoznámení resp. nepřekážení trestného činu, s novelou cizineckého zákona s novelou zákona o zaměstnanosti a s hlavními body návrhu Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV.

Do Meziresortní koordinační skupiny pro boj proti obchodování s lidmi byl v roce 2010 ministrem vnitra přijat nový člen a sice NNO Diakonie ČCE - poskytovatel sociálních služeb pro oběti obchodování s lidmi. Díky finančním prostředkům přiděleným Diakonii ČCE v rámci dotačního titulu MV (gestorem OPK MV) „Prevence obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“ byl zřízen utajovaný azylový byt pro muže – oběti obchodování s lidmi.

Případem, který je mezi nevládními organizacemi nazýván „stromkaři“ (anglicky „Tree-Workers“), se začali zabývat NNO a advokáti poškozených od ledna 2010. V březnu 2009 organizovala pracovní agentura náboru mezi vietnamskou komunitou přímo v tržnici SAPA, cizinci se shodují, že jim byla nabízena práce v lese za cca 10 až 15 tisíc Kč měsíčně. Následně došlo k podpisu údajné pracovní smlouvy, která se později ukázala být smlouvou o vzdělání, na základě které nevznikal nárok na finanční odměnu, naopak, pracovníci měli hradit za toto školení 500 – 1500 Kč. V období od března do června 2009 byli pracovníci rozváženi po různých místech po ČR na práci v lese a lesních školkách, kde pracovali 10 až 12 hodin denně vesměs na realizaci veřejné zakázky Lesů ČR. Cizinci se shodují, že žádný z nich nedostal zapláceno, někteří několikrát dostali 1000 Kč na týden jako kapesné a stravné. Zástupci poškozených se domnívají, že náboru pokračovaly i nadále, přičemž se oběťmi možného vykořisťování stali i občané dalších států, zejména Mongolska, Rumunska, Slovenska.

S žádostí o vystoupení na MKS a přednesení návrhu legislativní úpravy (upravující práva cizinců ve vztahu k aplikaci ustanovení §168 TZ) se v červnu 2010 na OBP obrátil jeden z advokátů poškozených. Na červnovém setkání MKS pak prezentoval navrhované legislativní změny, které vycházely z jeho dosavadní praxe, přičemž informoval účastníky jednání o podezření na rozsáhlou trestnou činnost související s obchodováním s lidmi a pracovním vykořisťováním cizinců, kteří byli zaměstnáni na manuální práci v lese. S ohledem na komplikovanost nastíněného problému bylo dohodnuto další jednání, které by umožnilo dostatečně celou záležitost projednat. Jednání se na MV uskutečnilo v červenci 2010 za přítomnosti dalších orgánů státní správy včetně OČTŘ. MV doporučilo, aby se zástupce poškozených obrátil na příslušné orgány PČR. Případem se v roce 2010 zabývalo MPSV, OČTŘ včetně příslušných odborů MV, kteří ve věci intenzivně šetřili. Vzhledem ke složitosti

případu se lze domnívat, že se případem budou zabývat jak NNO tak i orgány státní správy i v roce 2011.

V roce 2010 organizace La Strada poskytla externí odborné konzultace a spolupráci v kauze Stromkařů. Tento případ vykořisťování zahraničních dělníků a dělnic, poutá pozornost i zahraničních subjektů, včetně např. Organizace pro spolupráci a bezpečnost v Evropě (dále jen „OBSE“).

5.1.3 Společné bezpečnostní akce, společná jednání

PČR hodnotí spolupráci v rámci potírání obchodování s lidmi s jednotlivými subjekty jako poměrně bezproblémovou, nadále pokračuje spolupráce v rámci Programu s OPK MV, OBM MV a dalšími účastníky. Harmonizace některých vztahů je potřeba pouze v oblasti spolupráce neziskového sektoru v rámci trestního řízení.

Preventivní činnost ze strany policie byla realizována v krajích, které jsou nejvíce ohroženy provozováním prostituce a zaměstnáváním cizinců, ale i v nově vzniklých krajích, kde byla touto formou navázána spolupráce s mimoresortními subjekty. Prováděna je prostřednictvím součinnostních kontrolních akcí v zájmovém prostředí.

Z hlediska SCP lze celkově říci, že veškerá spolupráce se zainteresovanými složkami v boji proti obchodování s lidmi byla v roce 2010 rozhodně využita. Postupy v roce 2011 se teprve budou muset nastavit, neboť došlo k celkové restrukturalizaci a převodu všech skupin dokumentací ze Služby cizinecké policie, pod jednotlivá krajská ředitelství policie, kde byly vytvořeny Odbory cizinecké policie a pod nimi skupiny nebo oddělení (dle krajů). Skupina dokumentace na mezinárodním letišti Praha – Ruzyně, je nadále pod plnou gescí SCP – ICP Praha Ruzyně. Tito všichni by se plně nadále měli věnovat stejné problematice, avšak není zatím plně nastavena komunikace a spolupráce mezi metodicko-řídícím článkem, tj. Oddělením řízení šetření TČ a dokumentace ředitelství SCP a jednotlivými Odděleními dokumentaci na jednotlivých krajských ředitelstvích a to z důvodu jejich zařazení a přímému velení pod jinou službou PČR. Trend je ovšem směřován k zachování stávajícího procesu a postupu jednotlivých činností a realizací spolupráce, s obměnou v informačním toku skrz Krajské ředitelství.

SCP se v roce 2010 účastnila projektu agentury FRONTEX, zaměřeného na problematiku obchodování s lidmi – vytvoření jednotného postupu při jeho potírání a zavedení systému podávání zpráv.

I v roce 2010 probíhaly společné bezpečnostní akce za účelem monitoringu prostituční klubové scény v Praze, dále akce zaměřené na odhalování nelegálního pobytu či nelegálního zaměstnání osob ze zemí mimo EU. Tyto akce se konaly v součinnosti s příslušníky ÚOOZ, Městské policie hl. města Prahy a SCP. K monitoringu byli přizváni i zástupci MV ČR.

5.2 Spolupráce se zahraničními partnery

5.2.1 Spolupráce v rámci EU

Národní zpravodaj

Centre for Parliamentary Studies v Bruselu uspořádal konferenci na téma Nové přístupy v prevenci obchodování s lidmi - sjednocování evropských znalostí a zástupci ČR zde přednášeli na téma role Národního zpravodaje v České republice, výzvy a příklady dobré praxe. Přednáška byla zařazena do panelu společně s vystoupením nizozemské národní zpravodajky. Nizozemí drží dlouhodobě jeden z nejvyšších standardů v boji proti obchodování s lidmi. ČR a Nizozemí představují odlišné příklady umístění role národního zpravodaje v rámci státu. Nizozemí je zastáncem propojení nezávislého soudního sektoru

s pozicí národního zpravodaje. Česká republika pověřila plněním role národního zpravodaje kompetentní odbor Ministerstva vnitra. Z pohledu České republiky je národnímu zpravodaji zajištěna nezávislost – jeho práce není spojena s vedením ministerstva, zároveň však tato pozice umožňuje zpravodajovi efektivně získávat veškeré informace a to především od orgánů činných v trestním řízení i dalších. Zařazení představitele ČR do programu konference lze považovat za velmi prestižní.

Zástupci ČR byli přítomni i na konferenci v Haagu organizované pod záštitou národního zpravodaje Nizozemí s názvem Monitorovací mechanismy v boji proti obchodování s lidmi k příležitosti výročí deseti let fungování národního zpravodaje v Nizozemí.

Česká republika se zúčastnila dvou neformálních setkání národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů EU v Bruselu. Během CZ PRES byla ČR iniciátorem takového setkání, které bylo později formalizované rozhodnutím Rady EU ze 4. června 2009 (Council conclusions on establishing an informal EU Network of National Rapporteurs or Equivalent Mechanisms on Trafficking in Human Beings). V současné době se setkání, na žádost jejich členů, koná pod záštitou Komise nejméně dvakrát ročně. Na setkáních jsou diskutována témata týkající se bezprostředně boje proti obchodování s lidmi na úrovni EU, monitorovací aktivity řady evropských zemí, společné projekty atd. Národní zpravodajové či ekvivalentní mechanismy plní úkoly, které vyplývají z jejich funkce a výsledky na těchto fórech prezentují. Těchto neformálních setkání se účastní i představitelé různých mezinárodních organizací jako je např: Mezinárodní organizace práce (v anglickém jazyce - ILO), OBSE či IOM.

Projekt Discovering Trafficking

Organizace La Strada v partnerství s OBP MV a Justiční akademií se spojil ve spolupráci na tříletém projektu „Discovering Trafficking for the purpose of Forced Labour and Labour Exploitation“ neboli „Odhalování obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování nebo nucené práce“ vznikl se záměrem zvýšit povědomí o problematice obchodování s lidmi a zlepšit přístup obětí tohoto trestného činu k právnímu zastoupení a dalším službám poskytovaným státem a garantovaným EU. Projekt je hrazen z prostředků Evropské komise - DG Home Affairs, je realizován od června roku 2010 a poběží 36 měsíců. Součástí projektu je kromě jiného mapování zkušeností v oblasti trestně-právního přístupu k problematice obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování v zahraničí. Jedním z konkrétních cílů je pak definovat pojem nucená práce a pracovní vykořisťování na základě zkušeností z ČR a jiných zemí EU a následně umožnit aktivní využívání těchto definic v rámci soudního systému ČR. Projekt předpokládá spolupráci alespoň 5 zemí EU, se kterými byla již předběžně domluvena spolupráce (Německo, Španělsko, Itálie, Bulharsko, Belgie a Nizozemí), a získá nejméně 8 pravomocných rozsudků k výše uvedeným formám THB. Sběr rozsudků bude probíhat skrze síť národních zpravodajů či ekvivalentních mechanismů. V roce 2011 se bude konat workshop k předběžným výstupům se sběru rozsudků, kde se předpokládá účast těch zemí, které poskytly své rozsudky k analýze. Projekt dále předpokládá rozšíření výstupů i do dalších zemí EU, tvorbu manuálů atd. a počítá i s aktivitami pro zlepšení spolupráce mezi zeměmi.

5.2.2 Další spolupráce na mezinárodní scéně

ILO

Ve dnech 4. a 5. července 2010 se zástupci České republiky zúčastnili konference “Transnational Multi-Stakeholder Action to combat trafficking in human beings for the purpose of labour exploitation Identification and protection of victims – FREED” (dále jen „FREED“) konané v sídle ILO v Ženevě, Švýcarsku. Projektu FREED se účastnilo Polsko, Portugalsko, Rumunsko a Itálie. Cílem projektu bylo poskytnout zainteresovaným subjektům informace o stavu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování napříč různými ekonomickými sektory a poskytnout především inspektorům práce lepší podmínky

k monitoringu rizikových pracovních míst a osob, které se mohly stát obětí tohoto trestného činu. Do projektu byly zahrnuty policejní jednotky, úřady státních zástupců, NNO, úřady práce, odbory a inspektoráty práce. Konference seznamovala účastníky s výsledky tohoto projektu. Tato konference byla impulzem pro Českou republiku, aby ministerstvo vnitra zahájilo s ministerstvem práce a sociálních věcí diskusi o možnosti zavést školení pro inspektory práce a kontrolory úřadu práce. Realizace diskusí započatých v roce 2010 se předpokládá již v následujícím roce.

ERRC

Významnou zkušeností byla účast České republiky na konferenci v Budapešti pořádané 10. prosince 2010 s názvem European Roma Rights Centre s názvem **Obchodování s romskými ženami a mládeží ve střední a východní Evropě**, kde byla představena i stejnojmenná zpráva k uvedené problematice. Předem je nutno zdůraznit, že se jednalo o vůbec první akci svého druhu, kde byla v rámci romské komunity diskutována otázka obchodování s lidmi respektive s romskými ženami a mládeží. V rámci této komunity se jedná o velice citlivou problematiku a tato konference a jí předcházející výzkum znamenají významný průlom při řešení této otázky.

Cílem konference bylo představit a debatovat nad závěry terénního výzkumu, který byl proveden v pěti zemích střední a jihovýchodní Evropy (Česká republika, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko a Bulharsko) Výzkum byl proveden neziskovým sektorem kvalitativně a to formou dotazníků a řízených pohovorů na 227 lidech (oběti, příslušníci policie, pracovníci NNO) dohromady v pěti zemích. Např. v České republice bylo dotázáno celkem 12 obětí obchodování s lidmi romského původu, výzkum byl proveden v Praze, Brně, Ostravě a Ústí nad Labem. Během konference došlo k prezentaci několika zavádějících informací týkajících se bezprostředně problematiky obchodu s lidmi. Zástupci České republiky se proti uvedeným informacím ohradili a poskytli zpracovatelům materiálu relevantní informace. Dokument měl být vydán z počátku roku 2011, zatím však není k dispozici.

Regionální iniciativa Rakouska

V pondělí 20. září 2010 se v budově rakouského kancléře konala diskuse na ministerské úrovni k Posilování externí dimenze a partnerství v boji proti obchodování se ženami - budoucnost politiky EU proti obchodování s lidmi v éře Lisabonské smlouvy (High-level Ministerial Round Table Discussion "Towards Strengthening the External Dimension and Partnerships in Preventing and Combating Trafficking in Women, The Future of the EU Anti-Trafficking Policy in the Lisbon Treaty Era) pořádaná rakouskou federální Ministrýní pro ženy a sociální služby paní Gabriele Heinisch-Hosek. Českou republiku na politické úrovni zastupoval tehdejší náměstek policejního prezidenta plk. Ing. Viktor Čech. Setkání ve Vídni mělo být vyjádřením politické vůle států bojovat proti obchodování s lidmi, především se ženami. Kulatého stolu se zúčastnili zástupci zemí sousedících s Rakouskem včetně Chorvatska. Ministerský stůl předcházela předjednání s rakouskou stranou, během kterých bylo na žádost České republiky pozměněno znění navrhované Vídeňské deklarace. Tento dokument byl po ukončení setkání představen médiím a měl symbolizovat začátek nové spolupráce mezi pozvanými státy. Tato spolupráce – regionální iniciativa má vycházet z principů přijatých v Lisabonské smlouvě a Stockholmském programu a má usilovat o co nejefektivnější implementaci již existujících nástrojů k potírání fenoménu obchodování se ženami. Česká republika vyjádřila podporu aktivitám směřujícím k potlačování tohoto trestného činu, nicméně v kontextu této regionální iniciativy vyslovila obavy z dublování již existujících aktivit a omezení jejich působnosti pouze na oblast účastnících se států. Tuto iniciativu chápe spíše jako výzvu Radě EU usilovat o co nejefektivnější implementaci již existujících nástrojů na úrovni EU v boji proti obchodování s lidmi.

Odborný mezinárodní seminář v Solenici

OPK MV ve spolupráci s OBP MV a ÚOOZ pořádal odborný mezinárodní seminář – pracovní setkání expertů k problematice obchodování s lidmi, se zaměřením na nucenou

práci. Setkání se uskutečnilo ve dnech 29. září – 1. října 2010 v hotelovém zařízení Ministerstva vnitra Solenice. Semináře se zúčastnilo 36 českých a 8 zahraničních účastníků zejména z řad policie a justice. Lektorskou činnost zabezpečovali experti z České republiky, ze Slovenska, Ukrajiny a zástupce FBI Legal Attaché pro Českou a Slovenskou republiku. Cílem mezinárodního expertního setkání bylo zlepšení a urychlení předávání informací ohledně řešení konkrétních případů obchodování s lidmi mezi Českou republikou a zdrojovými zeměmi – Slovensko a Ukrajina. Dalším z cílů bylo zhodnotit stávající možnosti zefektivnění aplikace trestněprávních možností odhalování trestného činu obchodování s lidmi za účelem nucené práce. Zkušenosti v rámci mezinárodní spolupráce v boji proti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových s důrazem na opatření směřujících k prevenci by mohly vést ke snížení výskytu tohoto trestného činu.

ICMPD

Ministerstvo vnitra se zapojilo v rámci EU/EC do operačního programu nazvaného „*Prevention of and fight against Crime.*“ Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (dále jen „ICMPD“) koordinoval v rámci výše uvedeného operačního programu projekt „**Mezinárodní referenční mechanismus pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových**“. Gestorem projektu za ČR byl OPK MV. V únoru v roce 2010 se za účasti italských zástupců odboru pro rovné příležitosti, projektových partnerů z 8 participujících zemí a expertů z mezinárodní organizace ICMPD uskutečnil závěrečná mezinárodní konference k problematice obchodování s lidmi. Hlavním cílem bylo vytvořit platformy pro implementaci doporučení na národní úroveň a postupně vytvářet podmínky i pro mezinárodní úroveň. Výstupem projektu jsou dvě metodické příručky „Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Persons in Europe: TRM-EU“, která mapuje situaci obchodování s lidmi v jednotlivých zemích zapojených do tohoto projektu, podrobně představuje existující národní koordinační mechanismy a legislativní rámce a jejich možné propojení. Příručka se zabývá sjednocením standardů služeb poskytovaných obětem, repatriací a reintegrací obětí. Příručka se také zaměřuje na stanovení společných principů péče o oběti obchodování s lidmi a jejich navrácení do země původu. Druhou cennou publikací je „Study on Post-Trafficking Experiences in the Czech Republic, Hungary, Italy and Portugal“. Tato publikace je analýzou systémů v uvedených zemích. Větší část studie je věnována rozhovorům s oběťmi obchodování s lidmi. Na základě této studie lze také získat cenné informace z pohledu obětí obchodování s lidmi a jejich názory na poskytovanou péči v jednotlivých zemích.

PROJEKT s IOM

OAMP MV realizuje od roku 2009 k problematice nelegální migrace ve spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci projekt schválený „usnesením vlády České republiky ze dne 29. června 2009 č. 846“. Byť je tento projekt - „**Pokračování informační kampaně na prevenci nelegální migrace mongolských občanů**“, jak sám název napovídá, primárně zaměřen do oblasti migrace, je zřejmé, že s ohledem na časté prolínání problematik jej lze současně vyhodnotit jako preventivní opatření pro oblast potírání obchodování s lidmi. V jeho rámci se rozšiřuje preventivní a informační působení na mongolské občany v České republice a v Mongolsku, jejichž cílem je hledání zaměstnání v ČR. Vedle distribuce již vytvořených informativních brožur, zpracování mongolské verze webových stránek pro cizince www.domavcr.cz, byl vytvořen a distribuován dokumentární film s tematikou pracovní migrace mongolských občanů do České republiky zobrazené na konkrétních osudech pracovních migrantů v České republice a v Mongolsku.

Zásadní podmínkou pro úspěšné šíření tohoto dokumentu, a tím oslovení velkého množství mongolských občanů, je jeho elektronické zpracování a následná distribuce skrze více než 25 mongolských televizních kanálů, internet, přímou distribuci DVD nosičů jako příloh tištěných médií apod. Vedle dokumentárního filmu byl natočen též krátký instruktážní film, který mongolské migranty názorně instruuje o tom, jak postupovat při žádosti o pracovní vízum a po příjezdu do ČR.

Spolupráce s východní Evropou a střední Asii

V červnu 2010 se konal v regionu Banskó v Bulharsku seminář „Vytváření kontaktní sítě pro prevenci obchodování s dětmi a mladistvými ve východní Evropě a střední Asii“ („Regional Networking for Child and Youth Trafficking Prevention in Eastern Europe and Central Asia“). Seminář byl pořádán organizací Bulgarian Network for Child and Youth Trafficking Prevention za podpory "East-East Program" of the Open Society Institute – Sofia. Účelem jednání bylo vytvoření kontaktní sítě za účelem výměny informací o preventivních programech a dobré praxi, setkání odborníků z neziskového sektoru, státní správy, tvůrců koncepcí boje proti obchodování s lidmi/děťmi, vědců, novinářů atd. Byli zde přítomní hlavně zástupci nevládních neziskových organizací, ze zemí: Estonsko, Kyrgyzstán, Kazachstán, Azerbajdžán, Mongolsko, Rumunsko, Moldávie, Tádžikistán, Polsko, Gruzie, Srbsko, Kosovo, Albánie, Bulharsko, Makedonie, Černá Hora, Bosna a Hercegovina a Řecko. I přes velmi nesourodou skupinu účastníků (vzhledem k zastoupeným zemím, různým problematickým okruhům) měl být tímto seminářem položen základ budoucí spolupráce v rámci projektu koordinovaného pořádající organizací. Po vyhodnocení účinnosti budoucího projektu a potřeb spolupráce však byl koordinátory projekt omezen na účastníky ze zemí bývalého SSSR, zemí sousedících a několika asijských států.

6 PRIORITY

6.1 Zhodnocení aktivit v boji proti obchodování s lidmi ve světle priorit stanovených na rok 2010

Rok 2010 byl v mnoha ohledech významným rokem pro oblast boje proti obchodování s lidmi, a to z mnoha pohledů. Na následujících stranách nabízíme výsek událostí a aktivit, který koresponduje s prioritami nastavenými ve Zprávě o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2009. Tyto priority reflektují úkoly stanovené Národní strategií na základě usnesení vlády č. 67 ze dne 23. ledna 2008.

I. TZ a potírání obchodování s lidmi

Prioritní oblastí, na kterou měl být v minulém roce kladen důraz bylo posilování schopností především orgánů činných v trestním řízení důsledně potírat trestnou činnost obchodování s lidmi. Nejasnosti ve vztahu trestněprávní úpravy legální definice obchodování s lidmi a aplikační praxe byly předmětem diskuzí i v uplynulém roce. Nutno podotknout, že právě s cílem posilovat schopnost především orgánů činných v trestním řízení důsledně potírat páčání trestného činu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, se realizuje zmíněný projekt *Discovering Trafficking for the purpose of Forced Labour and Labour Exploitation*.

Posílení schopnosti OČTŘ odhalovat trestnou činnost by měla představovat i změna právní relevantní úpravy. Dne 1. ledna 2010 vstoupil v účinnost zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, kde je trestný čin obchodování s lidmi nově definován v ustanovení § 168. V trestním zákoníku se objevilo několik nových trestných činů zásadních pro tuto oblast, jako je např. trestný čin dle ustanovení § 190 prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, trestný čin dle § 367 a § 368 – nepřekažení a neoznámení trestného činu, kam byl nově zařazen trestný čin obchodování s lidmi; včetně ustanovení vztahujících se k pracovnímu vykořisťování, kde je významný nově zařazený trestný čin neoprávněného zaměstnávání cizinců dle § 342 TZ. V roce 2010 byli vůbec poprvé odsouzeni, i když doposud ne pravomocně tři pachatelé trestného činu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. V roce 2010 byla taktéž přijata řada zákonů souvisejících s problematikou obchodování s lidmi a boji proti němu (novela zákona cizineckého, o zaměstnanosti apod.)

V rámci EU se do finální fáze dostala vyjednávání o podobě Směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV, jakožto prioritního dokumentu pro členské země EU. Řada aktivit byla realizována v oblasti prevence a podpory a ochrany obětí, úspěšně se rozvíjela i spolupráce na mezinárodní úrovni, stejně jako spolupráce mezi státním a neziskovým sektorem.

II. Posilování sběru dat

Problematicke sběru dat byla věnována pozornost zejména na mezinárodní scéně v rámci neformálních setkání národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů EU v Bruselu. Jedna z diskuzí vedla k sestavení identifikátorů pro sběr dat v oblasti obchodování s lidmi. Cílem by mělo být stanovení vybraných klíčových ukazatelů, které by mohly přispět k lepšímu posouzení závažnosti problému, lepší pochopení dynamiky obchodování s lidmi lepší hodnocení stávajících politik. Evropská komise financovala řadu projektů v této oblasti a navržené ukazatele jsou založeny na doporučeních vyplývajících z těchto studií. Údaje o obchodování s lidmi by měly být shromážděny na různých úrovních za zapojení různých zúčastněných subjektů (např. OČTŘ, imigrační úřady, neziskové organizace, poskytovatelé zdravotní péče), přičemž seznam identifikátorů předpokládá dva paralelní systémy sběru dat – informace od oběti a informace poskytnuté relevantními subjekty, které přijdou s obětí do styku.

Na posledním setkání národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů EU v Bruselu v prosinci 2010 pak byl expertem z Evropské komise prezentován rezultat komentářů k souboru identifikátorů. Ve vztahu k informacím získávaným od obětí je požadována škála údajů, která sice může být i přes jistou obtížnost zjistitelná, nicméně zůstává otázkou, k čemu tato data budou sloužit a jak budou dále využita. Dle názoru ČR nemají získaná data často dostatečný praktický dopad na utváření politiky boje proti obchodování s lidmi v porovnání s úsilím, které je do sběru takových dat vloženo (např.: je problematické objektivně zjistit míru emocionální kontroly pachatele nad obětí; též je diskutabilní sběr dat typu: přesné datum registrace oběti u pomáhající NNO, místo narození oběti či označení oběti za potenciální, potvrzenou, identifikovanou). Zmíněna byla též obtížnost porovnávat data ve všech členských státech (je ale možné vytvořit skupiny států se stejným přístupem ke sběru dat a v rámci těchto skupin pak data porovnávat; schůdná by měla být limitace základního počtu identifikátorů - cca. 15, které nebudou obtížně zjistitelné a zbývající informace by byly součástí skupiny nepovinně poskytovaných dat). Za další nejistý moment byla označena nutnost brát ohled na oběť při tak širokém sběru informací, zejm. co se ochrany osobních údajů a bezpečnosti oběti týče.

V rámci sběru dat na území ČR lze opět upozornit na skutečnost, že v roce 2010 nadále pokračovala realizace projektového záměru databáze tzv. „Informační systém Obchodovaná osoba“. Další možnosti harmonizace relevantních databází pak budou předmětem diskuzí v následujícím období.

III. Důraz na ohrožené skupiny osob

V rámci potřeby klást důraz na ohrožené skupiny osob byla potvrzena nutnost tyto ohrožené osoby včas identifikovat, vymanit je z „vykořisťujícího“ prostředí, případně situacím, ve kterých k vykořisťování dochází, předcházet. Za účelem včasné identifikace obchodováním ohrožených či obchodovaných osob byla v uplynulém roce realizována řada školení především pro pracovníky rozličných institucí, kteří mohou při výkonu své práce přijít do kontaktu s potenciálními oběťmi obchodování s lidmi. Kromě školení na Justiční akademii, SUZ došlo v letošním roce v rámci 6 běhů předvýjezdového konzulárního zaškolování ke školení pracovníků pracujících na zastupitelských úřadech v cizině, dále pak došlo ke vzdělávání v řadách PČR i ozbrojených sil.

IV. Pokračování monitoringu situace v obchodování s dětmi dle definice § 168 TZ

V souvislosti s monitorováním situace v obchodování s dětmi dle definice § 168 TZ lze zmínit, že byl v roce 2010 finalizován materiál „OBCHODOVÁNÍ S DĚTMI - doporučení pro postup orgánů veřejné správy“, vypracovaný na základě podkladů poskytnutých zejména zástupci oddělení a útvarů MV a PČR, MPSV, MŠMT, MS, Městské policie Praha, La Strada, a IOM Praha, který se detailně zabývá postupy orgánů veřejné správy zejm. ve vztahu k nezletilému cizinci, který se buď dopustil činu jinak trestného, provinění nebo přestupku zvláště v oblasti, kde je účelem takového jednání dosažení majetkového prospěchu (kapesní krádeže, krádeže v obchodech, loupeže, ale i jednání, která nejsou kriminalizovaná: př. žebrání), nebo na něm byl spáchán trestný čin, a který je zároveň potenciální obětí obchodování s lidmi (dětmi) ve smyslu ustanovení § 168 odst. 1 TZ. V materiálu jsou uvedeny mimo jiné i problematické momenty ve vztahu k identifikaci dětských obětí vymezené trestné činnosti a následný postup relevantních orgánů. Uvedený materiál bude distribuován PČR, ZDC prostřednictvím MŠMT, OSPOD prostřednictvím MPSV, vybraným neziskovým organizacím a dalším aktérům; bude též k dispozici na webových stránkách MV v první polovině roku 2011.

V. Aktualizace Programu v souladu s posledními trendy

Vzhledem k proměnlivosti situace v oblasti obchodování s lidmi obecně si pozornost zaslouží i adekvátní aktualizace instrumentů zajišťujících kvalitní asistenci osobám, u nichž existuje podezření, že jsou oběťmi obchodování s lidmi. Tato priorita byla splněna aktualizací Metodického návodu prvního náměstka ministra vnitra k fungování Programu podpory a

ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho institucionálnímu zabezpečení ze dne 7. června 2010.

6.2 Priority pro rok 2011

I přes úspěšné plnění priorit z poslední Zprávy, existují oblasti boje proti obchodování s lidmi, kde je nutné aktivity nadále posilovat a zefektivňovat např. v oblasti důsledného potírání této kriminální činnosti, v oblasti identifikace obětí, a to především prostřednictvím vzdělávacích programů zaměřených na monitoring situace v obchodování s dětmi dle definice § 168 TZ, monitoringu prostituční scény apod.

I. Důsledné potírání TČ obchodování s lidmi

S cílem přizpůsobit se současným trendům v potírání obchodování s lidmi je nutné, i v roce 2011, pokračovat v důsledném potírání páčání tohoto trestného činu OČTŘ, a to mimo jiné za využití zahraničních zkušeností s řešením případů obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, které by mohly být využity pro OČTŘ v českém prostředí. V tomto ohledu lze očekávat slibné výsledky od Projektu Discovering Trafficking for the Purpose of Forced Labor and Labor Exploitation.

II. Identifikace obětí a profesionalizace expertů

Je zapotřebí zvyšovat profesionalitu expertů zabývajících se obchodováním s lidmi zejména v oblasti identifikace obětí. I v roce 2011 bude realizována řada vzdělávacích seminářů pro experty, u kterých existuje pravděpodobnost, že přijdou s potenciální obětí obchodování s lidmi do kontaktu při výkonu svého povolání. Např. ve spolupráci v MPSV je připravován vzdělávací program pro kontrolory na inspektorátech práce a úřadech práce.

III. Zhodnocení stávajícího systému sběru dat

V rámci v Národní strategii popsané potřeby zpracovat centrální systém sběru dat o obchodování s lidmi bude třeba klást důraz zhodnocení dostatečnosti současného stavu sběru dat a reálné a zároveň všestranně praktické zajištění koordinovaného sběru dat na národní i mezinárodní úrovni.

IV. Mapování prostituční scény zejm. ve vztahu ke zranitelným skupinám

V souvislosti s opatřením č. III navrženým v Národní strategii je též záhodno věnovat pozornost prostituční scéně v souvislosti s obchodováním s lidmi, a to zejména u nejhroženější cílové skupiny (osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách, nezletilí atd.).

V. Evaluace fungování Programu

Potřeba uskutečnění evaluace fungování Programu vyplývá mimo jiné ze zmíněné Směrnice EU, která upřesňuje podmínky pro poskytování ochrany a podpory obětem obchodování s lidmi. V souvislosti s měnícími se trendy v oblasti obchodování s lidmi - proměnlivostí případů v posledních letech, nutností klást důraz zejm. na oblast obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, a také na základě námětů aktérů zúčastněných na zajištění poskytování asistence je otázka reflexe nad systémem identifikace obětí, vzájemné spolupráce, či způsobem zajištění asistence potenciálním obětem obchodování s lidmi více než žádoucí.

V rámci realizace priorit a úkolů stanovených různými dokumenty bude kladen důraz na spolupráci mezi jednotlivými subjekty ať už v oblasti potírání tohoto fenoménu, meziresortní výměny informací či při podpoře a ochraně obětí obchodování s lidmi. Zvýšený důraz bude kladen na problematiku obchodování s nezletilými.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CÚ	celní úřad
Diakonie ČCE	Diakonie Českobratrské církve evangelické
EU	Evropská unie
ESSK	Evidenčně statistického systému kriminality
FREED	Transnational Multi-Stakeholder Action to combat trafficking in human beings for the purpose of labour exploitation Identification and protection of victims – FREED
ICMPD	Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky
ICP	inspektoráty cizinecké policie
IMZ	instrukčně metodické zaměstnání
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
La Strada	La Strada Česká republika, o.p.s.
MEPA	Středoevropská policejní akademie (Mittleuropäische Polizeiakademie)
MKS	Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi
MOPNZC	Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MS	Ministerstvo spravedlnosti ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV	Ministerstvo vnitra ČR
MZ	Ministerstvo zdravotnictví ČR
Národní strategie	Národní strategii boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011)
NBD	nezletilí bez doprovodu
NNO	nestátní nezisková organizace
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
OAMP MV	odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR
OBP MV	odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR
OBSE	Organizace pro spolupráci a bezpečnost v Evropě
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
OPK MV	odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie ČR
Program	Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV
R-R	Rozkoš bez rizika, o. s.
Rada SVV	Rada pro spravedlnost a vnitřní věci
SCP	Služba cizinecké policie PČR
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování PČR
SPŠ	Střední policejní škola MV
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
SUZ	Správy uprchlických zařízení
ÚSKPV	Úřad služby kriminální policie a vyšetřování PČR
ÚOKFK	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV PČR
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování PČR

VPŠ MV
ZDC
ZÚ
ZZC

Vyšší policejní škola MV
Zařízení pro děti – cizince
zastupitelské úřady
Zařízení pro zajištění cizinců

PŘÁVNÍ PŘEDPISY

cizinecký zákon	zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Pokyn	Pokyn ministra vnitra č. 14 ze dne 15. února 2010, kterým se upravuje fungování národního referenčního mechanismu pro podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi
STZ	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb.
zákon o sociálních službách	zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
zákon o zaměstnanosti	zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
zákoník práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2010

*Vydalo Ministerstvo vnitra České republiky
odbor bezpečnostní politiky
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7*

Editorky: Mgr. Šárka Möstlová a Mgr. Jana Menšíková

Praha 2011